

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den (RP 7/2016 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 14/2016 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Anne Hallavainio, justitieministeriet
- specialsakkunnig, justitiesekreterare Samuli Sillanpää, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Joanna Autiovuori, finansministeriet
- referendarieråd Pasi Pölönen, Riksdagens justitieombudsmans kansli
- president Timo Esko, högsta domstolen
- justitieråd Tuula Pynnä, högsta domstolen
- president Mikko Könkkölä, Helsingfors hovrätt
- lagman Antti Savela, Kemi-Torneå tingsrätt
- president Pekka Vihervuori, högsta förvaltningsdomstolen
- förvaltningsrättsdomare Toni Sarivirta, Östra Finlands förvaltningsdomstol
- avdelningschef Aija Peltola, försäkringsdomstolen
- president Jorma Saloheimo, arbetsdomstolen
- överdomare Kimmo Mikkola, marknadsdomstolen
- statsåklagare Ritva Sahavirta, Riksåklagarämbetet
- styrelseordförande Iina-Mari Supperi, Unga Jurister rf
- generalsekreterare Minna Melender, Finlands Advokatförbund
- tingsdomare Petra Spring, Finlands Juristförbund rf
- ordförande Jouni Elomaa, Finlands Lekmannadomare rf
- ordförande Kimmo Vanne, Finlands domareförening rf
- professor Olli Mäenpää.
- biträdande professor Sakari Melander

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Vasa hovrätt
- Birkalands tingsrätt
- Ålands förvaltningsdomstol
- Ålands landskapsregering
- dataombudsmannens byrå
- Kommunarbetsgivarna
- Finlands näringsliv rf
- Personalföreningen vid Justitieförvaltningen PJF rf
- Pääkaupunkiseudun ateistit ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en domstolslag. Den föreslagna lagen gäller samtliga domstolar och innehåller allmänna bestämmelser om domstolar och domare. I lagen sammanställs de bestämmelser om domstolarnas uppgifter, organisation och administration och om deras ledamöter och övriga personal som för närvarande finns i de lagar och förordningar som gäller de olika domstolarna. I lagen införs även de bestämmelser som finns i den nuvarande lagen och förordningen om utnämning av domare. Det föreslås dessutom att de bestämmelser i statstjänstemannalagen som gäller domares tjänstemannarättsliga särställning tas in i domstolslagen.

Genom domstolslagen upphävs tingsrättslagen, hovrättslagen, lagen om marknadsdomstolen, lagen om försäkringsdomstolen och lagen om utnämning av domare samt de förordningar som utfärdats med stöd av dem. Största delen av bestämmelserna i lagen om förvaltningsdomstolarna och förordningen om förvaltningsdomstolarna föreslås bli upphävda och flyttade till domstolslagen. Lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter och vissa andra lagar upphävs. Lagarna om högsta domstolen och om högsta förvaltningsdomstolen kvarstår och de avses innehålla bestämmelser om de högsta domstolarnas organisation, ledning och förvaltning. De föreslagna bestämmelserna om domare i domstolslagen ska i huvudsak också gälla högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens ledamöter. Likaså föreslås det att den speciallag som gäller Ålands förvaltningsdomstol kvarstår, men att domstolslagen ska tillämpas också på den förvaltningsdomstolen.

Bestämmelserna om domföra sammansättningar i tingsrätter och hovrätter flyttas till rättegångsbalken. De separata lagar som gäller specialdomstolarna föreslås kvarstå till den del som de innehåller bestämmelser om rättegång. Också i fortsättningen föreslås bestämmelser om domföra sammansättningar i förvaltningsdomstolar, högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen ingå i de lagar som gäller dem.

Utgångspunkten är den att bestämmelserna om domstolar och domare alltid ska finnas i lag. Med andra ord ska man i huvudsak frångå bestämmelser på förordningsnivå i detta avseende. Närmare

Betänkande LaUB 8/2016 rd

föreskrifter om ordnande av domstolarnas verksamhet meddelas i arbetsordningen för respektive domstol.

Chefsdomartjänsterna ska i regel tillsättas för viss tid. Presidenterna för högsta domstolen och presidenten för högsta förvaltningsdomstolen ska fortfarande utnämnas tills vidare. För utbildning vid hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, försäkringsdomstolen, marknadsdomstolen och arbetsdomstolen ska det kunna finnas assessorstjänster, vars innehavare utnämns för viss tid. En oberoende domarutbildningsnämnd ska ansvara för att planera utbildningen.

Ändringar föreslås dessutom bland annat i statstjänstemannalagen, militära rättegångslagen, språklagen, lagen om stämmingsmän och fastighetsbildningslagen. Nya lagar som föreslås är en lag om införande av lagen om registret över domares bindningar och bisysslor, en lag om tingsrätternas nämndemän, en lag om domstolspraktik och en lag om nominering av kandidater för vissa internationella domaruppdrag.

Lagen om ändring av lagen om stämmingsmän samt den nya lydelsen i rättegångsbalkens bestämmelse om tingsrättens domförhet i brottmål avses träda i kraft så snart som möjligt. De andra föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Under de senaste åren har det gjorts delreformer av bestämmelserna om domstolar och domare. En del av bestämmelserna om utnämning av domare ändrades 2010 (RP 280/2010 rd — LaUB 38/2010 rd) och 2014 reviderades bestämmelserna om domares bindningar och bisysslor samt ändrades chefsuppgifterna på mellannivå vid hovrätterna och försäkringsdomstolen så att de blev tidsbundna (RP 224/2014 rd — LaUB 28/2014 rd).

Nu föreslår regeringen att man stiftar en ny domstolslag. Lagen föreslås innehålla allmänna bestämmelser om domstolar och domare. I den samlas de bestämmelser som för närvarande finns i de lagar och förordningar som gäller de olika domstolarna och domarna. Samtidigt frångås bestämmelserna på förordningsnivå. Lagutskottet anser att reformen förtydligar regleringen. Regleringssättet stärker också domstolarnas ställning och oberoende, vilket är principiellt viktigt.

I propositionen finns det inga bestämmelser om högsta domstolens eller högsta förvaltningsdomstolens organisation, ledning eller administration, eftersom dessa har ordnats på ett annorlunda sätt än vid de övriga domstolarna. En del av förslagen i propositionen gäller emellertid också högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Det rör sig bland annat om de förslag som gäller domare. Utskottet har ingenting att invända mot den valda lösningen.

I propositionen är det i stor utsträckning fråga om att flytta gällande bestämmelser till den nya domstolslagen, men den innehåller också en del principiella förslag och förslag som är av praktisk betydelse. Särskilt utvecklandet av utbildningen för domare innebär en förändring jämfört med nuläget.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen är behövlig och lämplig, och det tillstyrker lagförslagen, men med anmärkningarna och ändringsförslagen nedan.

Utveckling av utbildningen för domare

Allmänt

I Finland finns ingen egentlig domarskola eller domarexamen som ger behörighet för domaruppgifter. Av tradition har man skaffat sig behörighet genom att först göra domstolspraktik och sedan tjänstgöra som föredragande vid en hovrätt eller förvaltningsdomstol. Behörighet för domaruppgifter skaffas alltså oftast genom lärande i arbetet.

Bestämmelser om tjänstemäns allmänna skyldigheter finns i statstjänstemannalagen (750/1994). En domare har ingen uttrycklig skyldighet att delta i utbildning under sin domarkarriär. Utbildning ordnas i dag av domstolarna själva, av externa utbildningsorganisationer och av justitieministeriets utbildningsenhet.

Vårt system skiljer sig från systemet i många andra länder. Till exempel i England och Norge utnämns erfarna jurister, ofta med en bakgrund som advokat, till domare. I dessa länder skaffar man behörighet för domaruppgifter huvudsakligen utanför domstolsväsendet innan man utnämns till domare. Det finns också länder, till exempel Frankrike, där domarna utbildas i oberoende domarskolor och där man i regel utnämner jurister som har gått i en sådan skola till domartjänsterna. I Sverige skaffas behörighet för domaruppgifter genom att göra domstolspraktik och därefter delta i domarutbildning. Det handlar om både lärande i arbetslivet och teoretisk utbildning. I många europeiska länder är det obligatoriskt för domare att delta i fortbildning.

Propositionen innehåller flera förslag som gäller utbildningen för domare. Det föreslås för det första att utbildningen ska utvecklas så att den blir mer systematisk och målinriktad än hittills. I detta syfte kommer man att utarbeta ett enhetligt utbildningsprogram som omfattar alla faser av domarkarriären, från domstolspraktiken ända till fortbildning och ledarskapsutbildning. Enligt propositionen har domarna rätt och skyldighet att delta i utbildning.

För det andra föreslår regeringen att det vid hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen kan finnas tjänster som assessor för viss tid och som i regel tillsätts för högst tre år. Det är fråga om utbildningstjänster, eftersom en assessor deltar i det utbildningsprogram som planerats för honom eller henne och avfattar ett slutarbete eller avlägger ett slutprov. Det är ändå inte en förutsättning för utnämning till domare att ha tjänstgjort som assessor och slutfört ett utbildningsprogram.

För det tredje föreslås det att den utbildning som ingår i domstolspraktiken ska bli mer planmässig. Det föreslås dessutom att praktikplatserna ska ledigförklaras bara en gång om året och att ansöknings- och urvalsförfarandet blir en uppgift för den domarutbildningsnämnd som ska inrättas.

För det fjärde föreslås ett nytt organ, domarutbildningsnämnden. Nämnden ska planera och samordna utbildningen för domare. Nämnden ska också sköta uppgifter i anslutning till domstols-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

praktiken och de utbildningstjänster för domare som föreslås bli inrättade samt fortbildningen för domare.

Förslagen understöddes vid utskottets sakkunnigutfrågning, men har även mött kraftig kritik bland annat när det gäller assessorstjänsten, utbildningsnämnden och kostnaderna för reformen.

Rent generellt anser lagutskottet utifrån de uppgifter det fått att det är nödvändigt att utveckla domarutbildningen. Enligt uppgift är Finland ett av de fyra länder i Europa som saknar obligatorisk domarutbildning. Det gäller både utbildning före utnämningen till domartjänst och utbildning under tiden som domare. Den domarutbildning som ordnas i dag är dessutom splittrad, och internationella jämförelser visar att det finns rum för både kvalitativa och kvantitativa förbättringar. Det är emellertid viktigt att utbildningen håller hög kvalitet, eftersom uppgiften som domare har blivit allt mer krävande bland annat på grund av att samhället och domstolarnas omvärld har blivit mer komplicerade och EU-rätten och de grundläggande och mänskliga rättigheterna har fått allt större betydelse. Det är viktigt att satsa på domarutbildningen också för att kunna säkerställa en kompetent domarkår i ett läge där en mycket stor del av domarna kommer att gå i pension under de närmaste åren. Lagutskottet anser att utveckling av domarutbildningen kommer att förbättra kvaliteten på rättskipningen och effektivisera domstolarnas verksamhet och därmed främja rätts-säkerheten.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning sades det också att domarutbildningen borde skötas av ett självständigt domstolsverk och att reformen bör genomföras först när ett sådant verk har inrättats. Också lagutskottet anser att det skulle vara en naturlig uppgift för ett sådant verk att ha hand om utbildningssystemet för domare.

Efter det att propositionen överlämnades har situationen förändrats såtillvida att justitieministeriet har tillsatt en kommission för att bereda inrättandet av ett domstolsverk. Meningen är att kommissionen ska ha sitt förslag klart före utgången av februari. Målet är att regeringen ska lämna en proposition till riksdagen hösten 2017 så att verket kan inrättas redan under denna valperiod.

Lagutskottet välkomnar tillsättandet av kommissionen eftersom utskottet under de senaste åren har ansett det vara viktigt att utreda möjligheterna att inrätta ett domstolsverk och att frågan utreds snabbt (LaUU 6/2015 rd och LaUU 7/2016 rd). Utskottet anser det dock inte vara vare sig befogat eller behövt att skjuta upp utvecklandet av domarutbildningen tills kommissionen har fått sitt arbete klart och verket eventuellt inrättats, eftersom det finns ett uppenbart behov av utbildningen, på de grunder som anges ovan. Utskottet påpekar också att man har försökt utveckla domarutbildningen i många olika sammansättningar under de senaste tjugo åren men att inte ett enda förslag har lett till konkreta åtgärder. Nu finns det däremot ett förslag som är måttfullt och där man strävat efter att beakta våra nationella behov och traditioner. Utskottet anser att det föreslagna systemet är genomförbart och finner det viktigt att kommissionen utreder möjligheterna att organisatoriskt göra det till en del av domstolsverket.

Utbildningstjänsterna som assessor

Bakgrunden till inrättandet av utbildningstjänsterna är användningen av föredragande i hovrätternas och försäkringsdomstolens beslutssammansättning. En föredragande kan delta i den samman-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

sättningen i hovrätten, om föredraganden har minst tre års erfarenhet som föredragande vid hovrätten eller som tingsdomare (9 § i hovrättslagen). En föredragande vid försäkringsdomstolen får däremot utöva dömande makt genast när tjänsteförhållandet börjat (2 § 1 mom. i lagen om försäkringsdomstolen). Vid hovrätterna har användningen av föredragande minskat i beslutssammansättningarna i och med systemet med tillstånd till fortsatt handläggning, men vid försäkringsdomstolen används föredragande fortfarande i stor utsträckning. Användningen av föredragande i den sammansättningen har haft betydelse både i utbildningshänseende och med tanke på domstolarnas resurser. Grundlagsutskottet har ändå ansett att frågan inte är problemfri med tanke på kravet på oberoende domare, eftersom en föredragandes ställning inte kan jämföras med en ordinarie domare eller med en domare som utnämns för viss tid (GrUU 2/2006 rd).

Meningen är att det system med assessorer som regeringen föreslår ska ersätta användningen av föredragande i beslutssammansättning. Då försvinner en del av de missförhållanden som är förknippade med systemet med föredragande, eftersom utnämning till tjänsten som assessor sker för tre år och det är fråga om en domartjänst. Lagutskottet anser att ändringen är positiv. Också grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om propositionen att systemet med assessorer ger möjlighet att avstå från mycket korta föredragnings- eller rättsfallsspecifika utnämningar till domaruppdrag, som grundlagsutskottet har ansett vara problematiska (GrUU 14/2016 rd). En annan positiv sak är att den som utnämns till en utbildningstjänst som assessor enligt uppgift kan uppnå den kompetensnivå som krävs för utnämning till en ordinarie domartjänst snabbare än i uppgiften som föredragande.

Enligt uppgift är det meningen att cirka 50 assessorstjänster ska inrättas under de tre första åren. Tjänsterna inrättas vid hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen, dvs. framför allt vid kollegiala domstolar där det är lätt och tryggt för assessorn att göra sig förtrogen med domaruppgifterna i samband med de kollegiala avgörandena. Samtidigt kan det substansmässigt vara nyttigt för en assessor att tjänstgöra vid en tingsrätt eftersom uppgifterna där täcker ett brett spektrum. Utskottet anser därför att det är viktigt att förslaget gör det möjligt för en assessor att tjänstgöra i bland annat domaruppgifter vid en tingsrätt under det tredje året (18 kap. 1 § 2 mom. i lagförslag 1).

Det föreslås särskilda bestämmelser om ansöknings- och urvalsprocessen för assessorer. Enligt propositionen krävs det för utnämning till assessorstjänst minst tre års erfarenhet som domare, föredragande, åklagare eller rättsbiträde eller av någon annan sådan juridisk uppgift som kan anses ge motsvarande färdigheter för domaruppgiften (18 kap. 2 § i lagförslag 1). Den som utnämns ska dessutom avlägga ett inledande prov och ett slutprov med godkänt resultat. Domarutbildningsnämnden ska ordna det inledande provet, ledigförklara utbildningstjänsterna och utföra ett preliminärt urval bland sökandena (21 kap. 1 § i lagförslag 1). Nämnden bestämmer också de urvalskriterier som specificerar urvals- och utnämningsskullarna i lagen. Högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen beslutar om utnämningen av assessorer.

Ansöknings- och urvalsprocessen för assessorer med sitt inledande prov och slutprov är i viss mån komplicerad och kräver arbete. Men det är också viktigt att försäkra sig om att de som utnämns till assessor har tillräcklig förtrogenhet, förmåga och skicklighet för att sköta domaruppgifter. Med tanke på detta anser utskottet att det föreslagna förfarandet är godtagbart. Det är ändå viktigt att följa hur ansöknings- och urvalsprocessen fungerar.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Assessorernas behörighet har inte i propositionen begränsats när det gäller ärendenas omfattning eller art. Det enda undantaget är att en assessor inte får behandla mål som gäller tjänstebrott som begåtts av domare (18 kap. 3 § i lagförslag 1). Behörighetens omfattning grundar sig bland annat på att det är fråga om domartjänster där den som utnämns ska ha åtminstone några års relevant arbetslivserfarenhet. Samtidigt är assessorernas lön tänkt att ligga mellan lönen för föredragande och domare, nära den lägsta löneklassen för domare (T11). En sak som talar för att lönen för en assessor ska motsvara en domarlön är att assessorn innehar en domartjänst utan begränsning av behörigheten. Assessorns tjänst är ändå en utbildningstjänst och en väsentlig del av den är att delta i utbildning. Utskottet anser därför att det är motiverat att en assessorslön inte ska motsvara en domarlön.

Man har länge försökt öka öppenheten inom domarkarriären. Trots det är denna i praktiken mycket sluten. Enligt uppgift har 90—95 procent av utnämningarna under de senaste åren gällt personer som redan arbetar inom domstolsväsendet. Enligt lagutskottet möjliggör de föreslagna bestämmelserna om systemet med assessorer att utbildningstjänsterna som assessor kan sökas av alla jurister som har tillräcklig behörighet och erfarenhet. Förslaget innebär inte heller att domarkarriären stängs för personer utanför domstolsväsendet, eftersom det inte är en förutsättning för utnämning till domare att den sökande har slutfört ett utbildningsprogram för assessorer. Behörighet för domartjänst kan därmed alltså skaffas i någon annan sådan juridisk uppgift som kan anses ge färdigheter för domaruppgiften. Man bör även beakta att antalet assessorer är så litet att bara en del av dem som utnämns till domare kan vara personer som har gått utbildningsprogrammet. Bestämmelsen innebär således inte att domaryrket stängs. Det är ändå svårt att bedöma hur det föreslagna systemet med assessorer i praktiken kommer att påverka dels intresset hos jurister utanför domstolsväsendet att söka till assessorstjänsterna, dels öppenheten inom domarkarriären. En systematisk och högkvalitativ utbildning för domaruppgifter kan öka intresset trots att utbildningen inte garanterar en domartjänst. Man kan också anta att de positiva karriärutsikterna gör assessorstjänsterna attraktivare och förbättrar ställningen och motivationen för dem som utnämns till en assessorstjänst. Det finns också orsak att bestämma antalet personer som inleder domarutbildningen utifrån behovet av assessorer och karriärutsikterna. Utskottet anser att man i vilket fall som helst bör följa hur reformen påverkar domarkarriärens öppenhet.

I förslaget ingår ingen uttrycklig bestämmelse om att en assessor arbetar som domare. Indirekt framgår det av bland annat 18 kap. 1 och 3 § i domstolslagen. Likaså sägs det i motiven (s. 48) att det i fråga om assessorstjänsterna handlar om domartjänster. På grund av domarens särskilda konstitutionella ställning finns det dock skäl att uttryckligen nämna saken i lagen (se GrUU 14/2016 rd). Utskottet föreslår därför att assessorernas ställning görs klarare på det sätt som anges närmare i detaljmotiven nedan.

Domstolspraktik

Utskottet välkomnar att planmässigheten i utbildningen av tingsnotarier ökas på det sätt som föreslås (lagförslag 2). Det är också motiverat att förfarandet för ansökan och urval till domstolspraktik blir en uppgift för domarutbildningsnämnden, eftersom man i dag utför dubbelarbete i tingsrätterna i detta avseende. Dessutom kommer en centralisering av ansökningsförfarandet att bidra till ett öppnare förfarande och ett enhetligare val av praktikanter, vilket främjar de sökandes rättsskydd. För tydlighetens skull konstaterar utskottet också att ändringen inte hindrar utbild-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

ningsnämnden från att samarbeta med tingsrätterna vid ansöknings- och urvalsförfarandet för tingsnotarier.

Domarutbildningsnämnden

Enligt propositionen ska domarutbildningsnämnden planera och samordna utbildningen och sköta uppgifter i anslutning till domstolspraktiken och de utbildningstjänster för domare som föreslås bli inrättade samt fortbildningen för domare (21 kap. 1 § i lagförslag 1). Nämnden är ett oberoende organ inom justitieministeriets förvaltningsområde. Av propositionen framgår det också att majoriteten av nämndens tio ledamöter är domare (21 kap. 2 § i lagförslag 1). Dessutom har nämnden en heltidsanställd sekreterare och eventuellt annan personal som anställs av sekreteraren (21 kap. 6 § i lagförslag 1).

Enligt propositionen är målet att domarutbildningsnämnden mer systematiskt och bättre än hittills ska kunna stödja utvecklingen av domstolsjuristernas kompetens med beaktande av deras individuella utbildningsbehov och kunskapsnivå. Utskottet konstaterar att domarutbildningsnämndens uppgifter är omfattande och av många olika slag. Redan valet av tingsnotarier kommer i sig att innebära mycket arbete, eftersom det finns cirka 130 platser i dag. Också ansökningsförfarandet och den individuella utbildningen för assessorer kommer att sysselsätta nämnden. För att nämnden ska kunna sköta sina många olika uppgifter på ett högklassigt sätt är det ytterst viktigt att den har tillräckliga resurser. Utskottet förutsätter att man följer resursläget.

Kostnaderna för att utveckla domarutbildningen

I propositionen bedömer regeringen att utvecklandet av utbildningssystemet kommer att orsaka merkostnader på sammanlagt 700 000 euro, varav 400 000 euro för ändringen av personalstrukturen, 200 000 euro för utbildningsnämnden och 100 000 euro för utveckling av utbildningen. Finansieringen ska enligt förslaget huvudsakligen skötas genom att minska antalet föredragandetjänster och delvis genom andra uppskattade besparingar. Behovet av tilläggsfinansiering uppskattas till 200 000—300 000 euro. Vid sakkunnigutfrågningen i utskottet kom det också fram andra åsikter om kostnaderna för reformen. En del av de sakkunniga ansåg att kostnaderna kommer att vara flerfaldiga jämfört med det som sägs i propositionen.

Lagutskottet har begärt mer information om kostnaderna för att utveckla utbildningen både av justitieministeriet och av finansministeriet. Den informationen ger samma kostnadskalkyler som i propositionen.

Det är svårt att exakt bedöma kostnaderna för att utveckla domarutbildningen. Det är emellertid problematiskt att de uppskattningar utskottet fått om beloppet i så hög grad skiljer sig från varandra. Utskottet förutsätter därför att man i fortsättningen noga följer vad reformen kostar.

Uppföljning

Förslagen om att utveckla domarutbildningen är betydande både principiellt och praktiskt och därför bör man noga följa hur reformen fungerar och vilka konsekvenser den har. Man bör särskilt ge akt på bland annat kostnaderna för reformen, domarutbildningsnämndens resursläge, an-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

söknings- och utnämningssförfarandet i fråga om assessorer och hur reformen påverkar öppenheten inom domaryrket. Utskottet anser att det är befogat att följa hur det nya systemet fungerar inte bara under den första utbildningsperioden utan också en längre tid. Utskottet förutsätter därför att det får en utredning om saken före utgången av både 2020 och 2023. Utskottet föreslår ett uttalande i frågan (*Utskottets förslag till uttalande*).

Tjänsten som chefsdomare blir tidsbestämd

Enligt propositionen leder chefsdomaren domstolen och svarar för dess resultat (8 kap. 1 § i lagförslag 1). Chefsdomaren sörjer för domstolens funktionsduglighet och utveckling, ställer upp resultatmål för domstolen och sörjer för att de uppnås samt övervakar att rättsprinciperna tillämpas och lagen tolkas på ett enhetligt sätt i domstolens avgöranden (8 kap. 2 §).

I dag kan chefsdomare utnännas till sina tjänster som ordinarie eller för viss tid. Det föreslås nu att chefsdomarna ska utnännas för sju år i sänder, med undantag av högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens presidenter (11 kap. 2 § i lagförslag 1). Det finns inget hinder för att samma person utnämns till chefsdomare för flera än en mandatperiod.

Att chefsdomartjänsterna blir tidsbestämda kommer enligt uppskattning att bidra till att varje domstol fungerar så effektivt och ändamålsenligt som möjligt (s. 38). En annan orsak till ändringen är att chefsdomaren har fått ökad makt under de senaste åren.

Förslaget är principiellt viktigt eftersom domartjänsterna som utgångspunkt bör vara ordinarie med tanke på domarnas oberoende. Enligt lagutskottets mening är uppgiften som chefsdomare framför allt ett ledningsuppdrag och inte ett rättskipningsuppdrag där man utövar dömande makt. Lagutskottet anser att man i fråga om chefsdomarens uppgifter bör understryka betydelsen av hur en domstol leds, eftersom den som leder en domstol ska skapa förutsättningar för en rättvis rättegång och garantier för rättstrygghet i domstolens verksamhet. Det är en både viktig och svår uppgift. Man bör även beakta att det har blivit allt mer krävande att leda en domstol, eftersom domstolarna har blivit större och dessutom har varit föremål för en kontinuerlig förändring. Allt som allt har kraven när det gäller att leda en domstol ökat, och en chefsdomare måste kunna sköta sin ledningsuppgift med framgång och dessutom vara engagerad och motiverad. Av dessa orsaker anser utskottet att det är befogat att man med jämna mellanrum bedömer hur en chefsdomare har lyckats i sina uppgifter. En annan sak som talar för att chefsdomartjänsterna ska vara tidsbestämda är att detta står i samklang med den linje man valt i fråga om de ledande tjänsterna inom statsförvaltningen. Också uppgifterna som mellanchefer vid domstolarna är sedan tidigare tidsbestämda: chefsuppgifterna på mellannivå vid hovrätterna och försäkringsdomstolen 2015 och vid tingsrätterna, förvaltningsdomstolarna och marknadsdomstolen 2011. Med hänvisning till det anser utskottet att det är befogat att göra tjänsten som chefsdomare tidsbestämd.

Samtidigt bör man dock sörja för chefsdomarens oberoende. Det har man gjort i propositionen genom att en chefsdomare är oavsättlig under sin mandattid på samma sätt som övriga domare. Om det är fråga om en ordinarie domartjänst är den som utnämns till chefsdomare tjänstledig från denna tjänst och har rätt att återvända till den efter det att mandattiden som chefsdomare löpt ut. Om det inte är fråga om en ordinarie domartjänst har den som utnämns till chefsdomare rätt att

Betänkande LaUB 8/2016 rd

bli utnämnd till ordinarie domare efter det att mandattiden som chefsdomare löpt ut. Förslaget är lämpligt även till denna del, anser utskottet.

Chefsdomarnas sju års mandattid är längre än mandattiden för de ledande tjänsterna inom statsförvaltningen, som är fem år. För förslaget talar dock det att domstolarna är traditionella organisationer där utvecklingen av verksamheten ofta tar längre tid än i andra organisationer.

Arbetsordning

Närmare föreskrifter om en domstols verksamhet, om behandlingen av rättskipningsärenden, rättskipningsmål och administrativa frågor och om annan organisering av arbetet meddelas enligt propositionen i domstolens arbetsordning. Arbetsordningen ska godkännas av domstolen. Domstolens arbetsordning fastställs av chefsdomaren. Innan chefsdomaren fastställer arbetsordningen ska han eller hon höra ledningsgruppen eller, om domstolen inte har en ledningsgrupp, de ordinarie domarna (8 kap. 9 § i lagförslag 1). Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande om propositionen att med tanke på att arbetsordningens innehåll begränsas till att gälla domstolarnas interna bestämmelser är regleringen inte problematisk med avseende på grundlagen.

Lagutskottet konstaterar att utgångspunkten för propositionen är att de bestämmelser som inte behöver finnas i lagen tas in i arbetsordningen. Eftersom det antal bestämmelser om domstolarna som utfärdas genom förordning samtidigt minskar, är det klart att arbetsordningen får större betydelse. Ändringen betonar domstolarnas roll och deras ansvar när det gäller att organisera verksamheten. Lagutskottet anser att detta kan ha en positiv effekt på domstolarnas funktionsförmåga och resultat.

Eftersom arbetsordningen får ökad betydelse och med beaktande av att det kan finnas mycket stora innehållsliga skillnader i de olika domstolarnas arbetsordningar, anser lagutskottet att det är viktigt att arbetsordningen är offentlig och finns lättillgänglig för alla (8 kap. 9 § 2 mom. i lagförslag 1).

Skyldigheten att specificera domartjänster i budgeten

Domartjänsterna specificeras i dag i statsbudgeten på det sätt som förutsätts i statstjänstemannalagen. Därmed kräver inrättande och indragning av en domartjänst alltid ett beslut av riksdagen, vilket begränsar justitieministeriets beslutanderätt.

Det föreslås nu att statstjänstemannalagen ändras så att domartjänsterna stryks bland de tjänster som ska specificeras särskilt i statsbudgeten, med undantag av domarna vid högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (4 § 2 mom. 4 punkten i lagförslag 13). Andra tjänster än dessa får således inrättas eller dras in eller deras benämning ändras genom beslut av justitieministeriet. Förslaget motiveras med att slopandet av de specificerade tjänsterna gör det möjligt att mer flexibelt än hittills rikta domstolarnas resurser enligt behovet (s. 33). Dessutom väntas förslaget minska behovet av domare som utnämns till tjänsteförhållande för viss tid.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om propositionen ansett att godtagbara grunder har presenterats för att frånga specificerade tjänster. Det menar att specificeringen av enskilda tjänster all-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

mänt taget spelar en mindre roll än tidigare, eftersom riksdagen i samband med budgetbehandlingen bestämmer mer generellt om finansieringen av ämbetsverkens verksamhet. Trots domstolarnas särskilda konstitutionella ställning anser utskottet att den föreslagna regleringen inte bör bedömas alltför mycket annorlunda jämfört med bestämmelser om frångående av övriga specificerade tjänster. Enligt grundlagsutskottet har de föreslagna ändringarna inte heller någon relevans för domarnas rätt att kvarstå i tjänsten eller för deras tjänstemannarättsliga ställning, och utskottet anser inte att förslaget är problematiskt med tanke på 3 § i grundlagen.

Lagutskottet konstaterar att antalet specificerade tjänster gradvis har minskats på det sätt som anges i propositionen så att de utöver domartjänsterna numera endast omfattar tjänsterna som justitiekansler, biträdande justitiekansler och kanslichef vid justitiekanslersämbetet samt vissa tjänster vid försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet (s. 32). Bakgrunden är att statens uppgiftsområde vuxit och blivit mer komplext, vilket har medfört ett ökat tryck på flexibla tjänstearrangemang. Man bör även beakta att behandlingen av statsbudgeten har ändrats så att man där inte längre tar ställning till enskilda tjänster utan till finansieringen av hela organisationer. Organisationsförändringar som kräver lagändringar ska emellertid föreläggas riksdagen, vilket tryggar riksdagens ställning. Av dessa orsaker och med beaktande av grundlagsutskottets utlåtande tillstyrker lagutskottet förslaget.

Sakkunnigledamöter

Propositionen innehåller förslag som förenhetligar mandattiden och utnämningförfarandet för domstolarnas sakkunnigledamöter. Lagutskottet kan i sig samtycka till förslagen men påpekar att grundlagsutskottet i sitt utlåtande om propositionen säger att i beslutssammansättningen enligt 8 § 1 mom. i lagen om arbetsdomstolen utgörs majoriteten av ledamöter som företräder olika intressen. Förslaget motsvarar nuläget. Enligt grundlagsutskottet inverkar de föreslagna bestämmelserna inte på lagstiftningsordningen men det anser ändå att det skulle harmoniera bättre med 21 § i grundlagen med en reglering där intresseledamöterna inte utgör en majoritet i arbetsdomstolens beslutssammansättning.

Lagutskottet påminner också om behovet av att klarlägga utnämningförfarandet för sakkunnigledamöter vid försäkringsdomstolen. I samband med behandlingen av regeringens proposition om ändring av lagen om försäkringsdomstolen (RP 104/2014 rd, LaUB 30/2014 rd, RSv 330/2014 rd) förutsatte riksdagen utifrån lagutskottets betänkande att regeringen prövar möjligheterna att ändra förfarandet för utnämning av ledamöter vid försäkringsdomstolen som är förtrogna med arbetsförhållanden, företagsverksamhet och militärskadeärenden så att förfarandet blir öppnare och att det i förekommande fall ställs upp behörighetskrav för dessa ledamöter. Enligt uppgift har riksdagens uttalande inte kunnat beaktas vid beredningen av den nu aktuella propositionen.

Annat

Under utskottsbehandlingen av propositionen har det sagts att tingsrätterna borde ha möjlighet att använda uppgifterna i straffregistret och bötesregistret och uppgifter om straffdomar när de bedömer en nämndemans lämplighet. Lagutskottet anser att det inte är vare sig motiverat eller möj-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

ligt att genomföra den ändringen i samband med utskottsbehandlingen av den nu aktuella reformen. Det är ändå befogat att man senare särskilt överväger en sådan reglering.

DETALJMOTIVERING

1. Domstolslag

1 kap. Allmänna bestämmelser om domstolar och domare

5 §. Domare. I paragrafen uppräknas de domare som utövar dömande makt vid domstolarna och domstolarnas övriga ledamöter. Utskottet föreslår att också förvaltningsdomaren vid Ålands förvaltningsdomstol för tydlighetens skull nämns i *1 mom. 5 punkten*. Av de skäl som nämns i övervägandena ovan föreslår utskottet dessutom att det till bestämmelsen fogas en *ny 9 punkt* om assessorer för att tydliggöra att också assessorer som utnämnts till utbildningstjänster är domare.

2 kap. Tingsrätter

2 §. Avgörande av mål och ärenden. För tydlighetens skull har förteckningen över ordförande i tingsrätten i *2 mom.* kompletterats med tingsnotarie.

3 kap. Hovrätter

2 §. Hovrättens tillsynsuppgifter.

I *1 mom.* föreskrivs det att hovrätten utövar tillsyn över tingsrätterna i sin domkrets och vid behov vidtar åtgärder för att undanröja missförhållanden som den upptäcker. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak det som föreskrivs om tillsyn i 2 § 3 mom. i den gällande hovrättslagen.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om propositionen ansett att hovrätternas tillsynsbefogenheter enligt lagförslaget i sak kan jämföras med de högsta domstolarnas tillsynsuppgift enligt 99 § i grundlagen när det gäller domstolarnas oberoende. Enligt motiven till bestämmelsen har de högsta domstolarnas tillsynsuppgift främst ansetts innebära tillsyn över de lägre domstolarna som myndighetsverk. Tillsynen innebär inte rätt att ingripa i handläggningen av enskilda rättsfall. De högsta domstolarnas övervakningsuppgift omfattar i praktiken övervakning av rättskipningens enhetlighet och behandlingstiderna samt övervakning av att domstolarna har tillräckliga resurser. Övervakningen omfattar också att det ordnas rådplägningsdagar och att personalen får behövlig utbildning (RP 1/1998 rd, s. 157). Med hänsyn till övervakningens karaktär och det som i grundlagsreformen sägs om domstolarnas interna oberoende menar grundlagsutskottet att regleringen om hovrättens tillsyn inte är problematisk med avseende på domstolarnas oberoende. I likhet med grundlagsutskottet framhåller lagutskottet ändå vikten av det vid tillsynen inte uttrycks uppfattningar om hur enskilda rättskipningsärenden ska avgöras.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

8 kap. Organisering av arbetet vid domstolarna samt ledning och administration

1 §. Ledning. Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid att det i fråga om chefsdomarens behörighet och uppgifter inte framgår särskilt tydligt av de föreslagna bestämmelserna vilken fördelningen är mellan å ena sidan rättskipningsärenden och å andra sidan förvaltnings- och ekonomiärenden. Enligt grundlagsutskottet utgör bestämmelserna inget problem i konstitutionellt hänseende, om de förstås på så sätt att chefsdomarnas uppgifter i allmänhet och chefsdomarnas behörighet att övervaka att rättsprinciperna tillämpas och lagen tolkas på ett enhetligt sätt i domstolens avgöranden i synnerhet inte kan avse behörighet att påverka avgöranden av domstolen och en viss beslutssammansättning i enskilda fall. Också lagutskottet framhåller att ledningsuppgiften inte ger chefsdomaren rätt att ingripa i ett enskilt beslut som inbegriper utövande av dömande makt.

2 §. Chefsdomarens uppgifter. Enligt *1 mom.* ska chefsdomaren sörja för domstolens funktionsduglighet och utveckling. Chefsdomaren ställer upp resultatmålen för domstolen och sörjer för att de uppnås. Hit hör enligt utskottet också en snabb behandling av mål och ärenden.

7 §. Fördelning av mål och ärenden. Enligt paragrafen ska målen och ärendena fördelas för beredning och avgörande enligt de grunder som fastställs i arbetsordningen. Dessa grunder ska vara tydliga och de ska säkerställa parternas rätt att få sitt mål eller ärende avgjort på ett oberoende, opartiskt och snabbt sätt. Den föreslagna paragrafen är ny och gäller alla domstolar. Lagutskottet anser att bestämmelsen är principiellt viktig eftersom den hänger samman med garantierna för en rättvis rättegång och den dömande maktens oberoende och uttrycker att man genom fördelningen av mål och ärenden inte får försöka påverka besluten i ärendena ens indirekt.

11 kap. Utnämning av chefsdomare och ordinarie domare

2 §. Utnämning av chefsdomare för viss tid. Det framgår av propositionsmotiven att en chefsdomare har rätt att återgå till en ordinarie domartjänst när mandatperioden upphör (s. 45). Denna rätt grundar sig på den första meningen i 65 § 1 mom. i statstjänstemannalagen enligt vilken en tjänsteman anses ha avgått från sin tidigare tjänst räknat från den tidpunkt då tjänstemannen på något annat sätt än för viss tid utnämns till en annan statlig tjänst. Eftersom tjänsten som chefsdomare i framtiden är tidsbestämd anses inte den som utnämns till tjänsten ha avgått från sin ordinarie domartjänst. För tydlighetens skull föreslår lagutskottet att det i den nu aktuella paragrafen föreskrivs uttryckligen att en chefsdomare direkt med stöd av lagen är tjänstledig från sin ordinarie domartjänst under den tid domaren innehar en tidsbegränsad chefsdomartjänst (*nytt 3 mom.*). För tydlighetens skull föreslår lagutskottet också att det föreskrivs att en innehavare av en chefsdomartjänst som utnämns till en annan chefsdomartjänst anses ha avgått från den tidigare chefsdomartjänsten vid den tidpunkten när han eller hon utnämndes till denna andra tjänst (*nytt 4 mom.*).

16 kap. Upphörande av tjänsteförhållandet

3 §. Domares behörighet efter att tjänsteförhållandet har upphört. Paragrafen gäller behörigheten för en domare efter det att tjänsteförhållandet har upphört. I *1 mom.* sägs det att om ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende har avgjorts eller ett förslag till avgörande har lämnats

Betänkande LaUB 8/2016 rd

under den tid en domare tjänstgjort vid en domstol, är domaren behörig i målet eller ärendet även när domaren inte längre tjänstgör som domare eller står i tjänsteförhållande för viss tid vid domstolen i fråga. Bestämmelsen ersätter den gällande regleringen som delvis berör samma sak och som ingår i lagar om olika domstolar.

Grundlagsutskottet anser att det finns sådana motiv för regleringen som hänför sig till domstolarnas praktiska verksamhet och en smidig behandling av mål och ärenden. Grundlagsutskottet har dock sagt att lagutskottet ytterligare måste överväga en precisering av bestämmelsen för att där förtydliga synpunkterna i motiven om faktiskt avgörande innan domarens tjänsteförhållande upphör.

Av propositionsmotiven framgår det (s. 101) å ena sidan att en domare vars tjänsteförhållande har upphört enligt paragrafen är behörig att delta i behandlingen av ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende som domaren under sitt tjänsteförhållande avgjort eller varit med om att avgöra som ledamot i en kollegial sammansättning. Å andra sidan framgår det av motiven att domarens behörighet också fortsätter om ett förslag till avgörande i ett ärende som ska avgöras i en kollegial sammansättning gjorts innan domarens tjänsteförhållande upphört. Enligt motiven bör den tidpunkt då domaren förbinder sig till beslutet i ärendet vara densamma för alla sammansättningens ledamöter. Därför binds fortsättningen av behörigheten till beslutsförslaget. Utöver det som sägs ovan konstateras det också i motiven att det avgörande för fortsättningen av behörigheten är att domaren innan tjänsteförhållandet upphört har uttryckt sin åsikt om hur målet eller ärendet ska avgöras.

Lagutskottet konstaterar att den föreslagna bestämmelsen är något svårtolkad och svårtillämpad på grund av formuleringen ”om ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende har avgjorts eller ett förslag till avgörande har lämnats under den tid en domare tjänstgjort vid en domstol”. Den vida regleringen beror på att man i formuleringen har försökt beakta de olika rättegångsförfarandena vid olika domstolar. Det är emellertid problematiskt att motiveringen till paragrafen i viss mån lämnar rum för tolkning, särskilt när det gäller frågan om huruvida det för att en domare ska vara behörig alltid ska krävas att domaren innan tjänsteförhållandet upphört har uttryckt sin åsikt om hur målet eller ärendet ska avgöras. Enligt kompletterande upplysningar till utskottet är det emellertid meningen att formuleringen ”ett förslag till avgörande har lämnats” ska tolkas så att domaren är knuten till ärendet trots att han eller hon kanske inte har uttryckt sin åsikt om hur målet eller ärendet ska avgöras.

Mot bakgrund av det som sägs ovan och grundlagsutskottets utlåtande anser lagutskottet att ordalydelsen i momentet behöver förtydligas. Enligt den formulering som utskottet föreslår är en grund för att behörigheten ska fortsätta för det första att domaren i fråga under sitt tjänsteförhållande avgjort eller varit med om att avgöra målet eller ärendet som ledamot i en kollegial sammansättning. För det andra är det en grund för fortsatt behörighet att ett förslag till avgörande i målet eller ärendet gjorts under den tid domaren tjänstgjort vid domstolen. I det senare fallet är den fortsatta behörigheten knuten till att ett förslag till avgörande har gjorts. Det krävs inte att domaren i fråga har uttryckt sin åsikt om hur målet eller ärendet ska avgöras.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

17 kap. Sakkunnigledamöter

15 §. Framställning om förordnande av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden. Lagutskottet föreslår att det finska begrepp som används i 1 mom. 1 b-punkten ändras till ”kunnallinen viranhaltija” eftersom de anställda inom kommuner och samkommuner är tjänsteinnehavare enligt lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003).

18 kap. Assessorer

1 §. Assessorstjänster. I 2 mom. används uttrycket ”den som genomgår domarutbildning och”. Utskottet föreslår att uttrycket ersätts med orden ”en person som” för tydlighetens skull.

6 §. Avslutande av utbildningsprogrammet. Utifrån det som sägs i 1 § har uttrycket ”som genomgår domarutbildning” strukits i 1 mom.

23 kap. Ändringssökande

6 §. Sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut. Enligt den föreslagna paragrafen får ändring i domarutbildningsnämndens beslut inte sökas genom besvär. Domarutbildningsnämnden ska enligt 21 kap. 1 § i lagen bland annat sköta uppgifter i anslutning till utbildning och prov, det förberedande urvalet av assessorer och urvalet och utnämningen av tingsnotarier, bevilja rätt att använda titeln domarutbildad och bevilja titeln vicehäradshövding.

Grundlagsutskottet anser att ett separat besvärsförbud i fråga om utnämningsärenden som avgörs av domarutbildningsnämnden är onödigt, eftersom det enligt 57 § 3 mom. i statstjänstemannalagen inte går att genom besvär söka ändring i ett beslut som gäller utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande. Å andra sidan har grundlagsutskottet påpekat att utskottet redan tidigare vid bedömningen av den tjänstemannarättsliga regleringen har föreslagit att rätten att överklaga också ska kunna utsträckas till beslut om utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande (GrUU 18/2011 rd och GrUU 51/2010 rd). Grundlagsutskottet upprepade alldeles nyligen sin tidigare ståndpunkt (GrUB 6/2015 rd) och riksdagen har på förslag av grundlagsutskottet antagit ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt tar fram en proposition med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen för att slopa besvärsförbudet i fråga om beslut som gäller utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande (RSk 22/2015 rd). Grundlagsutskottet har också sagt att frågan om besvär rätt i de utnämningsfrågor som ska avgöras av domarutbildningsnämnden bäst kan bedömas i samband med beredning som gäller statstjänstemannalagen. Lagutskottet håller med grundlagsutskottet och skyndar på beredningen av ärendet.

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid det föreslagna besvärsförbudet också till den del det handlar om utbildningsnämndens uppgift att bevilja titeln vicehäradshövding och rätt att använda titeln domarutbildad. Enligt grundlagsutskottet är det föreslagna besvärsförbudet inte heller till dessa delar motiverat med avseende på 21 § i grundlagen. Grundlagsutskottet har följaktligen ansett att det bör strykas.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att paragrafen ändras som följer. Utskottet föreslår för det första att det i *1 mom.* föreskrivs att omprövning får begäras av bedömningen av de prov som ingår i utbildningsprogrammet för assessorer på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om dessa prov finns i 18 kap. 2 § och 6 § 1 mom. Utskottet anser att det är motiverat att man ska kunna begära omprövning av bedömningen av proven. Tidsfristen för begäran om omprövning föreslås emellertid vara 14 dagar i stället för 30 dagar som i förvaltningslagen för att valet av assessorer och slutförandet av utbildningsprogram inte ska dra ut på tiden. En motsvarande tidsfrist på 14 dagar finns också i många motsvarande bestämmelser om bedömning av studieprestationer. Av den orsaken föreslår utskottet också att ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning inte ska få överklagas genom besvär.

Vidare föreslår utskottet *ett nytt 2 mom.* om sökande av ändring i andra beslut av domarutbildningsnämnden. Enligt momentet får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas. Bestämmelsen har betydelse till exempel när det gäller beviljandet av titeln vicehäradshövding och rätt att använda titeln domarutbildad (21 kap. 1 § 8 och 9 punkten).

Den föreslagna bestämmelsen gäller inte beslut om utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande. Bestämmelser om detta finns i 57 § 3 mom. i statstjänstemannalagen, som det konstateras ovan.

3. Lag om nämndemän vid tingsrätterna

5 §. Redogörelse för bindningar. I paragrafen föreskrivs det om nämndemäns skyldighet att för tingsrätten redogöra för sina bindningar. Paragrafen är ny, och bakgrunden till den är det uttalande som riksdagen godkände utifrån ett betänkande av lagutskottet om att skyldigheten att redogöra för sina bindningar ska utsträckas till nämndemän (RSv 328/2014 rd, LaUB 28/2014 rd).

Paragrafen innehåller en hänvisning till 11 kap. 12 § i domstolslagen där det föreskrivs om skyldighet för den som föreslås bli utnämnd till en ordinarie domartjänst att före utnämningen lämna en i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen avsedd redogörelse för sina bindningar. I paragrafen föreskrivs det dessutom om förfarandet med redogörelse för bindningar och om antecknande av uppgifter om bindningar i registret över domares bindningar och bisysslor. Bestämmelsen i fråga motsvarar i sak det gällande rättsläget.

I 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen, som det hänvisas till i 11 kap. 12 § i domstolslagen, föreskrivs det om de bindningar som en person ska redogöra för. I momentet sägs det att en person som föreslås bli utnämnd till en tjänst före utnämningen ska lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet samt för sina uppgifter utanför tjänsten, sina bisysslor enligt 18 § och för sina andra bindningar som kan vara av betydelse vid bedömningen av hans eller hennes förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till den tjänst som ska tillsättas. Dessutom sägs det i momentet att anmälan när det gäller bisysslor som kräver bisysslotillstånd enligt 18 § ska innehålla uppgifter om inkomsten från bisysslorna.

Lagutskottet konstaterar att uppgiften som nämndeman i sig är en bisyssla och att bestämmelserna om bisysslotillstånd i statstjänstemannalagen (18 och 18 a §) inte tillämpas på nämndemän.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Bestämmelserna i 8 a § i statstjänstemannalagen förutsätter ändå att en person redogör för uppgifter utanför tjänsten och för andra bindningar som kan vara av betydelse vid bedömningen av hans eller hennes förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till tjänsten. Det betyder enligt lagutskottet att en annan uppgift som kan vara av betydelse vid bedömningen av en persons förutsättningar att sköta uppgiften som nämndeman ska nämnas i redogörelsen för bindningarna. Eftersom bestämmelserna om bisysslotillstånd som det sägs ovan inte gäller nämndemän, gäller den sista meningen i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen om skyldighet att lämna uppgifter om inkomster från bisysslor som kräver bisysslotillstånd inte nämndemän.

Utskottet har lagt till ordet ”ennen” (”innan”) som saknas i den finska paragrafen.

5. Lag om rättegång i försäkringsdomstolen

6 §. Ledamöter insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet i sammansättningen. Enligt grundlagsutskottet kan 2 och 6 § i lagförslaget ge den uppfattningen att intresseledamöterna skulle ha majoritet i försäkringsdomstolens domföra sammansättning när ledamöter insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet deltar i att avgöra ett ärende. Men de ledamöter som utnämns utifrån så kallad intresserepresentation har inte majoritet i någon som helst ärendegrupp i försäkringsdomstolens sammansättning för avgörande. Grundlagsutskottet har därför föreslagit att bestämmelserna ses över i enlighet med detta. På grund av det som sägs ovan föreslår lagutskottet en ändring i 1 mom.

6. Lag om ändring av lagen rättegång i marknadsdomstolen

1 a kap. Allmänna bestämmelser om behandling av mål och ärenden.

2 §. Domförhet i patentmål och patentärenden. I paragrafen föreskrivs det om marknadsdomstolens domförhet vid behandling av olika patentmål och patentärenden. I 3 mom. föreskrivs det om ärenden som gäller besvär över beslut som Patent- och registerstyrelsen meddelat i fråga om patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster för integrerade kretsar. Enligt momentet är marknadsdomstolen i dessa ärenden domför i en sammansättning med en lagfaren ledamot som ordförande och en marknadsrättsingenjör samt ytterligare en marknadsrättsingenjör eller en sakkunnigledamot som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen. Till den behöriga sammansättningen för avgörande hör alltså alltid minst en marknadsrättsingenjör.

Det finns två tjänster som marknadsrättsingenjör vid marknadsdomstolen. Enligt uppgift från marknadsdomstolen kan det i praktiken i ett enskilt fall gå så att det inte finns någon ojävig marknadsrättsingenjör att tillgå. Utskottet anser att dessa situationer bör beaktas i bestämmelserna om domstolens sammansättning. Utskottet anser att det är lämpligt att ändra de bestämmelserna i samband med utskottsbehandlingen av den nu aktuella propositionen.

Utifrån det som sägs ovan föreslår utskottet att momentet får en ny mening där det sägs att om alla marknadsrättsingenjörer vid marknadsdomstolen är förhindrade att delta i behandlingen av ett ärende, är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med två lagfarna ledamöter och en sådan sakkunnigledamot som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen. Bestämmelsen säkerställer att marknadsdomstolen kan behandla ett ärende utan onödigt dröjsmål och specialarrang-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

emang om marknadsrättsingenjörerna har förhinder. I bestämmelsen har man beaktat utgångspunkten för de gällande bestämmelserna om sammansättningen, dvs. att majoriteten eller åtminstone hälften av ledamöterna i sammansättningen för avgörande ska vara ordinarie domare vid marknadsdomstolen. Den sammansättning som avses i bestämmelsen är bara en minimisammansättning med avseende på domförheten.

3 §. Domförhet med två ledamöter. I paragrafen föreskrivs det om de mål och ärenden där marknadsdomstolen är domför i en sammansättning med två ledamöter. Av de orsaker som nämns i motiven till 2 § föreslår utskottet att 2 mom. ändras så att marknadsdomstolen är domför också i en sammansättning med en lagfaren ledamot och dessutom en marknadsrättsingenjör eller en sådan sakkunnigledamot som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen.

4 §. Domförhet med en ledamot i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt. I paragrafen föreskrivs det om mål och ärenden samt behandlingsfaser där marknadsdomstolen är domför i en sammansättning med en lagfaren ledamot. Enligt 3 mom. får ändå en del av de ärenden som avses i 1 mom. behandlas i en sammansättning med två eller tre lagfarna ledamöter. Enligt uppgift från marknadsdomstolen har det emellertid visat sig att det redan vid förberedelsen av ett ärende kan uppstå frågor som det är befogat att avgöra i en starkare sammansättning än en sammansättning med endast en lagfaren ledamot. Man har också noterat att det i patenttvistemål vore bra med tanke på förberedelsen av målet om en marknadsrättsingenjör kunde delta i förberedelsen vid sidan av den lagfarna ledamoten. Därför föreslår lagutskottet att 3 mom. utsträcks till att gälla alla de situationer som avses i 1 mom. Dessutom föreslår utskottet att en marknadsrättsingenjör ska kunna delta i sammansättningen i ett mål eller ärende som hör samman med ett tvistemål som avses i 2 § 1 eller 2 mom. Utskottet föreslår därför att den sista meningen i 3 mom. ändras och blir nytt 4 mom.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2, 4 och 7—57 i proposition RP 7/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1, 3, 5 och 6 i proposition RP 7/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Domstolslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap.

Allmänna bestämmelser om domstolar och domare

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om domstolar, domare, övriga domstolsledamöter och annan personal. I lagen finns även bestämmelser om domarförslagsnämnden och domarutbildningsnämnden samt om deras uppgifter och personal.

Lagen tillämpas på högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt på deras ledamöter, om inte något annat föreskrivs i lagen om högsta domstolen (665/2005) eller lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006).

Särskilda bestämmelser gäller för riksätten.

2 §

Domstolar

Allmänna domstolar är tingsrätterna, hovrätterna och som högsta instans högsta domstolen. Allmänna förvaltningsdomstolar är förvaltningsdomstolarna och som högsta instans högsta förvaltningsdomstolen.

Specialdomstolar är marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

3 §

Utövning av dömande makt och domstolarnas oberoende

Domstolarna utövar den dömande makten enligt grundlagen.
Domstolarna är oberoende när de utövar dömande makt.

4 §

Organisering av domstolarnas verksamhet

Domstolarna svarar själva för organisationen av sin verksamhet med iakttagande av vad som föreskrivs i denna eller i någon annan lag.

Närmare föreskrifter om en domstols verksamhet, behandling av rättskipningsärenden och rättskipningsmål samt om administrativa frågor och annan organisering av arbetet meddelas i domstolens arbetsordning. Arbetsordningen ska godkännas av domstolen.

5 §

Domare

Domare är

- 1) vid högsta domstolen en president och som övriga domare justitieråd,
- 2) vid högsta förvaltningsdomstolen en president och som övriga domare justitieråd,
- 3) vid hovrätterna som chefsdomare en president och som övriga domare hovrättsråd,
- 4) vid tingsrätterna som chefsdomare en lagman och som övriga domare tingsdomare samt vid de tingsrätter som är jorddomstolar dessutom jordrättsingenjörer,
- 5) vid förvaltningsdomstolarna som chefsdomare en överdomare och som övriga domare förvaltningsrättsdomare **samt vid Ålands förvaltningsdomstol förvaltningsdomaren,**
- 6) vid marknadsdomstolen som chefsdomare en överdomare och som övriga domare marknadsrättsdomare och marknadsrättsingenjörer,
- 7) vid arbetsdomstolen som chefsdomare en president och som övrig domare ett arbetsdomstolsråd,
- 8) vid försäkringsdomstolen som chefsdomare en överdomare och som övriga domare försäkringsrättsdomare,
- 9) vid hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen de assessorer som avses i 18 kap. (Ny 9 punkt)

Domstolarna kan dessutom ha övriga ledamöter i enlighet med vad som föreskrivs i denna eller i någon annan lag.

6 §

Domares ställning och oberoende

En domare är oberoende i sin utövning av dömande makt.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Bestämmelser om domares rätt att kvarstå i tjänsten som skydd för deras oberoende finns i 103 § i grundlagen och närmare bestämmelser om domares rätt att kvarstå i tjänsten finns i 16 kap. i denna lag.

7 §

Domarförsäkran

Domare och övriga domstolsledamöter ska innan de inleder sitt uppdrag avge följande domarförsäkran: ”Jag N.N. lovar och försäkrar på heder och samvete att jag i min tjänst ska följa grundlagen och övriga lagar, döma rättvist och opartiskt enligt bästa förstånd och respektera allas likhet inför lagen.”

Försäkran avges vid den domstol där det är meningen att domaren ska tjänstgöra. Den kan även avges vid en tingsrätt.

Närmare bestämmelser om domarförsäkran utfärdas genom förordning av statsrådet.

AVDELNING II

DOMSTOLAR

2 kap.

Tingsrätter

1 §

Tingsrättens uppgifter

Tingsrätten är första instans i tvistemål, brottmål och ansökningsärenden, om inte något annat föreskrivs.

Tingsrätten behandlar även de övriga ärenden som enligt lag hör till tingsrättens behörighet.

2 §

Avgörande av mål och ärenden

Tingsrätten behandlar och avgör mål och ärenden vid sammanträde och i kansliet. Ordförande för tingsrätten är lagmannen, eller en tingsdomare eller en tingsnotarie.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

3 §

Tingsrätter

Tingsrätter är Birkalands, Egentliga Finlands, Egentliga Tavastlands, Esbo, Helsingfors, Hyvinge, Kajanalands, Kemi-Torneå, Kymmenedalens, Lapplands, Mellersta Finlands, Mellersta Österbottens, Norra Karelen, Norra Savolax, Päijänne-Tavastlands, Satakunta, Södra Karelen, Södra Savolax, Södra Österbottens, Tusby, Uleåborgs, Vanda, Västra Nylands, Ylivieska-Brahestad, Ålands, Österbottens och Östra Nylands tingsrätt.

Särskilda bestämmelser gäller för tingsrätterna när de behandlar mål och ärenden i egenskap av jorddomstolar, sjörättsdomstolar och krigsrätter.

4 §

Tingsrätternas verksamhetsställen

En tingsrätt har ett kansli. Vid behov kan en tingsrätt ha flera kanslier och sammanträdesplatser.

Av särskilda skäl får sammanträde också hållas någon annanstans inom tingsrättens domkrets än på en i 1 mom. avsedd sammanträdesplats., eller hållas på en ort som inte hör till tingsrättens domkrets.

Bestämmelser om placeringen av tingsrätternas kanslier och sammanträdesplatser utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

5 §

Tingsrätternas domkretsar

En tingsrätts domkrets består av en eller flera kommuner, om det inte särskilt genom lag föreskrivs något annat om tingsrätternas behörighet.

Bestämmelser om tingsrätternas domkretsar utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Tingsrättens ledamöter

Ledamöter vid en tingsrätt är lagmannen och tingsdomarna. Ledamöter vid tingsrätten är dessutom nämndemännen. Nämndemännen deltar i behandlingen och avgörandet av mål och ärenden i enlighet med vad som föreskrivs i rättegångsbalken och i andra lagar. Bestämmelser om nämndemän finns i lagen om tingsrätternas nämndemän (/).

Vid en tingsrätt kan det dessutom finnas militära ledamöter som deltar i behandlingen och avgörandet av militära rättegångsärenden. Bestämmelser om militära rättegångsärenden finns i militära rättegångslagen (326/1983).

Vid en tingsrätt som inrättats genom sammanslagning av flera tingsrätters domkretsar kan det om sammanslagningen så kräver tillfälligt finnas fler än en tjänst som lagman. En av lagmännen

Betänkande LaUB 8/2016 rd

utnämns till chefsdomare med iakttagande av 11 kap. 2 § 1 mom. Bestämmelserna om lagmän gäller den lagman som är chefsdomare.

Förvaltningsdomaren vid Ålands förvaltningsdomstol är även tingsdomare vid Ålands tingsrätt.

7 §

Jorddomstolens ledamöter

Ledamöter vid de tingsrätter som är jorddomstolar är en tingsdomare som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden (*jordrättsansvarig domare*) och en jordrättsingenjör. Den jordrättsansvariga domaren deltar också i behandlingen av övriga mål och ärenden vid tingsrätten.

Tingsrättens lagman förordnar dessutom minst en av tingsrättens domare att behandla jordrättsmål och jordrättsärenden för högst fem år i sänder.

3 kap.

Hovrätter

1 §

Hovrättens rättskipningsuppgifter

Hovrätten behandlar besvär och klagomål över tingsrättens avgöranden samt ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och andra rättskipningsmål och rättskipningsärenden som enligt lag ska avgöras av en hovrätt.

Hovrätten behandlar som första instans till hovrättens behörighet enligt lag hörande mål som gäller tjänstebrott i fråga om domare och andra tjänstemän vid domstolar samt åklagare.

2 §

Hovrättens tillsynsuppgifter

Hovrätten utövar tillsyn över tingsrätterna i sin domkrets och vidtar vid behov åtgärder för att undanröja missförhållanden som den upptäcker. För att kunna utöva tillsyn har hovrätten rätt att få de uppgifter som den behöver av berörda myndigheter.

Hovrätten ska utarbeta en berättelse över vad den observerat vid tillsynen och delge justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman berättelsen. Dessutom ska hovrätten underrätta justitiekanslern i statsrådet om omständigheter som hovrätten fått kännedom om och som kan leda till att åtal för tjänstefel väcks i hovrätten.

Föreskrifter om hur övervakningen ska utföras meddelas i arbetsordningen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

3 §

Hovrättens övriga uppgifter

Hovrätten behandlar justitieförvaltningsärenden och andra ärenden som enligt lag ska avgöras av en hovrätt.

4 §

Avgörande av mål och ärenden

Hovrätten behandlar och avgör rättskipningsmål och rättskipningsärenden vid sammanträde på föredragning eller vid huvudförhandling.

Ordförande för hovrätten är presidenten eller ett hovrättsråd.

5 §

Hovrätter

Hovrätter är Helsingfors, Rovaniemi, Vasa, Åbo och Östra Finlands hovrätt.

6 §

Hovrätternas verksamhetsställen

Bestämmelser om hovrätternas placering utfärdas genom förordning av statsrådet. Hovrätten kan också ha en permanent sammanträdesplats om vars placering bestämmelser utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Hovrättens sammanträden hålls på hovrättens placeringsort. Huvudförhandlingen får dock vid behov hållas på någon annan ort inom hovrättens domkrets än på placeringsorten. Av särskilda skäl får huvudförhandling också hållas på en ort som inte hör till hovrättens domkrets.

7 §

Hovrätternas domkretsar

Domkretsen för en hovrätt består av domkretsen för en eller flera tingsrätter, om det inte särskilt genom lag föreskrivs något annat om hovrätternas behörighet.

Bestämmelser om hovrätternas domkretsar utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Hovrättens ledamöter

Ledamöter vid en hovrätt är presidenten och hovrättsråden. Vid hovrätten kan det dessutom finnas assessorer.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Vid Helsingfors hovrätt finns det dessutom militära ledamöter som deltar i behandlingen och avgörandet av militära rättegångsärenden i enlighet med militära rättegångslagen.

4 kap.

Förvaltningsdomstolar

1 §

Förvaltningsdomstolens rättskipningsuppgifter

Förvaltningsdomstolen behandlar och avgör de förvaltningsrättsliga besvär, förvaltningstvistemål och andra ärenden som enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996) eller någon annan lag hör till en förvaltningsdomstols behörighet.

2 §

Avgörande av mål och ärenden

Förvaltningsdomstolen behandlar och avgör mål och ärenden vid sammanträde på föredragning.

Ordförande för förvaltningsdomstolen är överdomaren eller en lagfaren förvaltningsrättsdomare.

3 §

Förvaltningsdomstolar

Förvaltningsdomstolarna är Helsingfors, Norra Finlands, Tavastehus, Vasa, Åbo och Östra Finlands förvaltningsdomstol.

För Ålands förvaltningsdomstol gäller vad som särskilt föreskrivs genom lag.

4 §

Förvaltningsdomstolarnas domkretsar

En förvaltningsdomstols domkrets är ett eller fler landskap, om det inte särskilt genom lag föreskrivs något annat om förvaltningsdomstolarnas behörighet.

Bestämmelser om förvaltningsdomstolarnas domkretsar och placeringsorter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

5 §

Förvaltningsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid en förvaltningsdomstol är överdomaren och förvaltningsrättsdomarna. Vid förvaltningsdomstolen kan det dessutom finnas assessorer.

Vid en förvaltningsdomstol finns det sakkunnigledamöter som är insatta i barnskydd, adoption, mentalvårdsärenden, missbrukarvård och smittsamma sjukdomar samt med specialomsorger för personer med utvecklingsstörning. Sakkunnigledamöterna deltar i behandlingen och avgörandet av mål och ärenden med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) eller i någon annan lag.

5 kap.

Marknadsdomstolen

1 §

Marknadsdomstolens uppgifter

Marknadsdomstolen är en specialdomstol för mål och ärenden som gäller konkurrens och tillsyn, upphandling, industriella rättigheter och upphovsrätt samt marknadsrätt.

Bestämmelser om marknadsdomstolens domförhet, om behandlingen av mål och ärenden som enligt lag hör till marknadsdomstolens behörighet och om sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

2 §

Marknadsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid marknadsdomstolen är överdomaren, marknadsrättsdomarna och marknadsrättsingenjörerna. Vid marknadsdomstolen kan det dessutom finnas assessorer.

Vid marknadsdomstolen finns det sakkunnigledamöter som är insatta i mål och ärenden som gäller konkurrens och tillsyn, upphandling, industriella rättigheter och upphovsrätt samt marknadsrätt. Sakkunnigledamöterna deltar i behandlingen och avgörandet av mål och ärenden med iakttagande av lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

6 kap.

Arbetsdomstolen

1 §

Arbetsdomstolens uppgifter

Arbetsdomstolen är en specialdomstol för tvistemål som gäller arbets- och tjänstekollektivavtal och den behandlar besvärärenden som enligt lag hör till arbetsdomstolens behörighet.

Bestämmelser om vilka mål och ärenden som omfattas av arbetsdomstolens behörighet och arbetsdomstolens domförhet i dem samt om behandlingen av ärenden i arbetsdomstolen finns i lagen om rättegång i arbetsdomstolen (646/1974).

2 §

Arbetsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid arbetsdomstolen är presidenten och arbetsdomstolsrådet. Vid arbetsdomstolen kan det dessutom finnas en assessor.

Vid arbetsdomstolen finns det fjorton sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen och avgörandet av mål och ärenden med iakttagande av lagen om rättegång i arbetsdomstolen. Av sakkunnigledamöterna ska två vara lagfarna ledamöter som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen. Av de övriga sakkunnigledamöterna ska åtta vara förtrogna med arbetsavtalsförhållanden och fyra med tjänsteförhållanden.

7 kap.

Försäkringsdomstolen

1 §

Försäkringsdomstolens uppgifter

Försäkringsdomstolen är specialdomstol för mål och ärenden som gäller social trygghet och som enligt lag hör till försäkringsdomstolens behörighet.

Bestämmelser om försäkringsdomstolens domförhet och behandlingen av mål och ärenden i försäkringsdomstolen finns i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen (/).

2 §

Försäkringsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid försäkringsdomstolen är överdomaren och försäkringsrättsdomarna. Vid försäkringsdomstolen kan det dessutom finnas assessorer.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Vid försäkringsdomstolen finns det en överläkare som är läkarledamot med uppgiften som huvudsyssla. Förutom arbetet som läkarledamot planerar och utvecklar överläkaren det medicinska bedömningsförfarandet vid försäkringsdomstolen, sköter den allmänna planeringen och organiseringen av läkarledamöternas arbete samt sörjer för arbetets resultat. Överläkaren ska dessutom övervaka att läkarledamöterna tillämpar rättsprinciperna och tolkar lagen på ett enhetligt sätt.

Vid försäkringsdomstolen finns det dessutom andra läkarledamöter, sakkunnigledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet samt sakkunnigledamöter som är insatta i militärskadeärenden. Dessa ledamöter deltar i behandlingen och avgörandet av ärenden med iakttagande av lagen om rättegång i försäkringsdomstolen.

8 kap.

Organisering av arbetet vid domstolarna samt ledning och administration

1 §

Ledning

Chefsdomaren leder domstolen och svarar för dess resultat.

Domstolen kan ha en ledningsgrupp som stödjer överdomaren i arbetet med att leda och utveckla domstolens verksamhet. Till ledningsgruppen hör chefsdomaren som ordförande, de avdelningschefer som avses i 4 §, den kansli- eller förvaltningschef som avses i 19 kap. 5 § samt vid behov även andra inom personalen.

Ledningsgruppen ska åtminstone behandla förslag till arbetsordning för domstolen samt övriga ärenden av betydelse när det gäller ledning av domstolen, domstolens administration, ekonomi, verksamhet och personal samt utveckling av verksamheten.

Närmare föreskrifter om ledningsgruppens sammansättning och vilka ärenden som behandlas i ledningsgruppen meddelas i domstolens arbetsordning.

2 §

Chefsdomarens uppgifter

Chefsdomaren ska sörja för domstolens funktionsduglighet och utveckling. Chefsdomaren ställer upp resultatmålen för domstolen och sörjer för att de uppnås. Chefsdomaren ska övervaka att rättsprinciperna tillämpas och lagen tolkas på ett enhetligt sätt i domstolens avgöranden.

Chefsdomaren deltar i rättskipningen i den omfattning som hans eller hennes övriga uppgifter medger det.

3 §

Avgörande av administrativa ärenden

Chefsdomaren avgör de av domstolens administrativa och ekonomiska ärenden som inte någon annan tjänsteman har förordnats att avgöra.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Chefsdomaren kan besluta att ett ärende som gäller lämnande av ett utlåtande i ett lagstiftningsärende eller lämnande av ett lagstiftningsinitiativ ska behandlas och avgöras i plenum, och vid en tingsrätt i någon annan utökad sammansättning.

Föreskrifter om chefsdomares rätt att överföra ärenden på andra tjänstemän för avgörande meddelas i domstolens arbetsordning. Chefsdomaren kan förbehålla sig rätten att avgöra ett ärende som han eller hon överfört eller som annars ska avgöras av någon annan tjänsteman.

4 §

Avdelningar

En domstol får vara indelad i avdelningar. Föreskrifter om indelningen i avdelningar meddelas i domstolens arbetsordning.

En avdelning leds av en av chefsdomaren förordnad lagfaren domare (*avdelningschef*), om inte chefsdomaren själv leder avdelningen.

5 §

Förordnande till avdelningschef

Chefsdomaren förordnar en lagfaren domare vid domstolen till uppgiften som avdelningschef för högst tre år i sänder. Uppgiften ska förklaras ledig att sökas av de ordinarie domare vid domstolen i fråga som har utnämnts till sin tjänst före utgången av ansökningstiden. Den som förordnas till uppgiften ska ha de personliga egenskaper som uppgiften kräver och ledarförmåga.

Förordnandet kan återkallas av vägande skäl.

6 §

Avdelningschefens uppgifter

Avdelningschefen leder arbetet inom avdelningen. Han eller hon ska särskilt sörja för den allmänna planeringen och organiseringen av arbetet inom avdelningen samt för arbetets resultat. Avdelningschefen ska övervaka att rättsprinciperna tillämpas och lagen tolkas på ett enhetligt sätt i avdelningens avgöranden.

7 §

Fördelning av mål och ärenden

Målen och ärendena ska fördelas för beredning och avgörande i enlighet med de grunder som fastställs i arbetsordningen. Dessa grunder ska vara tydliga och de ska säkerställa parternas rätt att få sitt mål eller ärende avgjort på ett oberoende, opartiskt och snabbt sätt.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

8 §

Omfördelning av mål och ärenden

Ett mål eller ärende som tilldelats en domare för behandling och avgörande kan omfördelas mot den domarens vilja endast om det finns vägande skäl på grund av domarens sjukdom, dröjsmål i målet eller ärendet, domarens arbetsmängd eller någon annan motsvarande omständighet.

Chefsdomaren beslutar om omfördelning av mål och ärenden i de fall som avses i 1 mom. Vid högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen beslutar presidenten om omfördelning. Beslut om omfördelning ska motiveras.

9 §

Arbetsordning

Domstolens arbetsordning fastställs av chefsdomaren. Innan chefsdomaren fastställer arbetsordningen ska han eller hon höra ledningsgruppen eller, om domstolen inte har en ledningsgrupp, de ordinarie domarna.

Domstolens arbetsordning är offentlig och den ska finnas tillgänglig för alla.

10 §

Verksamhetsberättelse

Domstolarna ska årligen lämna en berättelse om sin verksamhet. Flera domstolar kan även tillsammans sammanställa en gemensam verksamhetsberättelse.

Verksamhetsberättelsen är offentlig och den ska finnas tillgänglig för alla.

AVDELNING III

DOMARE

9 kap.

Domare som utövare av dömande makt och som tjänstemän

1 §

Domares skyldigheter

En domare utövar dömande makt självständigt och är i denna verksamhet bunden enbart av lag.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Domaren är skyldig att avgöra mål och ärenden som han eller hon har tilldelats för behandling. Domaren ska vara samvetsgrann och omsorgsfull i sin tjänsteutövning samt behandla och avgöra målen och ärendena utan dröjsmål.

Sådana bestämmelser om tjänstemäns allmänna skyldigheter som tillämpas på domare finns dessutom i 4 kap. i statstjänstemannalagen (750/1994) och i andra lagar.

2 §

Domares ansvar för ämbetsåtgärder

Bestämmelser om domares ansvar för ämbetsåtgärder finns i 118 § i grundlagen och i andra lagar.

3 §

Domare som föredragande

Om ett mål eller ärende enligt lag ska avgöras i domstolen på föredragning, får en domare vara föredragande.

4 §

Utbildning

Domarna ska upprätthålla och utveckla sin lagkunskap, sitt juridiska kunnande och sin yrkesskicklighet.

Domarna ska erbjudas tillräckligt med utbildning och de ska ha möjlighet att delta i utbildningen.

5 §

Bisyssla och tillstånd för bisyssla

En domare får inte ta emot eller inneha en i 18 § 4 mom. i statstjänstemannalagen avsedd bisyssla, om inte domstolen på ansökan beviljar tillstånd för den (*tillstånd för bisyssla*). En domare får inte beviljas tillstånd för bisyssla för att verka som skiljeman utsedd av bara en av parterna i ett tvistemål som behandlas i en skiljenämnd.

Bestämmelser om tillstånd för bisyssla i övrigt finns i 18 § i statstjänstemannalagen.

Bestämmelser om antecknande av uppgifter som gäller domares bisysslor i register finns i lagen om registret över domares bindningar och bisysslor (565/2015).

Betänkande LaUB 8/2016 rd

6 §

Ansökan om tillstånd för bisyssla

Tillstånd för bisyssla beviljas på ansökan och av den domstol där domaren arbetar. Lagman-
nen vid en tingsrätt beviljas dock tillstånd av hovrätten, en hovrättspresident och presidenten vid
arbetsdomstolen av högsta domstolen samt överdomaren vid en förvaltningsdomstol, marknads-
domstolen och försäkringsdomstolen av högsta förvaltningsdomstolen.

Trots bestämmelserna i 18 § 5 mom. i statstjänstemannalagen ska sökanden i tillståndsansökan
till chefsdomaren vid den domstol som behandlar tillståndet lämna uppgift om parterna i en tvist
som behandlas av skiljemän.

7 §

Redogörelse för inkomst från bisyssla och anmälan om bisysslans upphörande

En domare ska årligen för domstolen redogöra för hur mycket han eller hon har fått i betalning
för sina bisysslor, om den sammanlagda inkomsten från bisysslorna överstiger 10 000 euro. I re-
dogörelsen ska det anges vilka bisysslor inkomsten hänför sig till. När det gäller andra bisysslor
än skiljemannauppdrag ska det även uppges vem som har betalat arvodet. Trots bestämmelserna i
24 § 1 mom. 23 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) är de
uppgifter om inkomster från bisysslor som domare redogjort för offentliga. Domaren ska utan
dröjsmål underrätta domstolen också om bisysslans upphörande.

Redogörelsen över arvoden ska lämnas senast vid utgången maj månad det kalenderår som föl-
jer på inkomståret. Redogörelsen lämnas till den domstol som avses i 6 § 1 punkten.

10 kap.

Behörighetsvillkor för domare

1 §

Allmänna behörighetsvillkor för domare samt utnämningsgrunder

Till domare kan utnämnas rättrådiga finska medborgare som har avlagt annan högre högskole-
examen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt och som genom sin tidi-
gare verksamhet vid en domstol eller i andra uppgifter har visat att de har sådana insikter i tjäns-
tens uppgiftsområde som en framgångsrik skötsel av tjänsten förutsätter samt behövliga person-
liga egenskaper. Bestämmelser om behörighetsvillkor för domartjänster som kräver sakkunskap
inom något särskilt område får utfärdas separat.

Bestämmelser om de behörighetsvillkor som gäller domares kunskaper i finska och svenska
finns i 9 §.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

2 §

Behörighetsvillkor för domare i de högsta domstolarna

Till president och till ledamot vid högsta domstolen samt till president och till ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen kan utnämnas personer som väl uppfyller vad som föreskrivs 1 § och som har utmärkta lagkunskaper. Av presidenten för högsta domstolen och presidenten för högsta förvaltningsdomstolen krävs dessutom ledarförmåga.

3 §

Behörighetsvillkor för chefsdomare

Till chefsdomare kan den utnämnas som utöver att han eller hon uppfyller vad som föreskrivs i 1 § även har ledarförmåga.

4 §

Behörighetsvillkor för jordrättsansvariga domare

Den jordrättsansvariga domaren vid en tingsrätt som är jorrdomstol ska vara förtrogen med fastighetslagstiftningen och behandlingen av fastighetsärenden.

5 §

Behörighetsvillkor för jordrättsingenjörer

För tjänsten som jordrättsingenjör vid en tingsrätt som är jorrdomstol krävs för uppgiften lämplig diplomingenjörsexamen inom lantmäteriindustrin samt god erfarenhet av verkställande av fastighetsförrättningar och god förtrogenhet med värdering av fastigheter.

6 §

Behörighetsvillkor för förvaltningsrättsdomare som är förtrogna med vattenärenden och miljöskyddsärenden

Behörighetsvillkor för ledamöter som deltar i behandlingen av ärenden enligt vattenlagen (587/2011) och miljöskyddslagen (527/2014) är, när det inte är fråga om lagfarna ledamöter, lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska eller naturvetenskapliga området. Dessutom förutsätts att de är förtrogna med uppgifter som hör till området för den lagstiftning som ska tillämpas.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

7 §

Behörighetsvillkor för överdomaren och marknadsrättsdomare vid marknadsdomstolen

Utöver vad som föreskrivs i 1 eller 3 § krävs att överdomaren och marknadsrättsdomarna vid marknadsdomstolen är förtrogna med konkurrens- eller tillsynsärenden, upphandlingsärenden, mål och ärenden som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt eller marknadsrättsliga ärenden.

8 §

Behörighetsvillkor för marknadsrättsingenjörer

Till marknadsrättsingenjör kan utnämnas en rättrådig finsk medborgare som har avlagt lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska området, som är förtrogen med patentärenden och som har de personliga egenskaper som behövs.

9 §

Behörighetsvillkor som gäller domares kunskaper i finska och svenska

Av den som utnämns till domare krävs utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom domstolens domkrets samt

- 1) vid enspråkiga domstolar nöjaktig förmåga att förstå och i tal använda det andra språket,
- 2) vid tvåspråkiga domstolar nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda det andra språket.

Bestämmelser om behörighetsvillkor som gäller domares språkkunskaper vid Ålands tingsrätt och Ålands förvaltningsdomstol utfärdas med stöd av självstyrelselagen för Åland genom förordning av statsrådet.

10 §

Tingsdomartjänster som kräver särskilda språkkunskaper

Vid de tvåspråkiga tingsrätterna ska det för att trygga de språkliga rättigheterna finnas ett tillräckligt antal tingsdomartjänster för vilka det av dem som utnämns till tjänsterna krävs utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsminoritetens språk inom domkretsen samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i majoritetens språk. Vid varje tvåspråkiga tingsrätt ska det dock alltid finnas minst en sådan tingsdomartjänst.

Bestämmelser om hur många i 1 mom. avsedda tingsdomartjänster det finns vid var och en av de tvåspråkiga tingsrätterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

11 §

Övriga domartjänster som kräver särskilda språkkunskaper

Vid de tvåspråkiga hovrätterna och förvaltningsdomstolarna samt vid marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen kan det för att trygga de språkliga rättigheterna finnas ett tillräckligt antal tjänster för lagfarna domare för vilka det av dem som utnämns till tjänsterna krävs sådana språkkunskaper som avses i 10 § 1 mom.

Bestämmelser om hur många i 1 mom. avsedda domartjänster det finns vid var och en av de tvåspråkiga domstolarna utfärdas genom förordning av statsrådet. Innan ärendet föredras för statsrådet ska justitieministeriet begära utlåtande från högsta domstolen respektive högsta förvaltningsdomstolen över behovet av i 1 mom. avsedda domartjänster.

12 §

Dispens

Från behörighetsvillkoren för domartjänster kan dispens inte beviljas.

11 kap.

Utnämning av chefsdomare och ordinarie domare

1 §

Utnämning till domartjänst och till tjänsteförhållande för viss tid

En domare utnämns till sin tjänst som ordinarie, om inte han eller hon på de grunder som anges i 12 kap. 1 § utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid.

Till tjänst som assessor utnämns för viss tid i enlighet med 18 kap. 1 §.

Chefsdomarna vid domstolarna utnämns till sin tjänst för viss tid med beaktande av det som föreskrivs i 2 §. Högsta domstolens president och högsta förvaltningsdomstolens president utnämns till sina tjänster som ordinarie.

2 §

Utnämning av chefsdomare för viss tid

Chefsdomarna utnämns för sju år i sänder. En chefsdomare utnämns dock högst till dess att han eller hon uppnår den avgångsålder som föreskrivs för domare. Vid utnämning av chefsdomare iakttas bestämmelserna om utnämning av ordinarie domare.

En chefsdomare kan i de fall som anges i 12 kap. 1 § utnämnas även för en kortare tid än sju år.

En chefsdomare som har utnämnts till en ordinarie domartjänst är tjänstledig från denna tjänst under den tid han eller hon tjänstgör som chefsdomare. I fråga om den som utnämnts till en chefsdomartjänst innan denna lag trätt i kraft gäller dock 24 kap. 4 §. (Nytt 3 mom.)

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Om en person som tjänstgör som chefsdomare enligt denna paragraf utnämns till en annan chefsdomartjänst, anses personen ha avgått från den tidigare chefsdomartjänsten vid den tidpunkten när han eller hon utnämndes till den andra tjänsten. (Nytt 4 mom.)

3 §

Utnämmande myndighet

De ordinarie domarna samt chefsdomarna, när dessa utnämns till en tjänst enligt 2 § 1 mom., utnämns av republikens president utifrån statsrådets förslag till avgörande.

4 §

Ledigförklaring av tjänster

Ordinarie domartjänster och chefsdomartjänster som tillsätts för viss tid ska förklaras lediga att sökas vid domstolen innan de tillsätts.

5 §

Domstol som ledigförklarar en tjänst

Högsta domstolen ledigförklarar tjänsten som president vid högsta domstolen, tjänsterna som hovrättspresident och tjänsten som president vid arbetsdomstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen ledigförklarar tjänsten som president vid högsta förvaltningsdomstolen samt tjänsterna som överdomare vid en förvaltningsdomstol, tjänsten som överdomare vid marknadsdomstolen och tjänsten som överdomare vid försäkringsdomstolen.

Respektive hovrätt ledigförklarar tjänsterna som lagman vid en tingsrätt.

Den domstol där domartjänsten finns ledigförklarar de domartjänster som inte nämns i 1—3 mom.

6 §

Ny ledigförklaring av en tjänst, förlängning av ansökningstiden och återkallande av ledigförklaringen av en tjänst

Av giltiga skäl får en domartjänst förklaras ledig att sökas på nytt eller ansökningstiden för en domartjänst förlängas. De som tidigare har sökt tjänsten beaktas då utan en ny ansökan. En ansökan om ledigförklaring av en tjänst kan av giltiga skäl även återkallas.

Beslut om att en tjänst ska förklaras ledig att sökas på nytt, förlängning av ansökningstiden och återkallande av ledigförklaringen av tjänsten fattas av den domstol som ledigförklarar tjänsten.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

7 §

Framställning till utnämning av domare

Republikens president utnämner högsta domstolens president och högsta förvaltningsdomstolens president utan framställning som avses i 3 mom.

Högsta domstolen gör en motiverad framställning till utnämning av en ledamot vid högsta domstolen. Framställningen lämnas till statsrådet för föredragning för republikens president. Högsta förvaltningsdomstolen gör på motsvarande sätt en framställning till utnämning av en ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen.

Motiverade framställningar till utnämningar av andra domare än de domare som nämns i 1 och 2 mom. görs av den i 20 kap. avsedda oberoende domarförslagsnämnden.

8 §

Domarförslagsnämndens utlåtande

Domarförslagsnämnden kan lämna utlåtande i ett ärende som gäller utnämning av en ledamot vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, om den domstolen i fråga begär det. När utlåtandet lämnas ska 9 § iakttas.

9 §

Behandlingen av ärenden i domarförslagsnämnden

Innan domarförslagsnämnden gör en utnämningsframställning begär nämnden utlåtande om de sökande av den domstol som har förklarat tjänsten ledig. När det gäller tingsdomartjänster begär nämnden dock utlåtande om de sökande av respektive hovrätt och dessutom av den tingsrätt där tjänsten är ledigförklarad. När det gäller sökande till en tjänst som jordrättsingenjör ska utlåtande dessutom begäras av Lantmäteriverket. På motsvarande sätt ska utlåtande inhämtas av Ålands landskapsregering innan lagmannen vid Ålands tingsrätt utnämns.

Domarförslagsnämnden kan innan den gör utnämningsframställning i fråga om arbetsdomstolens president eller ett arbetsdomstolsråd begära utlåtande om sökandena av de centralorganisationer och arbetsmarknadsverk som avses i 17 kap. 13 § samt av finansministeriet och Finlands Bank. Nämnden kan också inhämta andra utlåtanden och utredningar samt höra sökande och sakkunniga.

Innan en utnämningsframställning görs ska de sökande ges tillfälle att yttra sig med anledning av de utlåtanden och utredningar som skaffats under beredningen av utnämningsärendet.

10 §

Domstolens utlåtande

Domstolens utlåtande vid tillsättning av en domartjänst ges när det gäller

Betänkande LaUB 8/2016 rd

1) hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen, av domstolen i en sammansättning med chefsdomaren och avdelningscheferna eller, om domstolen inte är indelad i avdelningar, av chefsdomaren efter att ha hört de ordinarie domarna;

2) tingsrätterna, av lagmannen efter att ha hört ledningsgruppen eller, om tingsrätten inte har en ledningsgrupp, efter att ha hört de ordinarie tingsdomarna;

3) arbetsdomstolen, av presidenten.

Den sammansättning som avses i 1 mom. 1 punkten är beslutför när chefsdomaren som ordförande och minst hälften av de övriga ledamöterna eller deras ställföreträdare är närvarande.

11 §

Innehållet i domstolens utlåtande

Domstolens utlåtande ska innehålla ett motiverat yttrande om vilken av de sökande som bör utnämnas.

Av domstolens utlåtande ska framgå domstolens motiverade uppfattning om de sökandes meriter och kompetens samt deras inbördes rangordning med hänsyn till den tjänst som ska tillsättas. Domarförslagsnämnden kan vid behov ge närmare anvisningar om innehållet i utlåtandet.

Till utlåtandet från den domstol som ledigförklarat tjänsten som domare ska det bifogas ett sammandrag enligt nämndens anvisningar över sökandenas tjänstemeriter och över övriga meriter som beaktats. När det gäller de sökande till en tingsdomartjänst utarbetas sammandraget dock av hovrätten.

12 §

Redogörelse för bindningar

Den som föreslås bli utnämnd till en ordinarie domartjänst ska före utnämningen lämna en i 8 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen avsedd redogörelse för sina bindningar. Redogörelsen lämnas till den utnämmande myndigheten. När den utnämmande myndigheten är republikens president lämnas redogörelsen till justitieministeriet. Den som utnämnts till domare ska dessutom sända redogörelsen för kännedom till den domstol som utnämningen skett till.

Domare ska under sitt tjänsteförhållande utan dröjsmål redogöra för ändringar i sina bindningar. Redogörelsen lämnas till den domstol där domaren arbetar. Lagmannen vid en tingsrätt ska dock lämna redogörelsen till hovrätten, presidenten vid en hovrätt och presidenten vid arbetsdomstolen till högsta domstolen samt överdomaren vid en förvaltningsdomstol, överdomaren vid marknadsdomstolen och överdomaren vid försäkringsdomstolen till högsta förvaltningsdomstolen. Domare ska även i andra fall lämna motsvarande redogörelse om domstolen eller justitieministeriet begär en sådan.

Bestämmelser om bindningar finns dessutom i 8 a § i statstjänstemannalagen. Bestämmelser om antecknande av uppgifter om bindningar i register finns i lagen om registret över domares bindningar och bisysslor.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

13 §

En chefsdomares rätt att bli utnämnd till ordinarie domartjänst

En chefsdomare som inte har utnämnts ordinarie till någon annan domartjänst har, när den mandattid som avses i 2 § 1 mom. löpt ut, rätt att bli utnämnd till en ordinarie tjänst som lagfaren domare vid den domstol där han eller hon har tjänstgjort som chefsdomare. Vid behov har han eller hon rätt att bli utnämnd till en annan sådan domartjänst vid domstolen vars behörighetsvillkor han eller hon uppfyller och som kan anses vara lämplig för honom eller henne. Vid utnämningen till tjänsten iakttas förfarandet för utnämning av domare. Tjänsten ledigförklaras dock inte.

En i 1 mom. avsedd domarens tjänsteålder i den ordningsföljd som grundar sig på antalet tjänsteår bestäms utgående från den tidpunkt då han eller hon utnämndes till chefsdomare.

12 kap.

Utnämning av domare för viss tid

1 §

Utnämning av domare till tjänsteförhållande för viss tid

Om en ordinarie domartjänst eller om en chefsdomartjänst som ska tillsättas för viss tid inte innehas av någon eller om domaren har förhinder eller är på semester, kan det för skötseln av tjänsten utnämnas en domare till ett tjänsteförhållande för viss tid. En domare kan utnämnas till ett tjänsteförhållande för viss tid vid en domstol även när det på grund av antalet eller arten av de mål och ärenden som ska behandlas vid domstolen eller av andra särskilda skäl är behövligt.

En utnämning till tjänsteförhållande som domare för viss tid får inte göras för ett enskilt mål eller ärende, om inte det finns tvingande skäl till detta för att säkerställa rättegången.

På behörigheten för domare som är utnämnda till tjänsteförhållande för viss tid och på deras rätt att kvarstå i tjänsten under tiden för utnämningen samt på lönegrunderna tillämpas vad som föreskrivs om behörigheten, rätten att kvarstå i tjänsten och lönen för motsvarande ordinarie domare.

2 §

Ledigförklaring av ett tjänsteförhållande som domare för viss tid

Ett tjänsteförhållande som domare för viss tid ska förklaras ledigt att sökas, om utnämningen görs för minst sex månader.

Ett tjänsteförhållande för viss tid som ledamot vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen ska förklaras ledigt att sökas oberoende av utnämningens längd.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

3 §

Utnämning av vissa av de högsta domarna till tjänsteförhållande för viss tid

Republikens president utnämner ledamöter vid högsta domstolen till tjänsteförhållande för viss tid på framställning av högsta domstolen och ledamöter vid högsta förvaltningsdomstolen på framställning av högsta förvaltningsdomstolen.

Om en chefsdomartjänst inte innehas av någon, högsta domstolen utnämner presidenten vid en hovrätt, presidenten vid arbetsdomstolen och lagmannen vid en tingsrätt till tjänsteförhållande för viss tid. Lagmannen vid en tingsrätt utnämns på framställning av hovrätten.

Om en chefsdomartjänst inte innehas av någon, högsta förvaltningsdomstolen utnämner överdomaren vid en förvaltningsdomstol, överdomaren vid marknadsdomstolen och överdomaren vid försäkringsdomstolen till tjänsteförhållande för viss tid.

4 §

Utnämning av övriga domare till tjänsteförhållande för viss tid

Högsta domstolen utnämner för viss tid, om den är längre än ett år, på framställning av chefsdomaren för respektive domstol domare till tjänsteförhållande för viss tid vid hovrätten, arbetsdomstolen och tingsrätterna. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner på motsvarande sätt domare till förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen.

Chefsdomaren för en domstol utnämner domare till tjänsteförhållande för viss tid vid domstolen i fråga för högst ett år.

Innan en domare utnämns i ett fall som avses i 2 mom. ska chefsdomaren höra ledningsgruppen eller, om det inte finns en ledningsgrupp, domstolens ordinarie domare, om detta inte är obehövt på grund av att domaren utnämns för endast en kort tid eller av någon annan orsak.

5 §

Till tjänsteförhållande för viss tid utnämnda domares redogörelse för bindningar

Domare som avses bli utnämnda till tjänsteförhållande för viss tid ska innan de utnämns och under den tid tjänsteförhållandet pågår lämna i 11 kap. 12 § avsedda redogörelser för sina bindningar, om utnämningen görs för en längre tid än ett år. Detsamma gäller dem som avses bli utnämnda till tjänsteförhållande för viss tid som ledamöter vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, oberoende av utnämningens längd.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

13 kap.

Tjänstledighet och vikariat

1 §

Domares tjänstledighet och skötsel av tjänst

Beslut om tjänstledighet enligt 23 § i statstjänstemannalagen fattas när det gäller domare av respektive domstol, om inte något annat föreskrivs i 2 §.

2 §

Chefsdomares tjänstledighet

En chefsdomare för en domstol får ta tjänstledighet enligt 23 § i statstjänstemannalagen högst en månad om året. Beslut om tjänstledighet för en längre tid än detta för hovrättspresidenterna och presidenten vid arbetsdomstolen fattas av högsta domstolen. På motsvarande sätt beslutar högsta förvaltningsdomstolen om beviljande av längre tjänstledighet än en månad för överdomarna vid förvaltningsdomstolarna, överdomaren vid marknadsdomstolen och överdomaren vid försäkringsdomstolen. Respektive hovrätt beslutar om beviljande av längre tjänstledighet än en månad för lagmännen vid tingsrätterna.

3 §

Tjänstgöring som ställföreträdare för chefsdomare

Ställföreträdare för chefsdomaren när denne har förhinder är antingen en i arbetsordningen till ställföreträdare förordnad avdelningschef eller någon annan lagfaren domare. Om ett sådant förordnande inte har utfärdats, är den tjänstgörande avdelningschef som är äldst i uppgiften eller, om domstolen inte är indelad i avdelningar, den tjänstgörande lagfarna domare som är äldst i tjänsten ställföreträdare för chefsdomaren.

4 §

Tjänstgöring som ställföreträdare för avdelningschef

Ställföreträdare för avdelningschefen när denne har förhinder är en i arbetsordningen till ställföreträdare förordnad domare. Om ett sådant förordnande inte har utfärdats, är den tjänstgörande lagfarna domare som är äldst i tjänsten på avdelningen i fråga ställföreträdare för avdelningschefen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

14 kap.

Tjänstgöring vid en annan domstol och förflyttning

1 §

Förordnande av en ojävig domare

Högsta domstolen kan vid behov till en hovrätt och till arbetsdomstolen i stället för en jävig domare förordna en annan domare som uppfyller behörighetsvillkoren. Högsta förvaltningsdomstolen kan på motsvarande sätt förordna en domare till en förvaltningsdomstol, till marknadsdomstolen och till försäkringsdomstolen.

En hovrätt kan vid behov till en tingsrätt inom sin domkrets i stället för en jävig domare förordna en lagfaren domare från hovrätten eller från en annan tingsrätt inom domkretsen.

2 §

Domartjänstgöring vid en annan domstol

En domare kan med sitt samtycke förordnas att för högst ett år i sänder tjänstgöra som domare vid någon annan domstol än den han eller hon är utnämnd vid, om detta är motiverat på grund av arten, omfattningen eller mängden av de mål och ärenden som ska behandlas vid den mottagande domstolen .

En hovrätt ger förordnanden om tillfällig tjänstgöring som avses i 1 mom. vid tingsrätterna inom dess domkrets. Högsta domstolen ger förordnanden om tillfällig tjänstgöring vid hovrätterna och arbetsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen ger förordnanden om tillfällig tjänstgöring vid förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen.

Innan ett förordnande ges ska samtycke begäras av den domstol från vilken domaren förflyttas.

3 §

Jordrättsingenjörers skyldighet att tjänstgöra vid en annan jorddomstol

En jordrättsingenjör kan vid behov förordnas att behandla jordrättsmål och jordrättsärenden även vid en annan tingsrätt som behandlar jordrättsmål och jordrättsärenden än den tingsrätt som jordrättsingenjören är utnämnd vid, förutsatt att tingsrätterna hör till ett och samma samarbetsområde för jordrättsingenjörer.

Ett förordnande som avses i 1 mom. ges av den tingsrätt vid vilken jordrättsingenjören är utnämnd.

Bestämmelser om jordrättsingenjörernas samarbetsområden utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

4 §

Förflyttning av domare vid omstrukturering av domstolsväsendet

På förflyttning av domare vid omstrukturering av domstolsväsendet tillämpas vad som i 5 a §, 5 b § 2 mom. och 5 c § 1 mom. i statstjänstemannalagen föreskrivs om omstrukturering av funktioner inom statsförvaltningen.

Om den tjänst som ska förflyttas med stöd av 1 mom. efter omstruktureringen finns på ett annat ställe än inom domarens pendlingsområde, och domaren inte samtycker till förflyttning, ska en förflyttning av domaren till en annan domartjänst inom hans eller hennes pendlingsområde eftersträvas. Om det inte finns någon sådan tjänst, kan domaren med sitt samtycke förflyttas till en domartjänst eller annan tjänst utanför pendlingsområdet. Om det vid omstruktureringen i stället för domartjänsten inrättas en ny tjänst som inte är en domartjänst, har domaren dock rätt att i första hand bli utnämnd till en domartjänst.

En domare kan enbart förflyttas till en tjänst vars behörighetsvillkor domaren uppfyller och som kan anses vara lämplig för honom eller henne. Vid förflyttning till en domartjänst iakttas förfarandet för utnämning av domare. Tjänsten ledigförklaras dock inte. Det domstolsutlåtande om tillsättande av en domartjänst som avses i 11 kap. 10 § ges av högsta domstolen eller av högsta förvaltningsdomstolen beroende på vilken domstol omstruktureringen gäller.

Om en domare utan giltig orsak vägrar att ta emot en tjänst som avses i 2 mom., kan domaren entledigas. Ärendet behandlas av högsta förvaltningsdomstolen på ansökan av justitieministeriet. Ärendet ska behandlas som ett brådiskande rättskipningsärende.

15 kap.

Skriftlig varning och avstängning från tjänsteutövning

1 §

Skriftlig varning

En i 24 § i statstjänstemannalagen avsedd skriftlig varning åt en domare ges av chefsdomaren för den domstol där domaren tjänstgör. En skriftlig varning åt lagmannen vid en tingsrätt ges dock av presidenten vid hovrätten, åt presidenten vid en hovrätt och presidenten vid arbetsdomstolen av presidenten vid högsta domstolen samt åt överdomaren vid en förvaltningsdomstol, överdomaren vid marknadsdomstolen och överdomaren vid försäkringsdomstolen av presidenten vid högsta förvaltningsdomstolen.

2 §

Avstängning från tjänsteutövning

Beslut om avstängning av en domare från tjänsteutövning på de grunder som avses i 40 § 2 mom. 1—3 punkten i statstjänstemannalagen fattas av den domstol där domaren tjänstgör. Lagmannen vid en tingsrätt avstängs dock från tjänsteutövning av hovrätten, presidenten vid en hov-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

rätt och presidenten vid arbetsdomstolen av högsta domstolen samt överdomaren vid en förvaltningsdomstol, överdomaren vid marknadsdomstolen och överdomaren vid försäkringsdomstolen av högsta förvaltningsdomstolen.

Bestämmelser om avstängning från tjänsteutövning finns dessutom i statstjänstemannalagen.

16 kap.

Upphörande av tjänsteförhållandet

1 §

Avgångsålder och beviljande av avsked

Bestämmelser som gäller den allmänna avgångsåldern för tjänstemän och tjänsteförhållandets upphörande och som tillämpas på domare finns i 35 § i statstjänstemannalagen.

En domare beviljas på ansökan avsked av den domstol där han eller hon tjänstgör.

2 §

Entledigande av domare på grund av arbetsförmåga

En domare är skyldig att avgå från sin domartjänst, om han eller hon på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada har förlorat sin arbetsförmåga.

Om domaren som har förlorat sin arbetsförmåga inte själv ansöker om avsked, beslutar en domstol om entledigande av domaren. Ärendet ska behandlas som ett brådskande rättskipningsärende. Beslut om entledigande fattas av

1) den hovrätt som är behörig i mål som gäller tjänstebrott, om saken gäller en domare från en tingsrätt eller arbetsdomstolen,

2) högsta förvaltningsdomstolen, om saken gäller en domare från högsta förvaltningsdomstolen, en förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen eller försäkringsdomstolen,

3) högsta domstolen, om saken gäller en domare från högsta domstolen eller en hovrätt.

Ansökan om entledigande av en domare görs av den domstol som är behörig att besluta om avstängning av domaren från tjänsteutövning.

3 §

Domares behörighet efter att tjänsteförhållandet har upphört

Om en domare har avgjort ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende eller har deltagit i avgörandet av det som ledamot i en kollegial sammansättning under den tid domaren tjänstgjort vid en domstol eller om ett förslag till avgörande har lämnats i målet eller ärendet under den tiden, är domaren behörig i målet eller ärendet även när domaren inte längre tjänstgör som domare eller står i tjänsteförhållande för viss tid vid domstolen i fråga.

Bestämmelsen i 1 mom. gäller inte domare som har entledigats enligt 2 §.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

AVDELNING IV

SAKKUNNIGLEDAMÖTER OCH ÖVRIG PERSONAL

17 kap.

Sakkunnigledamöter

1 §

En sakkunnigledamots ställning

En sakkunnigledamot är när han eller hon utövar dömande makt oberoende på samma sätt som en domare.

På sakkunnigledamöters skyldigheter och ansvar tillämpas vad som i 9 kap. 1 och 2 § föreskrivs om domares skyldigheter och ansvar.

På sakkunnigledamöters behörighet efter att mandattiden har löpt ut tillämpas vad som i 16 kap. 3 § föreskrivs om domares behörighet.

2 §

En sakkunnigledamots rätt att kvarstå i uppdraget

På sakkunnigledamöters rätt att kvarstå i uppdraget till utgången av mandattiden tillämpas, med i 18—21 § föreskrivna undantag, vad som föreskrivs om rätten för innehavare av domartjänst att kvarstå i tjänsten.

3 §

Förordnande av sakkunnigledamöter

Statsrådet förordnar sakkunnigledamöterna vid förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen. Republikens president förordnar sakkunnigledamöterna vid högsta förvaltningsdomstolen och arbetsdomstolen.

4 §

Antalet sakkunnigledamöter och ersättare

Antalet sakkunnigledamöter ska vara tillräckligt stort. Bestämmelser om antalet sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen finns i 6 kap. 2 §.

För sakkunnigledamöterna kan det förordnas ett tillräckligt antal ersättare. Bestämmelserna om sakkunnigledamöter ska tillämpas också på ersättarna.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

5 §

Sakkunnigledamöternas mandattid

Sakkunnigledamöterna förordnas för en mandattid på fem år i sänder. Om ett uppdrag som sakkunnigledamot blir ledigt före utgången av mandattiden, kan en ny sakkunnigledamot förordnas i den tidigare sakkunnigledamotens ställe.

Ett förordnande till sakkunnigledamot gäller dock högst till dess att sakkunnigledamoten uppnår den avgångsålder som föreskrivs för domare.

6 §

Ledigförklaring av uppdrag

Respektive domstol ledigförklarar uppdragen som sakkunnigledamot.

Bestämmelsen i 1 mom. gäller inte de sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen som förordnas utifrån de förslag som avses i 13 och 15 §.

Domstolen får skaffa utlåtanden och annan utredning om sökandena.

7 §

Framställning om förordnande till ett uppdrag

Domstolen gör en motiverad framställning till justitieministeriet för föredragning för statsrådet eller republikens president om vilken av de sökande till ett sakkunniguppdrag som bör förordnas att sköta uppdraget.

Framställning om förordnande av de av arbetsdomstolens ledamöter som är förtrogna med arbetsavtalsförhållanden eller tjänsteförhållanden görs utifrån de förslag som avses i 13 §. Framställning om förordnande av de försäkringsdomstolens ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten och de ledamöter som är insatta i militärskadeärenden görs utifrån de förslag som avses i 15 §. Försäkringsdomstolen ska dessutom höra social- och hälsovårdsministeriet innan en framställning om förordnande av en läkarledamot vid försäkringsdomstolen lämnas till justitieministeriet.

8 §

Behörighetsvillkor för sakkunnigledamöter vid förvaltningsdomstolarna

Sakkunnigledamöterna vid förvaltningsdomstolarna ska när det gäller ärenden som avses i

1) 7 § 1 mom. 1 och 1 a punkten i lagen om förvaltningsdomstolarna ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och ha förtrogenhet med barnskydd,

2) 7 § 1 mom. 2 punkten i lagen om förvaltningsdomstolarna ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och ha förtrogenhet med specialomsorger om personer med utvecklingsstörning,

3) 7 § 1 mom. 3 punkten i lagen om förvaltningsdomstolarna vara legitimerade läkare och ha förtrogenhet med psykiatri,

Betänkande LaUB 8/2016 rd

4) 7 § 1 mom. 4 punkten i lagen om förvaltningsdomstolarna ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och ha förtrogenhet med missbrukarvård,

5) 7 § 1 mom. 5 punkten i lagen om förvaltningsdomstolarna vara specialistläkare som har förtrogenhet med smittsamma sjukdomar.

9 §

Behörighetsvillkor för sakkunnigledamöter vid högsta förvaltningsdomstolen

Behörighetsvillkor för högsta förvaltningsdomstolens miljöskunnigråd är lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska eller naturvetenskapliga området. Dessutom ska han eller hon vara förtrogen med uppgifter inom området för den lagstiftning som ska tillämpas.

Behörighetsvillkor för högsta förvaltningsdomstolens överingenjörsråd är lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska området. Dessutom ska han eller hon vara förtrogen med patentärenden.

10 §

Behörighetsvillkor för sakkunnigledamöter vid marknadsdomstolen

En sådan sakkunnigledamot vid marknadsdomstolen som deltar i behandlingen av mål och ärenden som gäller konkurrens och tillsyn samt upphandling förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och vara förtrogen med konkurrensrätt, upphandling, energi-marknaden, ekonomiska vetenskaper, marknadsföring, värdepappersmarknaden, näringslivet eller ekonomiska frågor.

En sådan sakkunnigledamot vid marknadsdomstolen som deltar i behandlingen av mål och ärenden som gäller industriella rättigheter och upphovsrätt förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogen med frågor som gäller det tekniska området i fråga eller patentering eller med marknadsföring, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor eller med konst.

En sådan sakkunnigledamot vid marknadsdomstolen som deltar i behandlingen av marknadsrättsliga mål och ärenden förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen och vara förtrogen med konsumentskydd, marknadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

11 §

Behörighetsvillkor för en sakkunnigledamot vid marknadsdomstolen i mål eller ärenden som behandlas i en och samma rättegång

När marknadsdomstolen behandlar mål eller ärenden som hör till olika ärendegrupper i en och samma rättegång är en sakkunnigledamot som är behörig att delta i behandlingen av något av de mål eller ärenden som behandlas i den rättegången, behörig att delta också i behandlingen av de övriga mål eller ärenden som behandlas där.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

12 §

Behörighetsvillkor för sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen

De sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen förutsätts ha avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt och vara förtrogna med förhållandena inom arbetslivet.

Andra än i 1 mom. avsedda sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen ska vara förtrogna med arbetsavtals- eller tjänsteförhållanden.

13 §

Förslag till förordnande av med arbetsavtalsförhållanden eller tjänsteförhållanden förtrogna sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen

De sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen som är förtrogna med arbetsavtalsförhållanden och tjänsteförhållanden förordnas utifrån förslag av aktörer som företräder arbetsgivar- och arbetstagarintressen enligt följande:

- 1) av de ledamöter som är förtrogna med arbetsavtalsförhållanden
  - a) fyra på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för arbetsgivarföreningarna, och
  - b) fyra på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för arbetstagarnas och funktionärernas fackföreningar, samt
- 2) av de ledamöter som är förtrogna med tjänsteförhållanden
  - a) två på förslag av finansministeriet, kommunala arbetsmarknadsverket, evangelisk-lutherska kyrkans arbetsmarknadsverk och Finlands Bank, och
  - b) två på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för fackföreningarna för statstjänstemännen, Finlands Banks tjänstemän, de kommunala tjänsteinnehavarna samt de kyrkliga tjänsteinnehavarna.

Bland de föreslagna sakkunnigledamöterna ska det finnas personer som är förtrogna med arbetsavtalsförhållanden inom industrin, jordbrukssektorn och servicesektorn.

För att de i 1 mom. avsedda aktörernas förslag ska bli beaktade ska aktörerna i förslagen uppge minst dubbelt så många kandidater som det finns ledamöter att utse. Till förslagen ska det fogas utredning som visar att de föreslagna personerna samtycker till att utses till ledamöter.

Innan arbetsdomstolen gör en framställning om förordnande ska arbetsdomstolen av de aktörer som avses i 1 mom. begära förslag på sakkunnigledamöter. Sakkunnigledamöterna förordnas även om inget förslag har lämnats eller det förslag som har lämnats är bristfälligt och ett förslag trots begäran inte lämnas eller det bristfälliga förslaget inte kompletteras. Arbetsdomstolen kan begära ett nytt förslag, om kandidaterna inte uppfyller de allmänna grunderna för tjänsteutnämning.

På en person som står i anställningsförhållande till en sådan organisation som avses i 1 mom. och som sköter den kandidatnominering som avses i denna paragraf tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

14 §

Behörighetsvillkor för sakkunnigledamöter vid försäkringsdomstolen

En läkarledamot vid försäkringsdomstolen ska vara legitimerad läkare.

Av de övriga sakkunnigledamöterna vid försäkringsdomstolen ska en del vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten samt en del vara insatta i militärskadeärenden.

15 §

Framställning om förordnande av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden

Av de försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten och sakkunnigledamöter som ska vara insatta i militärskadeärenden förordnas

1) de ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden eller i företagsverksamhet på förslag av

- a) representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer,
- b) kommunala arbetsmarknadsverket och huvudavtalsorganisationer som representerar kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare,
- c) statens arbetsmarknadsverk och de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare,

d) de mest representativa företagarorganisationerna,

e) de mest representativa lantbruksföretagarorganisationerna, och

f) försvarsministeriet och de mest representativa arbetstagarorganisationerna, samt

2) de ledamöter som är förtrogna med militärskadeärenden och insatta i förhållandena för ersättningstagare på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för ersättningstagarna och de militära ledamöterna på förslag av försvarsministeriet.

För att de i 1 mom. avsedda aktörernas förslag ska bli beaktade ska aktörerna i förslagen uppge minst dubbelt så många kandidater som det finns medlemmar att utse. Till förslagen ska det fogas utredning som visar att de föreslagna personerna samtycker till att utses till ledamöter.

Innan försäkringsdomstolen gör en framställning om förordnande ska försäkringsdomstolen av de aktörer som avses i 1 mom. begära förslag på de sakkunnigledamöter som ska förordnas. Ledamöterna förordnas även om inget förslag har lämnats eller det förslag som har lämnats är bristfälligt och ett förslag trots begäran inte lämnas eller det bristfälliga förslaget inte kompletteras. Försäkringsdomstolen kan begära ett nytt förslag, om kandidaterna inte uppfyller de allmänna grunderna för tjänsteutnämning.

På en person som står i anställningsförhållande till en sådan organisation som avses i 1 mom. och som sköter den kandidatnominering som avses i denna paragraf tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

16 §

Behörighetsvillkor som gäller sakkunnigledamöters språkkunskaper

Till sakkunnigledamot vid en förvaltningsdomstol kan den förordnas som har goda muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom förvaltningsdomstolens domkrets samt

1) vid enspråkiga förvaltningsdomstolar nöjaktig förmåga att förstå och i tal använda det andra nationalspråket,

2) vid tvåspråkiga förvaltningsdomstolar nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda det andra nationalspråket.

Bestämmelser om behörighetsvillkor som gäller sakkunnigledamöternas och ersättares språkkunskaper vid Ålands förvaltningsdomstol utfärdas med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) genom förordning av statsrådet.

Till sakkunnigledamot vid högsta förvaltningsdomstolen, till sakkunnigledamot vid marknadsdomstolen, till sådan sakkunnigledamot vid arbetsdomstolen som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen, samt till läkarledamot vid försäkringsdomstolen kan den förordnas som har goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska och nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i svenska.

De sakkunnigledamöter vid arbetsdomstolen som är förtrogna med arbetsavtalsförhållanden eller tjänsteförhållanden samt vid försäkringsdomstolen de sakkunnigledamöter som insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten och de sakkunnigledamöter som insatta i militärskadeärenden ska förordnas så att det bland dem finns ett tillräckligt antal som är kunniga i finska och ett tillräckligt antal som är kunniga i svenska.

17 §

Redogörelse för bindningar

Den som föreslås för uppdraget som sakkunnigledamot ska före förordnandet till uppdraget och under den tid uppdraget pågår lämna domstolen sådan redogörelse för sina bindningar som avses i 11 kap. 12 §.

18 §

Sakkunnigledamöters ställning vid omstrukturering av domstolsväsendet

Om en sakkunnigledamots uppgifter flyttas till en annan domstol i samband med omstrukturering av domstolsväsendet har sakkunnigledamoten rätt att fortsätta i sitt uppdrag i den andra domstolen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

19 §

Skriftlig varning och avstängning från ett uppdrag som sakkunnigledamot

En sakkunnigledamot kan ges en skriftlig varning och han eller hon kan avstängas från uppdraget som sakkunnigledamot med iakttagande av vad som i 15 kap. föreskrivs om skriftlig varning till domare och avstängning av domare från tjänsteutövning.

20 §

Utredning över sakkunnigledamöters hälsotillstånd och entledigande på grund av arbetsförmåga

Sakkunnigledamöters hälsotillstånd kan vid behov utredas med iakttagande av 19 § i statstjänstemannalagen.

Vad som i 16 kap. 2 § föreskrivs om entledigande av domare på grund av arbetsförmåga tillämpas även på sakkunnigledamöter.

21 §

Befrielse av sakkunnigledamot från sitt uppdrag

Om ett behörighetsvillkor för en sakkunnigledamot är att ledamoten är legitimerad läkare eller specialistläkare och han eller hon inte längre har rätt att utöva yrket som legitimerad läkare eller rätten har begränsats i enlighet med lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), ska domstolen i fråga befria honom eller henne från uppdraget eller förordna att han eller hon inte får sköta sitt uppdrag under en viss tid. Innan sakkunnigledamoten befrias från uppdraget ska han eller hon ges tillfälle att bli hörd.

22 §

Sakkunnigledamöters arvode

Till sakkunnigledamöter betalas av statens medel ett skäligt arvode och en skälig ersättning. Arvoden och ersättningarnas grunder och belopp fastställs av justitieministeriet.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

18 kap.

Assessorer

1 §

Assessorstjänster

Vid hovrätten, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen kan det i utbildningssyfte finnas tjänster som assessor för viss tid och som tillsätts för tre år. Av särskilda skäl kan utnämningen till tjänsten förlängas med högst två år.

En person som har tjänstgjort som assessor i två år får återstoden av sin mandattid även tjänstgöra i andra domaruppgifter eller som föredragande vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen.

Vid utnämning av assessor iaktas vad som i 12 kap. föreskrivs om utnämning av domare till tjänsteförhållande för viss tid.

2 §

Behörighetsvillkor och utnämningsgrunder för assessorer

Till assessor kan det utnämnas en person som uppfyller vad som föreskrivs i 10 kap. 1 § och som har minst tre års erfarenhet som domare, föredragande eller beredare vid en domstol, som åklagare, advokat eller rättsbiträde eller av någon annan sådan juridisk uppgift som kan anses ge färdigheter för domaruppgiften. En förutsättning är dessutom att han eller hon med godkänt resultat har avlagt ett prov för påvisande av kunskaper om centrala bestämmelser och allmänna principer för tjänstgöring som domare.

På kraven på assessorers kunskaper i finska och svenska tillämpas 10 kap. 9 §.

3 §

Assessorers behörighet

I domstolens kollegiala beslutssammansättning får vid en och samma tidpunkt endast en assessor ingå som ledamot.

En assessor får inte ingå som ledamot av beslutssammansättningen i mål som gäller tjänstebrott som begåtts av domare.

En assessor får vara ordförande för domstolen.

4 §

Utbildningsprogram för assessorer

Syftet med utbildningsprogrammet för assessorer är att fördjupa assessornas lagkunskaper och juridiska kunskaper samt ge honom eller henne goda färdigheter för självständiga rättsliga avgöranden även i omfattande och svåra mål och ärenden.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Assessorn ska under sin mandattid delta i det utbildningsprogram som domarutbildningsnämnden utarbetat och följa den individuella studieplan som utarbetats för honom eller henne på utbildningsplatsen.

5 §

Avbrott i utbildningsprogrammet

Chefsdomaren kan av grundad anledning bevilja en assessor tillstånd att göra avbrott i utbildningsprogrammet. Ett program som avbrutits kan slutföras efter avbrottet.

6 §

Avslutande av utbildningsprogrammet

En assessor som genomgår domarutbildning ska efter att ha tjänstgjort i uppgiften den minimi-tid på tre år som avses i 1 § 1 mom. avfatta ett slutarbete eller avlägga ett slutprov där den kompetens och det kunnande som krävs i domaruppdraget bedöms. Provet anordnas av domarutbildningsnämnden.

Den som genomgått utbildningsprogrammet för assessorer och avfattet slutarbetet eller avlagt slutprovet med godkänt resultat kan beviljas rätt att använda titeln domarutbildad. Domarutbildningsnämnden beviljar rätten på ansökan.

Bestämmelser om domarutbildningsnämnden finns i 21 kap.

19 kap.

Övrig personal

1 §

Föredragande och beredare

Vid domstolarna finns föredragande och beredare enligt följande:

- 1) vid hovrätterna föredragande vid hovrätten,
- 2) vid förvaltningsdomstolarna föredragande vid förvaltningsdomstolen
- 3) vid marknadsdomstolen beredare vid marknadsdomstolen,
- 4) vid arbetsdomstolen föredragande vid arbetsdomstolen,
- 5) vid försäkringsdomstolen föredragande vid försäkringsdomstolen.

Vid förvaltningsdomstolarna kan det dessutom finnas notarier som föredragande.

I arbetsordningen kan även andra än i 1 och 2 mom. avsedda tjänstemän som uppfyller behörighetsvillkoren förordnas vara föredragande.

En föredragande kan vara beredare av ett mål eller ärende när domaren föredrar saken i enlighet med 9 kap. 3 §.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

2 §

Utnämning av föredragande och beredare

Föredragandena och beredarna utnämns av respektive domstol.

3 §

Behörighetsvillkor för föredragande och beredare

Behörighetsvillkor för en tjänst som avses i 1 § 1 mom. är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt. Föredragande vid hovrätten ska dessutom ha erfarenhet av domaruppgifter. Föredragande vid arbetsdomstolen ska dessutom vara förtrogen med frågor som gäller arbetsavtalsförhållanden.

Behörighetsvillkor för en tjänst som notarie som avses i 1 § 2 mom. är lämplig högskoleexamen.

Vad som i 10 kap. 9 § föreskrivs om behörighetsvillkor när det gäller språkkunskaper för domare tillämpas även när det gäller språkkunskaper för föredragande och beredare.

4 §

Tingsnotarier

Vid tingsrätterna, hovrätterna och förvaltningsdomstolarna finns det tingsnotarier som utför domstolspraktik och deltar i behandlingen och avgörandet av rättskipningsmål och rättskipningsärenden med iakttagande av lagen om domstolspraktik (/).

Bestämmelser om behörighetsvillkor för och utnämning av tingsnotarie finns i 3 § i lagen om domstolspraktik.

5 §

Kanslichef och övrig personal

Vid en domstol kan finnas en tjänst som kanslichef eller en tjänst som förvaltningschef eller någon annan motsvarande tjänst med uppgift att sköta domstolens administration. En domstol kan även ha annan personal i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande.

Behörighetsvillkor för kanslichef är lämplig högre högskoleexamen. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för annan personal kan meddelas i domstolens arbetsordning, om detta är befogat med tanke på skötseln av de uppgifter som hör till tjänsten i fråga.

Respektive domstol utnämner kanslichefen eller förvaltningschefen och övriga tjänstemän samt anställer personal i arbetsavtalsförhållande.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

6 §

Kanslipersonalens behörighet

Tingsrättens lagman kan skriftligen förordna någon som hör till kanslipersonalen och som har avgett en försäkran som motsvarar domarförsäkran samt har fått den utbildning som uppgiften kräver och har tillräckligt kunnande för uppgiften att

1) i mål som avses i 5 kap. 3 § i rättegångsbalken

a) meddela tredsdom,

b) meddela avgörande om rättegångskostnader med stöd av 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken samt meddela dom, om svaranden har medgett käromålet,

c) fatta beslut om att avskriva målet, om käranden har återkallat talan och svaranden inte yrkar på avgörande,

2) avgöra en ansökan om äktenskapsskillnad med stöd av 25 § 1 mom. i äktenskapslagen (234/1929), om båda makarna har hemort i Finland.

Om ett i 1 mom. avsett mål eller ärende som ska avgöras av någon som hör till kanslipersonalen visar sig vara omfattande, lämnar rum för tolkning eller annars är svårt att avgöra, ska det hänskjutas till en tingsnotarie eller en lagfaren ledamot vid tingsrätten för avgörande.

Chefsdomaren kan skriftligen förordna någon som hör till kanslipersonalen och som har tillräckligt kunnande att utfärda stämningar och intyg, verkställa delgivningar samt vidta andra åtgärder i anknytning till beredningen, behandlingen eller verkställandet av rättskipningsärenden och rättskipningsmål.

7 §

Tjänstledighet och skötseln av en tjänst

Beslut om tjänstledighet för i detta kapitel avsedd personal i tjänsteförhållande fattas av respektive domstol.

8 §

Föredragandes och beredares bisysslor

Vad som i 9 kap. 5—7 § föreskrivs om domares bisysslor tillämpas även på bisysslor för föredragande och beredare vid domstolar.

9 §

Utbildning för föredragande och beredare

Vad som i 9 kap. 4 § föreskrivs om utbildning för domare tillämpas även på föredragande och beredare vid domstolar.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

AVDELNING V

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

20 kap.

Domarförslagsnämnden

1 §

Uppgift, tillsättning och sammansättning

Domarförslagsnämnden har till uppgift att bereda tillsättning av domartjänster.

Domarförslagsnämnden tillsätts av statsrådet för fem år i sänder.

Ordförande i domarförslagsnämnden är en av högsta domstolen vald ledamot och vice ordförande en av högsta förvaltningsdomstolen vald ledamot. Övriga ledamöter är en hovrättspresident, överdomaren vid en förvaltningsdomstol, lagmannen vid en tingsrätt, en annan ordinarie hovrättsdomare, en tingsdomare, två förvaltningsrättsdomare eller en förvaltningsrättsdomare och en domare vid en specialdomstol, en advokat, en åklagare och en ledamot som företräder den juridiska forskningen och undervisningen. Varje ledamot har en personlig ersättare.

2 §

Nominering av ledamöter

Domarförslagsnämnden tillsätts efter det att

- 1) högsta domstolen inom sig har nominerat sin ledamot och ersättare,
- 2) högsta förvaltningsdomstolen inom sig har nominerat sin ledamot och ersättare,
- 3) hovrättspresidenterna bland sig har nominerat sin ledamot och ersättare,
- 4) överdomarna vid förvaltningsdomstolarna bland sig har nominerat sin ledamot och ersättare,
- 5) högsta domstolen utifrån anmälningar har nominerat ledamöter och ersättare bland lagmännen vid tingsrätterna, de andra ordinarie hovrättsdomarna och tingsdomarna,
- 6) högsta förvaltningsdomstolen utifrån anmälningar har nominerat ledamöter och ersättare bland förvaltningsrättsdomarna eller specialdomstolarnas domare,
- 7) Finlands Advokatförbund bland sina medlemmar har nominerat ledamot och ersättare att företräda advokatkåren,
- 8) riksåklagaren har nominerat ledamot och ersättare att företräda åklagarna,
- 9) justitieministeriet har nominerat ledamot och ersättare att företräda den juridiska forskningen och undervisningen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

3 §

Nomineringsförfarande

Till uppgifterna som ledamot och ersättare som avses i 2 § 1 mom. 5—9 punkten ska det nomineras dubbelt så många kandidater som det antal ledamöter och ersättare som ska tillsättas. Före kandidatnomineringen enligt 2 § 1 mom. 9 punkten ska justitieministeriet höra enheter som företräder den juridiska forskningen och undervisningen.

Högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen förklarar de uppgifter som avses i 2 § 1 mom. 5 och 6 punkten lediga att sökas och underrättar justitieministeriet om kandidatnomineringarna till uppgifterna i fråga.

Justitieministeriet begär kandidatnomineringar till de uppgifter som avses i 2 § 1 mom. 7 och 8 punkten av Finlands Advokatförbund och riksåklagaren.

4 §

Ledamots avgång

Ledamöter och ersättare i domarförslagsnämnden befrias från sitt uppdrag av statsrådet.

I stället för en ledamot som avgår utnämns med iakttagande av det förfarande som föreskrivs ovan en efterträdare för återstoden av mandattiden.

5 §

Beslutförhet

Domarförslagsnämnden är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och minst åtta andra ledamöter eller ersättare är närvarande.

6 §

Personal

Domarförslagsnämnden har en sekreterare. Nämnden kan dessutom ha föredragande med uppdraget som bisyssla och annan personal. Sekreteraren och föredragande med uppdraget som bisyssla har till uppgift att bereda och föredra nämndens utnämningsframställningar och utlåtanden. Dessutom sköter sekreteraren organiseringen av nämndens övriga verksamhet.

Sekreteraren och föredragande med uppdraget som bisyssla ska ha annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt samt god kännedom om domstolarnas verksamhet.

Domarförslagsnämnden utnämner sekreteraren och föredragandena med uppdraget som bisyssla för viss tid. Övrig personal anställs av sekreteraren.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

7 §

Närmare föreskrifter

Närmare föreskrifter om domarförslagsnämndens byrå och personal samt om organiseringen av arbetet och behandlingen av ärenden i domarförslagsnämnden kan meddelas i en arbetsordning som fastställs av nämnden.

21 kap.

Domarutbildningsnämnden

1 §

Uppgifter

Domarutbildningsnämnden har till uppgift att

1) sköta planeringen av den utbildning som ordnas för domstolsledamöter, föredragande, beredare, tingsnotarier och övrig personal vid domstolarna i samarbete med justitieministeriet och domstolarna,

2) sköta planeringen och anordnandet av de prov och prestationer som avses i 18 kap. 2 § och 6 § 1 mom.,

3) sköta ordnandet av ansökningsförfarandet för assessorstjänster samt det förberedande urvalet av assessorer,

4) sköta ordnandet av det centraliserade förfarandet för ansökan om praktikplatser enligt lagen om domstolspraktik samt urvalet och utnämningen av tingsnotarier,

5) ge hovrätterna, försäkringsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen anvisningar om innehållet i den individuella studieplan för assessorer som avses i 18 kap. 4 § 2 mom.,

6) ge tingsrätterna, hovrätterna och förvaltningsdomstolarna anvisningar om innehållet i den praktikplan som avses i 12 § i lagen om domstolspraktik,

7) på begäran lämna utlåtande till justitieministeriet om de personer som ska väljas till ledarutbildning eller annan utbildning inom domstolväsendet,

8) bevilja den i 18 kap. 6 § 2 mom. avsedda rätten att använda titeln domarutbildad,

9) bevilja den i 18 § i lagen om domstolspraktik avsedda titeln vicehäradshövding.

2 §

Tillsättning och sammansättning

Domarutbildningsnämnden tillsätts av statsrådet för fem år i sänder.

Domarutbildningsnämnden har en ordförande, en vice ordförande och åtta övriga ledamöter. Ordföranden, vice ordföranden och fyra ledamöter ska vara domare som innehar ordinarie tjänst. Övriga ledamöter är en åklagare, en advokat, en ledamot som företräder den juridiska forskning-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

en och undervisningen samt en ledamot som företräder justitieministeriet. Varje ledamot har en personlig ersättare.

Nämndens domarledamöter ska jämlikt företräda olika domstolar och minst en av domarledamöterna ska vara chefsdomare.

3 §

Nominering av ledamöter

Domarutbildningsnämnden tillsätts efter det att

1) domarförslagsnämnden utifrån anmälningar har nominerat ordförande, vice ordförande och övriga domarledamöter samt deras ersättare,

2) riksåklagaren har nominerat ledamot och ersättare att företräda åklagarna,

3) Finlands Advokatförbund bland sina medlemmar har nominerat ledamot och ersättare att företräda advokatkåren,

4) justitieministeriet har nominerat ledamot och ersättare att företräda den juridiska forskningen och undervisningen,

5) justitieministeriet har nominerat sin egen ledamot och ersättare.

Vad som i 20 kap. 3 § 1 och 3 mom. föreskrivs om nominering av ledamöter och ersättare i domarförslagsnämnden tillämpas även vid nominering av ledamöter och ersättare i domarutbildningsnämnden.

4 §

Ledamots avgång

Ledamöter och ersättare i domarutbildningsnämnden befrias från sitt uppdrag av statsrådet.

I stället för en ledamot som avgår utnämns med iakttagande av det förfarande som föreskrivs ovan en efterträdare för återstoden av mandattiden.

5 §

Beslutförhet

Domarutbildningsnämnden är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och minst fem andra ledamöter eller ersättare är närvarande. Utöver ordföranden eller vice ordföranden ska dessutom alltid minst tre andra domare vara närvarande.

6 §

Personal

Domarutbildningsnämnden har en sekreterare som bereder och föredrar de ärenden som behandlas i nämnden samt sköter organiseringen av nämndens övriga verksamhet. Sekreteraren ska ha lämplig högre högskoleexamen och god kännedom om domstolarnas verksamhet eller om vuxenutbildning.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Domarutbildningsnämnden utnämner sekreteraren.
Nämnden kan dessutom ha annan personal som anställs av sekreteraren.

7 §

Närmare föreskrifter

Närmare föreskrifter om domarutbildningsnämndens byrå och personal samt om organiseringen av arbetet och behandlingen av ärenden i nämnden kan meddelas i en arbetsordning som fastställs av nämnden.

22 kap.

Mål som gäller tjänstebrott

1 §

Tjänstebrott

Mål som gäller åtal av domstolsledamöter eller tjänstemän vid domstolar för tjänstebrott behandlas

- 1) av högsta domstolen, om målet gäller en ledamot vid en hovrätt,
- 2) av hovrätten, om målet gäller
  - a) en ledamot eller en tingsnotarie eller kanslichefen vid en tingsrätt inom hovrättens domkrets, eller någon som hör till kanslipersonalen, om målet avser tjänstebrott som begåtts i en uppgift som avses i 19 kap. 6 § 1 mom.,
  - b) en ledamot, kanslichefen, en föredragande, en notarie eller tingsnotarie vid en förvaltningsdomstol som finns inom hovrättens domkrets,
- 3) av Helsingfors hovrätt, om målet gäller
  - a) en ledamot, kanslichefen eller en beredare vid marknadsdomstolen,
  - b) en ledamot, kanslichefen eller en beredare vid försäkringsdomstolen,
  - c) en ledamot, kanslichefen eller en beredare vid arbetsdomstolen,
  - d) kanslichefen, en föredragande eller en tingsnotarie vid en annan hovrätt än Helsingfors hovrätt,
- 4) av Åbo hovrätt, om målet gäller i 1 mom. 3 punkten underpunkt d avsedda tjänstemän vid Helsingfors hovrätt.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om kanslichef tillämpas också på den som utnämnts till en i 19 kap. 5 § 1 mom. avsedd tjänst som förvaltningschef eller till en motsvarande tjänst.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om den som tjänstgör som föredragande tillämpas också på den som med stöd av 19 kap. 1 § 3 mom. förordnats till uppdrag som föredragande vid samma domstol.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

23 kap.

Ändringssökande

1 §

Sökande av ändring i beslut om tillstånd för bisyssla

Ett domstolsbeslut som gäller ett i 9 kap. 5 § avsett tillstånd för bisyssla får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över ett beslut av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

2 §

Sökande av ändring i beslut om skriftlig varning

Ett i 15 kap. 1 § avsett beslut om att ge en skriftlig varning får överklagas genom besvär. Ärendet ska behandlas skyndsamt som ett rättskipningsärende vid fullföljdsdomstolen.

Ett beslut som gäller skriftlig varning får överklagas genom besvär enligt följande:

- 1) ett beslut av lagmannen vid en tingsrätt hos hovrätten,
- 2) ett beslut av presidenten vid en hovrätt eller vid arbetsdomstolen hos högsta domstolen,
- 3) ett beslut av överdomaren vid en förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen eller försäkringsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen,
- 4) ett beslut av högsta domstolens president eller högsta förvaltningsdomstolens president hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Besvären ska inom 30 dagar från delfäendet av beslutet lämnas till den domstol där domaren är anställd. Domstolen ska utan dröjsmål till fullföljdsdomstolen sända besvärsskriften med bilagor, en kopia av det beslut som överklagas och chefsdomarens utlåtande med anledning av överklagandet.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

3 §

Sökande av ändring i beslut om avstängning från tjänsteutövning

Ett i 15 kap. 2 § avsett beslut om avstängning från tjänsteutövning får överklagas genom besvär. Ärendet ska behandlas skyndsamt som ett rättskipningsärende vid fullföljdsdomstolen.

Beslutet får överklagas genom besvär enligt följande:

- 1) ett beslut av tingsrätten hos hovrätten,
- 2) ett beslut av en hovrätt eller arbetsdomstolen hos högsta domstolen,
- 3) ett beslut av en förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen eller försäkringsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen,

Betänkande LaUB 8/2016 rd

4) ett beslut av högsta domstolens president eller högsta förvaltningsdomstolens president hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Besvären ska inom 30 dagar från delfåendet av beslutet lämnas till den domstol där domaren är anställd. Domstolen ska utan dröjsmål till fullföljdsdomstolen sända besvärsskriften med bilagor, en kopia av det beslut som överklagas och domstolens utlåtande med anledning av överklagandet.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

4 §

Sökande av ändring i beslut om entledigande på grund av arbetsförmåga

Ett i 16 kap. 2 § 2 mom. avsett beslut av hovrätten om entledigande av domare på grund av arbetsförmåga får överklagas genom besvär hos högsta domstolen. Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

5 §

Sökande av ändring i beslut om befrielse av sakkunnigledamöter från uppdraget

Ett i 17 kap. 21 § avsett beslut av en förvaltningsdomstol eller försäkringsdomstolen om befrielse av en sakkunnigledamot från sitt uppdrag får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

6 §

Sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut

Omprövning av bedömningen av prov som avses i 18 kap. 2 § eller 6 § 1 mom. får begäras inom 14 dagar från delfåendet av beslutet på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

Andra beslut som domarutbildningsnämnden har meddelat får överklagas hos förvaltningsdomstolen genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär. (Nytt 2 mom.)

Betänkande LaUB 8/2016 rd

24 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2 §

Lagar som upphävs

Genom denna lag upphävs följande lagar:

- 1) tingsrättslagen (581/1993),
- 2) hovrättslagen (56/1994),
- 3) lagen om högsta förvaltningsdomstolens sakkunnigledamöter (1266/2006),
- 4) lagen om marknadsdomstolen (99/2013),
- 5) lagen om försäkringsdomstolen (132/2003),
- 6) lagen om utnämning av domare (205/2000),
- 7) lagen om hållande av underrätts sammanträde annorstädes än å den ordinarie domstolsplatsen (141/1932).

3 §

Förordningar som förblir i kraft

Följande förordningar förblir i kraft:

- 1) statsrådets förordning om tingsrätternas domkretsar (1053/2014),
- 2) statsrådets förordning om hovrätternas domkretsar (337/2013),
- 3) justitieministeriets förordning om tingsrätternas kansli- och sammanträdesplatser (454/2009).

4 §

Övergångsbestämmelser som gäller chefsdomare

Vid tillsättande av en tjänst som chefsdomare som ledigförklarats före ikraftträdandet av denna lag iakttas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Den som har utnämnts till en ordinarie chefsdomartjänst före denna lags ikraftträdande anses ha avgått från sin tjänst vid den tidpunkt då han eller hon utnämns till chefsdomare vid en annan domstol för i 11 kap. 2 § 1 mom. föreskriven tid. En sådan chefsdomare har vid utgången av mandattiden inte rätt att återgå till tjänsten som ordinarie chefsdomare. På domarens rätt att vid utgången av mandattiden bli utnämnd till en ordinarie domartjänst tillämpas 11 kap. 13 §.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

En ordinarie chefsdomare som utnämns före ikraftträdandet av denna lag kan på egen ansökan förflyttas till en annan ledig domartjänst vid domstolen i fråga, om han eller hon har tjänstgjort som chefsdomare i minst sju år utan avbrott och har fyllt 63 år. Chefsdomaren ska meddela sin avsikt att övergå till en annan domartjänst innan den tjänsten ledigförklaras. Beslut om förflyttning fattas av den utnämmande myndigheten. En chefsdomare som övergått till domartjänst är vid avgörande av rättskipningsmål eller rättskipningsärenden näst efter chefsdomaren äldst i tjänsten.

5 §

Övergångsbestämmelser som gäller vissa andra domare

Vid ikraftträdandet av denna lag ändras benämningen förvaltningsråd vid högsta förvaltningsdomstolen till justitieråd.

Domare vid hovrätten är också de som vid ikraftträdandet av denna lag är utnämnda till hovrättslagmän och domare vid försäkringsdomstolen de som vid ikraftträdandet av denna lag är utnämnda till lagmän vid försäkringsdomstolen. På dem tillämpas bestämmelserna om hovrättsråd respektive försäkringsrättsdomare.

Den som är utnämnd till en tjänst som hovrättslagman eller lagman vid försäkringsdomstolen vid ikraftträdandet av denna lag har rätt att tjänstgöra i uppgifter som kräver ledarförmåga. När de tjänstgör i sådana uppgifter är de medlemmar av domstolens ledningsgrupp samt ingår i den sammansättning som avses i 11 kap. 10 § 1 mom. 1 punkten.

6 §

Övergångsbestämmelser som gäller övrig personal

Vid ikraftträdandet av denna lag ändras benämningarna fiskal och assessor vid hovrätten till föredragande vid hovrätten, benämningen förvaltningsrättssekreterare till föredragande vid förvaltningsdomstolen, benämningen marknadsrättssekreterare till beredare vid marknadsdomstolen, benämningen sekreterare vid arbetsdomstolen till föredragande vid arbetsdomstolen och benämningarna assessor och försäkringssekreterare vid försäkringsdomstolen till föredragande vid försäkringsdomstolen.

Om en föredragande som avses i 9 § i den upphävda hovrättslagen har utnämns till hovrättens sammansättning i ett mål eller ärende före ikraftträdandet av denna lag, är sammansättningen i fråga domför i målet eller ärendet efter att denna lag har trätt i kraft. Om en föredragande vid försäkringsdomstolen ingår som lagfaren ledamot i ett mål eller ärende som behandlas av försäkringsdomstolen före denna lags ikraftträdande, får han eller hon ingå i beslutssammansättningen efter det att denna lag har trätt i kraft.

På den som utnämns till tingsfiskal före ikraftträdandet av denna lag tillämpas 3 a, 3 b och 4 a §, 14 § 3 mom. 17 § och 20 § 2 mom. i den upphävda tingsrättslagen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

7 §

Hänvisningar till tidigare lag

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en bestämmelse som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, ska motsvarande bestämmelse i denna lag tillämpas i stället för den bestämmelsen.

2.

Lag

om domstolspraktik

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelser om tingsnotarier finns förutom i denna lag även i domstolslagen (/). På tingsnotariers skyldigheter och ansvar när de utövar dömande makt tillämpas vad som i 9 kap. 1 och 2 § i domstolslagen föreskrivs om domares skyldigheter och ansvar.

2 §

Domstolspraktikens innehåll

Med *domstolspraktik* avses ett praktikersystem vars avsikt är att ge tingsnotarier insikt i rättskipningen vid tingsrätter, hovrätter och förvaltningsdomstolar. Praktikersystemet omfattar arbetspraktik, utbildning och uppföljning av praktikarbetet.

Till domstolspraktiken hör två sex månaders praktikperioder. Den första perioden utförs i en tingsrätt och den andra i en tingsrätt, hovrätt eller förvaltningsdomstol.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

3 §

Utnämning av och behörighetsvillkor för tingsnotarier

Tingsnotarierna vid tingsrätt, hovrätt och förvaltningsdomstol utnämns av domarutbildningsnämnden för en viss tid som motsvarar praktikperioden.

Till tingsnotarie kan den utnämnas som har avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt och som har de personliga egenskaper som behövs för rättskipningsuppgifter samt lämplighet för rättsliga avgöranden.

På behörighetsvillkoren för tingsnotarier när det gäller språkkunskaper tillämpas vad som i 10 kap. 9 § i domstolslagen föreskrivs om domares behörighetsvillkor.

4 §

Ledigförklaring av praktikplatser

Domarutbildningsnämnden ledigförklarar praktikplatserna centraliserat en gång om året.

I ansökningsannonserna ska det nämnas om praktiken förutom vid en tingsrätt delvis kan utföras vid en hovrätt eller en förvaltningsdomstol.

5 §

Ansökan till domstolspraktik

Ansökan till domstolspraktik görs hos domarutbildningsnämnden.

Samma ansökan får gälla flera praktikplatser. I ansökan ska de ansökta praktikplatserna anges i prioritetsordning.

6 §

Antagning till domstolspraktik

Antagningen till domstolspraktik sker genom att sökanden utnämns till tingsnotarie för viss tid.

7 §

Urvalskriterier

Vid val av tingsnotarier iakttas behörighetsvillkoren enligt 3 § 2 mom. Sökandens lämplighet för rättsliga avgöranden bedöms utifrån studieframgångar, juridisk kompetens som påvisats genom studier eller på annat sätt samt utifrån arbetserfarenhet.

Sökandens personliga egenskaper kan bedömas genom intervjuer. Utlåtanden och annan utredning om en sökande får inhämtas med sökandens samtycke.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

8 §

Domarförsäkran

Innan praktiken inleds ska tingsnotarien avge domarförsäkran enligt 1 kap. 7 § i domstolslagen i tingsrätten.

9 §

Praktik

Vid tingsrätten ska tingsnotarierna få erfarenhet av domaruppgifter och i hovrätten och förvaltningsdomstolen av de uppgifter som en föredragande har. De arbetsuppgifter som tilldelas tingsnotarierna ska vara av sådant slag att tingsnotarien får tillräckligt bred insikt i arbetet och domstolarnas verksamhet.

10 §

Handledning

Den domstol som är praktikplats utser en domare eller föredragande som handledare för tingsnotarien. Chefsdomaren och handledaren ska tillsammans se till att tingsnotarien får handledning och övervakas i sitt arbete.

11 §

Utbildning

En tingsnotarie är skyldig att delta i den utbildning som ordnas på praktikplatsen och i den gemensamma utbildning som ordnas för tingsnotarier.

Syftet med utbildningen är att utveckla tingsnotariens lagkunskap och juridiska kunnande samt i synnerhet ge färdigheter för rättsliga avgöranden.

12 §

Praktikplan

På praktikplatsen ska det upprättas en praktikplan för tingsnotarierna. I praktikplanen ska praktikens mål och innehåll anges.

Praktikplanen ska innehålla en beskrivning av målen och arbetsuppgifterna under varje del av praktikperioden, av orienteringen och utbildningen i de grupper av mål och ärenden som behandlas samt av uppföljningen av arbetsuppgifterna och utvärderingen av arbetet. Även andra med tanke på praktiken viktiga omständigheter ska nämnas i praktikplanen och där ska anges vem som ansvarar för handledningen av tingsnotarien.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

13 §

Uppgifter

Vid tingsrätten ska tingsnotarierna sätta sig in i de uppgifter som utförs i domstolens kansli samt behandla och självständigt avgöra sådana mål och ärenden som hör till en tingsnotaries behörighet i enlighet med 14—16 §.

Vid hovrätten bistår tingsnotarierna vid beredningen av mål och ärenden. Tingsnotarierna får föra protokoll vid hovrättens sammanträden. I arbetsordningen får bestämmas att tingsnotarien även är föredragande vid hovrätten.

Vid förvaltningsdomstolen bistår tingsnotarierna vid beredningen av mål och ärenden och är föredragande vid förvaltningsdomstolen.

14 §

Tingsnotariens befogenheter vid tingsrätten

En tingsnotarie får utan särskilt förordande förrätta vigsel till äktenskap samt i tingsrättens kansli behandla och avgöra mål som avses i 5 kap. 3 och 14 § i rättegångsbalken samt ansökningsärenden. Dessutom får en tingsnotarie föra protokoll vid tingsrättens sammanträden och utföra de uppgifter som avses i 19 kap. 6 § 1 mom. i domstolslagen.

15 §

Befogenheter vid tingsrätten för en tingsnotarie som tjänstgjort i två månader

När en tingsnotarie har tjänstgjort i två månader får han eller hon utan särskilt förordnande vara ordförande i tingsrätten

- 1) vid sammanträden med en domare i ansökningsärenden,
  - 2) vid sammanträden med en domare i brottmål, om det inte för något av de enskilda brott som avses i åtalet under de omständigheter som anges där föreskrivs annat straff än böter eller fängelse i högst två år och svaranden inte har häktats, meddelats reseförbud eller avstängts från tjänstutövning för något av de brott som avses i åtalet,
  - 3) vid skriftligt förfarande som avses i 5 a kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997),
  - 4) vid sammanträden med en domare i ärenden som gäller förvandlingsstraff för böter.
- I fall som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten får dock inte annat straff än böter dömas ut.

16 §

En tingsnotaries befogenheter enligt lagmannens förordnande.

Lagmannen får förordna den som tjänstgjort som tingsnotarie i två månader att delta i behandlingen av enskilda mål som

- 1) ordförande, om det är fråga om ett tvistemål som gäller hyra av bostadslägenhet eller som gäller ett penningbelopp eller en egendom eller förmån, vars värde är högst 20 000 euro,
- 2) ledamot i en sammansättning som avses i 2 kap. 1 § 2 mom. och 2 § i rättegångsbalken,

Betänkande LaUB 8/2016 rd

3) ledamot i en sammansättning som avses i 2 kap. 3 § i rättegångsbalken,
4) ledamot i de fall som avses i 6 kap. 1 § i rättegångsbalken eller i 6 kap. 11 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997), och

5) ordförande i en sammansättning som avses i 2 kap. 1 § 1 mom. i rättegångsbalken i brottmål, om det inte för något av de enskilda brott som avses i åtalet under de omständigheter som anges där föreskrivs annat straff än böter eller fängelse i högst två år och svaranden inte har häktats, meddelats reseförbud eller avstängts från tjänsteutövning för något av de brott som avses i åtalet.

I den sammansättning som avses i 2 kap. 1 § 2 mom. och 3 § i rättegångsbalken ska ordföranden och en av de andra ledamöterna vara tingsrättens lagman eller en tingsdomare.

En tingsnotarie får inte förordnas att ensam eller som ordförande för tingsrätten behandla mål eller ärenden som på grund av sin art eller sin omfattning ska anses vara svåra att avgöra.

17 §

Avbrott i domstolspraktiken

Chefsdomaren kan av grundad anledning bevilja tingsnotarien tillstånd att avbryta domstolspraktiken. En avbruten praktikperiod kan slutföras vid samma domstol som den börjat utföras vid.

18 §

Vicehäradshövdingstitel

Domarutbildningsnämnden tilldelar den som utfört domstolspraktik titeln vicehäradshövding. Titeln tilldelas på skriftlig ansökan efter det att tingsnotarien har deltagit i den utbildning som avses i 11 § och slutfört alla de uppgifter som anförtrotts honom eller henne. Ansökan ska åtföljas av ett intyg över slutförd praktik.

19 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en bestämmelse som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, ska motsvarande bestämmelse i denna lag tillämpas i stället för den bestämmelsen.

3.

Lag

om nämndemän vid tingsrätterna

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om i 2 kap. 6 § 1 mom. i domstolslagen (/) avsedda nämndemän vid tingsrätterna. Om inte något annat föreskrivs i denna eller i någon annan lag, ska i fråga om nämndemäns ställning och rätt att kvarstå i uppdraget tillämpas vad som i 17 kap. i domstolslagen föreskrivs om sakkunnigledamöters ställning och rätt att kvarstå i uppdraget.

På val av nämndemän och en vald nämndemans rätt att vägra ta emot uppdraget samt på skötseln av uppdraget som nämndeman under behandlingen av besvär och under val tillämpas vad som i 10 kap. i kommunallagen (410/2015) föreskrivs om kommunens förtroendevalda.

2 §

Behörighetsvillkor för nämndemän och urvalskriterier

En nämndeman ska vara finsk medborgare och bosatt i en kommun inom tingsrättens domkrets. Nämndemannen får inte vara försatt i konkurs, hans eller hennes handlingsbehörighet får inte ha begränsats och han eller hon ska vara att betrakta som lämplig för uppdraget som nämndeman.

Den som inte har fyllt 25 år eller som har fyllt 65 år får inte väljas till nämndeman. Den som innehar en tjänst vid en allmän domstol eller vid Brottsåklagarmyndigheten eller som i sin tjänst utför utredningsuppgifter, förundersökning av brott eller tull- eller polisbevakning får inte vara nämndeman, inte heller en åklagare, advokat eller någon annan som yrkesmässigt bedriver advokatverksamhet.

3 §

Fastställelse och ändring av antalet nämndemän

Justitieministeriet fastställer antalet nämndemän vid tingsrätterna. Om flera kommuner ingår i tingsrättens domkrets, fastställer justitieministeriet antalet nämndemän som ska väljas från varje kommun i första hand i proportion till antalet mantalsskrivna invånare i kommunen. Från varje kommun ska dock väljas minst en nämndeman.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Antalet nämndemän kan ändras på framställning av kommunfullmäktige eller tingsrätten, om invånarantalet i kommunerna inom domkretsen eller antalet mål och ärenden som ska behandlas i den sammansättning som avses i 2 kap. 1 § rättegångsbalken väsentligen har förändrats.

Om kommunindelningen eller den judiciella indelningen ändras, kan justitieministeriet ändra antalet nämndemän utan den framställning som avses i 2 mom. När antalet nämndemän ändras, kan ministeriet samtidigt bestämma huruvida nytt val av nämndemän från kommunerna i fråga ska förrättas för återstoden av mandatperioden.

Innan antalet nämndemän fastställs eller ändras ska tingsrätten och kommunerna inom tingsrättens domkrets ges tillfälle att yttra sig i saken.

4 §

Val av nämndemän

Kommunfullmäktige väljer nämndemännen för en period som motsvarar fullmäktiges mandatperiod.

Om en huvudförhandling pågår vid utgången av den mandatperiod som föreskrivs i 1 mom. fortsätter nämndemannens uppdrag tills målet är avgjort i tingsrätten.

De nämndemän som väljs i kommunen ska så rättvist som möjligt representera kommuninvånarnas ålders-, närings- och könsfördelning samt de språkliga förhållandena i kommunen.

5 §

Redogörelse för bindningar

En nämndeman ska innan han eller hon inleder uppdraget och under den tid uppdraget pågår lämna **en redogörelse enligt** 11 kap. 12 § i domstolslagen ~~avsedd redogörelse~~ för sina bindningar.

6 §

Domarförsäkran

En nämndeman ska avge domarförsäkran. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen.

7 §

Nämndemännens deltagande i sammanträde

Tingsrättens lagman ska se till att nämndemännen deltar i tingsrättens sammanträden i tur och ordning.

Till ledamöter vid jorrdomstolen kallar jorrdomstolens ordförande nämndemän från en eller flera tingsrätter inom vars domkrets det område, den gräns eller en del av det område finns som den aktuella förrättningen gäller. Av särskilda skäl kan till ledamöter vid jorrdomstolen också kallas nämndemän vid någon annan tingsrätt som hör till tingsrättens domkrets i jordrättsmål och jordrättsärenden.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

En nämndeman som under ett kalenderår har deltagit i sammanträden i 20 dagar, får inte delta i fler sammanträden under det kalenderåret, om inte det är fråga om fortsatt behandling av ett tidigare mål eller ärende.

8 §

Tillfälliga nämndemän

Om tingsrättens sammansättning inte är domförlorad på grund av att en nämndeman har fått ett överraskande förhinder och sammansättningen på grund av långa avstånd eller andra särskilda skäl som beror på de lokala förhållandena inte utan olägenhet för tingsrättens verksamhet kan kompletteras med någon som har valts till nämndeman, kan tingsrättens ordförande kalla in någon som uppfyller behörighetsvillkoren för nämndemän som tillfällig nämndeman. Den som inkallats som tillfällig nämndeman ska avge domarförsäkran i tingsrätten innan han eller hon inleder sitt uppdrag.

9 §

Avgångsåldern för nämndemän

En nämndeman är skyldig att avgå från sitt uppdrag när han eller hon uppnår den avgångsålder som föreskrivs i 16 kap. 1 § i domstolslagen.

10 §

Befriande av nämndemän från uppdraget

Om en nämndeman förlorar sin behörighet eller annars blir olämplig att sköta uppdraget som nämndeman, ska tingsrätten i den sammansättning som avses i 2 kap. 1 § 1 mom. i rättegångsbalken befria nämndemannen från uppdraget eller bestämma att nämndemannen inte på en viss tid får sköta uppdraget som nämndeman. Innan nämndemannen befrias från sitt uppdrag ska han eller hon ges tillfälle att bli hörd.

Ändring i ett beslut om befrielse från uppdraget som nämndeman eller i ett beslut om fortsatt skötsel av uppdraget får sökas av nämndemannen i fråga genom besvär hos hovrätten. Beslutet ska iakttas trots besvär.

11 §

Anmälan om ledigt uppdrag som nämndeman

Bli ett uppdrag som nämndeman ledigt under pågående mandatperiod, ska tingsrättens lagman anmäla detta till den kommun som saken angår så att en ny nämndeman kan väljas för återstoden av mandatperioden.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

12 §

Nämndemäns arvode och kostnadsersättning

Till en nämndeman betalas av statliga medel

- 1) arvode,
- 2) ersättning för inkomstbortfall och för kostnader som på grund av uppdraget som nämndeman föranleds av avlönande av vikarie, anordnande av barnvård eller något motsvarande,
- 3) resekostnadsersättning och dagtraktamente.

Justitieministeriet fastställer närmare grunder för och beloppet av det arvode, den ersättning och det dagtraktamente som en nämndeman erhåller.

Anser en nämndeman att han eller hon inte fått arvode eller ersättning enligt 1 och 2 mom., kan nämndemannen yrka på rättelse hos lagmannen vid tingsrätten. Yrkar inte nämndemannen rättelse inom ett år efter utgången av det kalenderår då betalning borde ha skett går rätten till förmånerna förlorad. I ett beslut med anledning av ett rättelseyrkande får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996). I förvaltningsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

13 §

Ersättning för olycksfall som drabbat en nämndeman

Vid olycksfall som inträffat och yrkessjukdom som ådragits vid skötseln av ett nämndemannauppdrag betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som gäller för olycksfall i arbetet och yrkessjukdom enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015). Ersättning betalas till den del den skadade inte med stöd av någon annan lag har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

Ärenden som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av 1 mom. behandlas av Statskontoret. Vad som i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar föreskrivs om arbetstagare, arbetsgivare och försäkringsanstalt ska på motsvarande sätt tillämpas på nämndemän, tingsrätten och Statskontoret. Vad som i avdelning IV i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar föreskrivs om verkställande av förmåner och vad som i avdelning VIII i den lagen föreskrivs om sökande av ändring, omprövning och återkrav samt vad som i avdelning IX i den lagen föreskrivs om utlämnande, erhållande och hemlighållande av uppgifter, avgiftsfrihet för uppgifter, ersättning som ska betalas för uppgifter om hälsotillstånd, justering av penningbelopp och ersättningar med arbetspensionsindex och lönekoeficient, avrundning av belopp, regressrätt för försäkringsanstalten, rätt för en försäkringsanstalt att få tillbaka fullkostnadsavgiften av en trafikförsäkringsanstalt, jäv, skyldighet att bevara handlingar och överförings- och utmätningsförbud ska även tillämpas på ersättningsärenden enligt denna paragraf.

14 §

Häradsdomartitel

Tingsrättens lagman kan som erkänsla för lång och förtjänstfull verksamhet i tingsrätten tilldelas en nämndeman titeln häradsdomare.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

15 §

Tjänstebrott

En nämndeman åtalas för tjänstebrott i hovrätten med iakttagande av vad som i 22 kap. i domstolslagen föreskrivs om tingsrätternas ledamöter. Hovrätten bestämmer om nämndemannen kan kvarstå i sitt uppdrag under den tid tjänsteåtalet är anhängigt.

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

En nämndeman vid tingsrätten är skyldig att redogöra för sina bindningar när han eller hon för första gången efter denna lags ikraftträdande förordnas till sitt uppdrag.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en bestämmelse som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, ska motsvarande bestämmelse i denna lag tillämpas i stället för den bestämmelsen.

4.

Lag

om nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Förfarandet enligt denna lag iakttas när Finland nominerar en eller flera nationella kandidater för lediga uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

2 §

Meddelande om lediga uppdrag

Uppgiften om lediga uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar eller Europeiska unionens domstol ska, om Finland nominerar en eller flera nationella kandidater, tillkännages offentligt innan kandidaterna nomineras. Meddelandet om ett ledigt uppdrag ska publiceras på behörigt sätt. Bara en person som anmält sig till uppdraget kan nomineras som kandidat.

Avvikelse från förfarandet enligt 1 mom. kan göras av orsaker som hänger samman med internationella förpliktelser som binder Finland eller av något annat tvingande skäl.

3 §

Sakkunnigdelegation

Statsrådet tillsätter efter föredragning från statsrådets kansli för sex år åt gången en sakkunnigdelegation för att bereda nomineringen av kandidater för uppdrag som avses i 1 §.

4 §

Sakkunnigdelegationens sammansättning

Sakkunnigdelegationen ska ha nio ledamöter. Ledamöter i delegationen är företrädarna för statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen och riksåklagarämbetet, en företrädare för de enheter som erbjuder juridisk forskning och undervisning vid universiteten, en företrädare för Finlands Advokatförbund samt en person som särskilt förordnas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådet. Varje ledamot har en personlig ersättare.

De personer som statsrådet förordnar till ledamöter av Permanenta skiljedomstolen med stöd av artikel 44 i konventionen om fredligt lösande av internationella tvister (FördrS 11/1924) ska vara ledamöter som avses i 1 mom.

Ordförande i delegationen är den ledamot som företräder statsrådets kansli och vice ordförande är dennas ersättare. I nomineringsärenden som vid statsrådet ska föredras från ett annat ministerium ska dock den ledamot som företräder ministeriet i fråga vara ordförande i delegationen och hans eller hennes ersättare ska vara vice ordförande.

5 §

Sakkunnigdelegationens beslutförhet

Delegationen är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga ledamöterna eller ersättarna är närvarande.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

6 §

Nominerande myndighet

Statsrådet nominerar Finlands nationella kandidater till de uppdrag som avses i detta kapitel, om de inte utses i enlighet med det förfarande som avses i stadgan för den internationella domstolen (FördrS 1/1956).

7 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om tillsättande av den delegation som avses i 4 § och om dess verksamhet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en bestämmelse i lagen om utnämning av domare (205/2000) som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, ska motsvarande bestämmelse i denna lag tillämpas i stället för den bestämmelsen.

5.

Lag

om rättegång i försäkringsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om försäkringsdomstolens domförhet, om behandlingen av rättskipningsmål och rättskipningsärenden i försäkringsdomstolen samt om extraordinärt ändringssökande i försäkringsdomstolens beslut. Bestämmelser om försäkringsdomstolen finns dessutom i domstolslagen (/).

Vid behandlingen av mål och ärenden i försäkringsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelser om rättegångens offentlighet finns i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007).

2 kap.

Domförhet

2 §

Försäkringsdomstolens domförhet

Försäkringsdomstolen är domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter, om inte något annat föreskrivs nedan.

3 §

Försäkringsdomstolens domförhet i medicinska mål och ärenden

Om en medicinsk utredning kan inverka på målets eller ärendets avgörande, ska två lagfarna ledamöter och en läkarledamot delta i behandlingen av målet eller ärendet, om inte något annat föreskrivs nedan.

4 §

Försäkringsdomstolens domförhet med två ledamöter

Om den fråga som ska avgöras i saken inte är av en sådan art att det kräver en sammansättning med tre ledamöter, är försäkringsdomstolen domför i en sammansättning med två ledamöter av vilka den ena är en lagfaren ledamot och den andra en läkarledamot. Domförheten med två ledamöter förutsätter att saken gäller ansökan om ändring i ett av Folkpensionsanstalten i första in-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

stans träffat avgörande om något annat än sjukpension, ersättning i samband med företagshälsövård eller rehabiliteringsförmåner och avgörandet kan påverkas av medicinsk utredning.

Om ledamöterna inte är eniga om avgörandet i ett mål eller ärende som har behandlats i en sammansättning med två ledamöter, ska målet eller ärendet hänskjutas till en sammansättning med tre ledamöter för avgörande.

5 §

Försäkringsdomstolens domförhet med en ledamot

Försäkringsdomstolen är domför med en ledamot om inte den fråga som ska avgöras är av en sådan art att den förutsätter en sammansättning med tre eller fem ledamöter och gäller

- 1) avvisande av ett mål eller ärende som blivit anhängigt vid försäkringsdomstolen men inte hör till dess behörighet,
- 2) avvisande av ett mål eller ärende som kommit in efter besvärstiden,
- 3) ett mål eller ärende som med anledning av ny utredning i sin helhet ska återremitteras eller överföras till förmånsverket,
- 4) ett utmättningsärende och yrkanden i samband därmed,
- 5) avbrytande av verkställighet och yrkanden i samband därmed,
- 6) ett mål eller ärende där besvär, en ansökan eller yrkanden har återtagits helt och hållet samt yrkanden i samband därmed.

Vid sammansättning med en ledamot ska ledamoten vara en lagfaren ledamot vid försäkringsdomstolen.

6 §

Ledamöter insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet i sammansättningen

Beroende på målets eller ärendets art ingår det i försäkringsdomstolens sammansättning enligt 2 § **dessutom** två ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och arbetsmarknaden eller med företagsverksamhet, om det är fråga om

- 1) mål eller ärenden som gäller arbetspension för personer i privaträttsligt arbetsavtalsförhållande,
- 2) mål eller ärenden som gäller olycksfallsförsäkring,
- 3) arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, arbetskraftspolitiskt utbildningsstöd, utbildningsdagpenning, vuxenutbildningsstöd, ersättning för uppehälle, alterneringsersättning, lönegaranti eller ärenden där ansökan om medlemskap i en arbetslöshetskassa har förkastats eller en medlem uteslutits ur arbetslöshetskassan,
- 4) mål eller ärenden som gäller förvärvspension i kommunal anställning,
- 5) ärenden som gäller förvärvspension för personer i statens tjänst eller därmed jämförbar tjänst,
- 6) mål eller ärenden som gäller förvärvspension för företagare,
- 7) mål eller ärenden som gäller förvärvspension eller olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och personer som arbetat i uppgifter som kan jämföras med lantbruksföretagares uppgifter,
- 8) mål eller ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

I mål eller ärenden som avses i 1 mom. 1—5 och 8 punkten ska den ena av de ledamöter som avses i det momentet och som deltar i behandlingen representera arbetsgivarsidan och den andra representera arbetstagens sida.

7 §

En ledamot förtrogen med militärskadeärenden i sammansättningen

Beroende på målets eller ärendets art ingår det i försäkringsdomstolens sammansättning enligt 2 § två ledamöter som är förtrogna med ersättningstagarnas förhållanden eller en ledamot som är förtrogen med ersättningstagarnas förhållanden och en militärledamot, om det är fråga om ett mål eller ärende som gäller ersättning på basis av militärskada eller ekonomiskt stöd efter en värnpliktigs död.

8 §

Försäkringsdomstolens domförelse i vissa mål och ärenden

Försäkringsdomstolen kan fatta beslut om andra åtgärder än det slutgiltiga avgörandet utan att försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter deltar.

Bestämmelser om försäkringsdomstolens domföra sammansättning i mål och ärenden som gäller rättegångens offentlighet i försäkringsdomstolen finns i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

9 §

Hänskjutande av mål och ärenden till plenum eller förstärkt sammanträde

Om avgörandet i ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende eller en fråga i målet eller ärendet kan vara av principiell betydelse med tanke på tillämpning av lag, om målet eller ärendet i övrigt är av vidsträckt betydelse eller om avgörandet skulle avvika från tidigare praxis, kan målet eller ärendet eller en del av det hänskjutas till plenum eller förstärkt sammanträde.

Beslut om att hänskjuta ett mål eller ärende till plenum fattas av överdomaren och beslut om att hänskjuta ett mål eller ärende till förstärkt sammansättning av överdomaren eller en avdelningschef.

10 §

Plenum

I försäkringsdomstolens plenum deltar överdomaren som ordförande samt som övriga ledamöter försäkringsdomstolens ordinarie försäkringsrättsdomare och de ledamöter som tidigare behandlat målet eller ärendet.

Plenum är domfört när minst två tredjedelar av ledamöterna är närvarande.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

11 §

Förstärkt sammanträde

I ett förstärkt sammanträde i försäkringsdomstolen deltar överdomaren eller en avdelningschef som ordförande samt som övriga ledamöter de ledamöter som tidigare behandlat målet eller ärendet och de övriga försäkringsrättsdomarna vid avdelningen i fråga.

Det förstärkta sammanträdet är domfört när minst två tredjedelar av ledamöterna är närvarande.

3 kap.

Behandling av mål och ärenden

12 §

Avgörande av rättskipningsmål och rättskipningsärenden

I försäkringsdomstolen avgörs rättskipningsmål och rättskipningsärenden på föredragning vid sammanträde.

Ett mål eller ärende kan avgöras också utan sammanträde, om samtliga ledamöter i den sammansättning som ska avgöra målet eller ärendet är eniga om saken efter att ha tagit del av handlingarna och genom anteckning har godkänt utkastet till avgörande inklusive motiveringar och om ingen av ledamöterna kräver att det ska hållas ett sammanträde. Ordföranden i den sammansättning som avgör målet eller ärendet ska efter att ha läst ställningstagandena av de övriga ledamöterna i sammansättningen genom anteckning fastställa att målet eller ärendet ska avgöras antingen i sammanträde eller, om ledamöterna är eniga, utan sammanträde.

13 §

Sammansättningens ordförande

Ordförande för försäkringsdomstolen är överdomaren eller en försäkringsrättsdomare.

14 §

Muntlig förhandling

En enskild part har rätt att begära muntlig förhandling i försäkringsdomstolen. Vad som i 38 § i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller även muntlig förhandling i försäkringsdomstolen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

15 §

Anmälan om att ett mål eller ärende är anhängigt

När ett mål eller ärende väckts vid försäkringsdomstolen ska domstolen underrätta sökanden om att målet eller ärendet blivit anhängigt, om den beräknade behandlingstiden och om hur muntlig och skriftlig utredning beaktas vid behandlingen samt ge sökanden anvisningar om hur eventuell tilläggsutredning kan sändas in.

16 §

Sakkunnigläkare vid försäkringsdomstolen

Vid försäkringsdomstolen finns utöver de ledamöter som avses i 7 kap. 2 § i domstolslagen även försäkringsdomstolens sakkunnigläkare, av vilka försäkringsdomstolen vid behov begär sakkunnigutlåtande.

Vad som i domstolslagen föreskrivs om utnämning av läkarledamöter vid försäkringsdomstolen och om deras behörighetsvillkor, om redogörelse för bindningar och om befrielse från uppdraget tillämpas även på försäkringsdomstolens sakkunnigläkare.

17 §

Skriftlig och muntlig utredning

Försäkringsdomstolen kan lämna skriftlig eller muntlig utredning utan avseende, om utredningen kommer in till försäkringsdomstolen samma dag som målet eller ärendet avgörs eller därefter. Sådan utredning tas inte med i rättegångsmaterialet.

18 §

Fördelning av mål och ärenden

Bestämmelser om fördelningen av mål och ärenden vid försäkringsdomstolen finns i 8 kap. 7 och 8 § i domstolslagen.

4 kap.

Extraordinärt ändringssökande

19 §

Undanröjande av beslut

Försäkringsdomstolen kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut och förordna om ny behandling av målet eller ärendet enligt vad som föreskrivs särskilt. Ansökan om undanröjande av ett be-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

slut ska göras inom fem år från det att beslutet har vunnit laga kraft. Av synnerligen vägande skäl kan ett beslut undanröjas också på ansökan som gjorts efter utgången av den föreskrivna tiden. På förfarandet vid undanröjande av beslut tillämpas vad som i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om besvär.

Ansökningsärenden som gäller undanröjande av beslut avgörs av försäkringsdomstolen i en sammansättning med tre ledamöter.

Utöver vad som i 1 mom. föreskrivs om undanröjande av beslut kan försäkringsdomstolen i samband med att den avgör ett anhängigt mål eller ärende undanröja ett beslut som anknyter till målet eller ärendet utan att det görs någon ansökan eller framställning om undanröjandet.

20 §

Återbrytande av beslut

Högsta förvaltningsdomstolen kan återbryta ett beslut av försäkringsdomstolen, om det vid behandlingen av målet eller ärendet i försäkringsdomstolen har inträffat ett sådant fel i förfarandet som väsentligt har kunnat inverka på beslutet. På återbrytande av beslut tillämpas i övrigt vad som i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om återbrytande av beslut.

I andra än i 1 mom. avsedda mål och ärenden som hör till försäkringsdomstolens behörighet tillämpas inte bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om återbrytande av beslut tillämpas inte på beslut i vilka ändring får sökas hos högsta domstolen genom extraordinära rättsmedel.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

21 §

Försäkringsdomstolens rätt att få upplysningar och handräckning

Myndigheter, sammanslutningar som sköter en offentlig uppgift samt försäkrings- och pensionsanstalter är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att på begäran avgiftsfritt lämna försäkringsdomstolen upplysningar som är nödvändiga vid behandlingen av ett besvärärende samt handräckning. Motsvarande skyldighet gäller också för legitimerade läkare.

Försäkringsdomstolen har rätt att få sådana sekretessbelagda uppgifter som avses i 1 mom. av Folkpensionsanstalten med hjälp av en teknisk anslutning utan samtycke av den vars intressen skyddas genom sekretessen. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som begär uppgifter lägga framutredning om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

22 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en sådan bestämmelse i lagen om försäkringsdomstolen (132/2003) eller i statsrådets förordning om försäkringsdomstolen (237/2003) som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, ska motsvarande bestämmelse i denna lag tillämpas i stället för den bestämmelsen.

6.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 1 § och 6 kap. 6 § samt *fogas* till lagen ett nytt 1 a kap. som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om marknadsdomstolens behörighet, om hur mål och ärenden blir anhängiga och behandlas i marknadsdomstolen och om sökande av ändring i marknadsdomstolens avgöranden.

Bestämmelser om marknadsdomstolen finns dessutom i domstolslagen (/).

Betänkande LaUB 8/2016 rd

1 a kap.

Allmänna bestämmelser om behandling av mål och ärenden

1 §

Marknadsdomstolens domförhet

Marknadsdomstolen är domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter, om inte något annat föreskrivs nedan.

2 §

Domförhet i patentmål och patentärenden

I ett tvistemål eller ansökningsärende som i någon lag som nämns i 1 kap. 4 § 1 mom. 1—6 punkten anges höra till marknadsdomstolens behörighet är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter och en marknadsrättsingenjör. Om avgörandet inte förutsätter teknisk sakkunskap, är marknadsdomstolen domför även i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter.

När ett tvistemål eller ansökningsärende som avses i 1 mom. samt något annat tvistemål eller ansökningsärende eller ett marknadsrättsligt ärende behandlas tillsammans, är marknadsdomstolen domför i den sammansättning som anges i 1 mom.

I ärenden som gäller besvär över beslut som Patent- och registerstyrelsen meddelat i fråga om patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster för integrerade kretsar är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med en lagfaren ledamot och en marknadsrättsingenjör samt ytterligare en marknadsrättsingenjör eller en sakkunnigledamot som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen. Om alla marknadsrättsingenjörerna är förhindrade att delta i behandlingen av ett ärende, är marknadsdomstolen dock domför i en sammansättning med två lagfarna ledamöter och en sakkunnigledamot som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen.

3 §

Domförhet med två ledamöter

I andra ärenden än tvistemål och ansökningsärenden är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med två ledamöter, om inte ärendets art eller omfattning kräver en sammansättning enligt 1 § eller 2 § 3 mom.

I ärenden som avses i 2 § 3 mom. är marknadsdomstolen då domför i en sammansättning med en lagfaren ledamot och en marknadsrättsingenjör eller en sakkunnigledamot som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen och i andra ärenden som avses i 1 mom. i en sammansättning med två lagfarna ledamöter.

Om domstolen i en sammansättning med två ledamöter så beslutar eller om ledamöterna inte är eniga om avgörandet i ett ärende, ska ärendet hänskjutas till den sammansättning som avses i 1 § eller 2 § 3 mom.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

4 §

Domförhet med en ledamot i tvistemål och ansökningsärenden som gäller industriella rättigheter eller upphovsrätt

I tvistemål och i ansökningsärenden har marknadsdomstolen en sammansättning med en lagfaren ledamot

- 1) i ett ansökningsärende vars behandling inte fortsätter i den ordning som föreskrivs för behandlingen av tvistemål,
- 2) vid förberedelse,
- 3) när bevisning tas upp utom huvudförhandlingen,
- 4) när ett ärende som gäller säkringsåtgärder som avses i 7 kap. i rättegångsbalken behandlas separat.

Behandlingen av tvistemål eller ansökningsärenden som avses i 1 mom. i denna paragraf får fortsätta i den sammansättning som anges i 1 § eller 2 § 1 eller 2 mom., även om målet eller ärendet under rättegången förändras så att det ska behandlas i den sammansättning som anges i 1 mom. i denna paragraf. Detsamma gäller om ett mål eller ärende som har blivit anhängigt senare och som ska behandlas i den sammansättning som anges i 1 mom. i denna paragraf förenas med huvudsaken för behandling i samma rättegång.

I ärenden som avses i 1 mom. ~~och 4 punkten~~ är marknadsdomstolen domför även i en sammansättning med två eller tre lagfarna ledamöter. ~~Om saken hör samman med ett tvistemål som avses i 2 § 1 eller 2 mom., är marknadsdomstolen dock domför även i en sammansättning med två eller tre ledamöter.~~

Om ett ärende som avses i 1 mom. hör samman med ett tvistemål som avses i 2 § 1 eller 2 mom., är marknadsdomstolen dock domför även i en sammansättning till vilken utöver det som föreskrivs i 1 eller 3 mom. även hör en marknadsrättsingenjör. (Nytt 4 mom.)

5 §

Domförhet med en ledamot i övriga ärenden

I övriga ärenden än de som avses i 4 § får en lagfaren ledamot vid marknadsdomstolen ensam

- 1) besluta om förberedelsesammanträde, muntlig förhandling eller sammanträde och om andra åtgärder som behövs vid förberedelsen av ärendet samt hålla förberedelsesammanträde,
- 2) besluta om ett ärende som gäller förbud mot eller avbrytande av verkställighet eller om något annat ärende som gäller verkställighet eller någon motsvarande interimistisk åtgärd,
- 3) besluta om ett ärende som avses i 26 § 2 mom., 36 § eller 45 § 2 mom. i konkurrenslagen (948/2011),
- 4) träffa avgörande när besvär, en ansökan eller en framställning återtas eller när ett ärende avvisas eller avskrivs, samt fastställa förlikning,
- 5) besluta om att bevilja eller ändra rättshjälp eller att rättshjälpen ska upphöra eller om att förordna ett biträde, återkalla ett biträdes förordnande eller förordna ett nytt biträde i marknadsdomstolen,
- 6) besluta om ersättningar till den som fått rättshjälp och om arvode och ersättning till ett biträde, om bestämmande av självriskandelen och ersättningskyldighet för rättshjälpstagarens motpart,

Betänkande LaUB 8/2016 rd

7) besluta om skyldighet att ersätta rättegångskostnader och bevisningskostnader i ärenden som avses ovan i detta moment.

I ärenden som gäller besvär över beslut som Patent- och registerstyrelsen meddelat i fråga om patent, nyttighetsmodell eller kretsmönster för integrerade kretsar får en marknadsrättsingenjör ensam besluta om förberedelsesammanträde eller muntlig förhandling och om andra åtgärder som behövs vid förberedelsen av ärendet samt hålla förberedelsesammanträde. En marknadsrättsingenjör får dessutom ensam träffa avgörande, om besvär återkallas eller ett ärende avvisas eller avskrivs, och får då även besluta om skyldigheten att ersätta rättegångskostnader och bevisningskostnader.

6 §

Domförhet vid beslut om bråds kandeförklaring

En ansökan om bråds kandeförklaring som avses i 6 kap. 6 § avgörs av överdomaren eller, om det finns anledning, av en marknadsrättsdomare med iakttagande av marknadsdomstolens arbetsordning.

7 §

Sammansättningens ordförande

Ordförande för marknadsdomstolen är överdomaren eller en marknadsrättsdomare.

8 §

Sammansättningen vid hinder för en lagfaren ledamot

Om en lagfaren ledamot i den sammansättning som avses i 1 § eller i 2 § 1 eller 2 mom. får hinder efter det att huvudförhandlingen, den muntliga förhandlingen eller sammanträdet har inletts, är marknadsdomstolen domför, om de lagfarna ledamöterna är minst två.

9 §

Förstärkning av sammansättningen med en extra ledamot

Den sammansättning som avses i 1 och 2 § kan förstärkas med ytterligare en lagfaren ledamot, om det ska anses motiverat med hänsyn till målets eller ärendets art eller omfattning eller av någon annan orsak. Under samma förutsättningar kan den sammansättning som avses i 2 § 1 och 2 mom. förstärkas med ytterligare en marknadsrättsingenjör.

Överdomaren beslutar om förstärkning av sammansättningen med en extra ledamot enligt 1 mom.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

10 §

Sakkunnigledamöter i sammansättningen

I den sammansättning som avses i 1, 2, 4 och 5 § kan det dessutom ingå högst två sakkunnigledamöter, om målets eller ärendets art kräver det. Sakkunnigledamöterna får dock inte vara i majoritet i sammansättningen.

Ordföranden vid sammanträdet utser sakkunnigledamöter att delta i behandlingen på i marknadsdomstolens arbetsordning närmare angivna grunder med beaktande av arten av den sakkunskap som krävs vid behandlingen av ett mål eller ärende.

11 §

Hänskjutande av ett ärende till förstärkt sammanträde eller plenum

Ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende kan i behövlig omfattning hänskjutas till förstärkt sammanträde eller plenum, om det vid överläggningen om avgörandet i målet eller ärendet eller en del av det visar sig att sammansättningens ståndpunkt i saken avviker från den ståndpunkt som har intagits tidigare i rättspraxis. Även ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende som annars är av principiell eller vidsträckt betydelse får i sin helhet eller till vissa delar hänskjutas till förstärkt sammanträde eller plenum.

Beslut om hänskjutande av ett mål eller ärende till förstärkt sammanträde eller plenum fattas av överdomaren.

12 §

Domförhet vid förstärkt sammanträdet

Det förstärkta sammanträdet är domfört med sju lagfarna ledamöter. I ett mål eller ärende som avses i 2 § är det förstärkta sammanträdet dock domfört med sex lagfarna ledamöter och en marknadsrättsingenjör.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. kan högst två sakkunnigledamöter delta i det förstärkta sammanträdet, om målets eller ärendets art kräver det.

När överdomaren beslutar att ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende ska hänskjutas till förstärkt sammanträde ska överdomaren samtidigt utse de ledamöter och sakkunnigledamöter som ska delta i behandlingen av målet eller ärendet. De ledamöter och sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare behandlingen av målet eller ärendet deltar i behandlingen av det också vid det förstärkta sammanträdet.

13 §

Domförhet vid plenum

Plenum är domfört med minst två tredjedelar av marknadsdomstolens ledamöter.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. kan högst två sakkunnigledamöter delta i plenum, om målets eller ärendets art kräver det.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

När överdomaren beslutar att ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende ska hänskjutas till plenum ska överdomaren samtidigt utse de sakkunnigledamöter som ska delta i behandlingen av målet eller ärendet. De assessorer och sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare behandlingen av målet eller ärendet deltar i behandlingen också vid plenum.

14 §

Förberedelse och avgörande av mål och ärenden

För förberedelsen av ett mål eller ärende i marknadsdomstolen svarar en av dess ledamöter. En beredare vid marknadsdomstolen får delta i förberedelsen med iakttagande av arbetsordningen.

Vid marknadsdomstolens sammanträden avgörs målen och ärendena utan föredragning.

15 §

Fördelning av mål och ärenden

Bestämmelser om fördelning av mål och ärenden vid marknadsdomstolen finns i 8 kap. 7 och 8 § i domstolslagen.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

6 §

En snabb rättegång, behandlingsordningen och brådskandeförklaring

Målen och ärendena i marknadsdomstolen ska behandlas utan ogrundat dröjsmål och inom en skälig tid.

Om inte något annat föreskrivs särskilt, ska målen och ärendena i marknadsdomstolen behandlas i den ordning som de blir anhängiga, om det inte finns orsak att avvika från den ordningen särskilt med hänsyn till hur länge behandlingen av målet eller ärendet varar, målets eller ärendets art och dess betydelse för parten.

På skriftlig ansökan av en rättegångspart kan marknadsdomstolen besluta att målet eller ärendet förklaras brådskande, om det finns synnerligen vägande skäl för att behandla målet eller ärendet före andra mål eller ärenden med beaktande av hur länge rättegången pågår, målets eller ärendets art och dess betydelse för parten samt de övriga grunderna för brådskandeförklaring. På ansökan om brådskandeförklaring och på behandlingen av ansökan i marknadsdomstolen tillämpas 19 kap. i rättegångsbalken. Bestämmelser om marknadsdomstolens domförhet vid avgörande av en ansökan om brådskandeförklaring finns i 1 a kap. 6 §. I marknadsdomstolens beslut om att förklara ett mål eller ärende brådskande får ändring inte sökas separat.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en sådan bestämmelse i lagen om marknadsdomstolen (99/2013) som gällde ikraftträdandet av denna lag, ska motsvarande bestämmelse i denna lag tillämpas i stället för den bestämmelsen.

7.

Lag

om ändring av lagen om arbetsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om arbetsdomstolen (646/1974) 2 a, 4—7, 10, 40 och 47 §, av dem 2 a och 5 § sådana de lyder i lag 572/2015, 6 § sådan den lyder i lagarna 1208/2003 och 561/2006, 40 § sådan den lyder i lag 959/2000 samt 47 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 572/2015, och

ändras lagens rubrik och 2, 3, 8 och 9 §, av dem 2 § sådan den lyder i lagarna 214/2000 och 561/2006, 8 § sådan den lyder i lagarna 1007/1982, 951/1993, 252/1994, 59/2001 och 445/2001 och 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1007/1982, som följer:

Lag

om rättegång i arbetsdomstolen

2 §

Bestämmelser om arbetsdomstolen finns förutom i denna lag dessutom i domstolslagen (/).

3 §

Ordförande för arbetsdomstolen är presidenten eller arbetsdomstolsrådet. Vid behov kan även en i 6 kap. 2 § 2 mom. i domstolslagen avsedd lagfaren sakkunnigledamot vara ordförande (*vice ordförande*).

8 §

Om inte något annat följer av 2 mom., är arbetsdomstolen domför med presidenten eller arbetsdomstolsrådet som ordförande, den ena av de sakkunnigledamöter som avses i 6 kap. 2 § 2 mom. i domstolslagen och som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen, samt fyra av de sakkunnigledamöter som avses i det momentet och som är förtrogna med arbetsförhållanden, varav två ska företräda arbetsgivar- och två arbetstagaridan. Arbetsdomstolsrådet kan vara ledamot då

Betänkande LaUB 8/2016 rd

ett mål eller ärende behandlas med presidenten som ordförande. Även en assessor som avses i 18 kap. i domstolslagen kan vara ledamot vid arbetsdomstolen. På arbetsdomstolsrådet och assessorn tillämpas i sådana fall vad som i domstolslagen föreskrivs om sakkunnigledamöter som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen. En frånvarande ledamot eller en ledamot som är ordförande ersätts vid behov av en ersättare.

Vid behandling av mål som gäller tjänstekollektivavtal eller arbetskollektivavtal som är bindande för offentliga samfund är arbetsdomstolen domför då två av de med tjänsteförhållanden förtrogna sakkunnigledamöter som avses i 6 kap. 2 § 2 mom. i domstolslagen, av vilka den ena företräder den offentliga arbetsgivarsidan och den andra tjänstemannasidan, är närvarande i stället för en sakkunnigledamot från arbetsgivarsidan och en från arbetstagersidan.

I mål eller ärenden som avses i 1 § 3 mom. är arbetsdomstolen domför med presidenten eller arbetsdomstolsrådet som ordförande och två sakkunnigledamöter som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen samt en sakkunnigledamot från arbetsgivarsidan och en från arbetstagersidan.

Syn kan förrättas av ordföranden och två sakkunnigledamöter av vilka, beroende på ärendets art, den ena företräder den privata eller den offentliga arbetsgivarsidan och den andra arbetstagar- eller tjänstemannasidan.

Om en enhetlig rättskipning, den stora betydelse avgörandet i saken har eller något annat viktigt skäl kräver det, deltar ordföranden och alla ordinarie sakkunnigledamöter i behandlingen vid arbetsdomstolen. Om inte alla ledamöter kan delta i behandlingen, bestäms de som ska närvara enligt de i 1 och 2 mom. föreskrivna grunderna.

Arbetsdomstolen består av endast ordföranden vid förberedelse och när den avgör ett mål genom dom med stöd av 23 § 2 mom. Ordföranden kan förordna en föredragande att vid förberedelsen utfärda stämningar och kallelser på domstolens vägnar samt att verkställa skriftlig förberedelse.

Vid avgörande av invändningar om domarjäv är arbetsdomstolen domför med ordföranden och två sakkunnigledamöter, av vilka den ena företräder arbetsgivarsidan och den andra arbetstagar- eller tjänstemannasidan.

9 §

Arbetsdomstolen sammanträder på kallelse av ordföranden.

Presidenten bestämmer hur mål och ärenden ska fördelas i enlighet med 8 § för behandling vid domstolen och fastställer ordförandenas och ledamöternas sammanträdesturer. Bestämmelser om fördelning av mål och ärenden vid arbetsdomstolen finns dessutom i 8 kap. 7 och 8 § i domstolslagen.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

8.

Lag

om ändring av lagen om högsta domstolen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om högsta domstolen (665/2005) 5 § samt

ändras 10, 13 och 14 §, av dem 13 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1213/2009, som följer:

10 §

Högsta domstolen består av en president och minst 15 justitieråd som övriga ledamöter. Bestämmelser om utnämning av presidenten och ledamöterna vid högsta domstolen samt om behörighetsvillkoren för dem finns i domstolslagen (/).

Bestämmelser om ledamöter i tjänsteförhållande för viss tid vid högsta domstolen finns i domstolslagen.

13 §

Föredragande vid högsta domstolen är kanslichefen, referendarieråd, äldre justitiesekreterare och justitiesekreterare.

Föredragandena utnämns av högsta domstolen. Högst en tredjedel av samtliga tjänster som föredragande kan vara referendarierådstjänster för viss tid. Utnämningen till en sådan tjänst kan göras för högst fem år i sänder. En utnämning för en kortare tid än fem år är bara möjlig av särskilda skäl. På föredragandenas behörighetsvillkor och utnämningsgrunder samt på utnämning av föredraganden för viss tid tillämpas i övrigt vad som i domstolslagen föreskrivs om domare.

Bestämmelser om övriga tjänster och tjänstemän vid högsta domstolen finns i arbetsordningen.

14 §

Vad som i 103 § i grundlagen föreskrivs om domares rätt att kvarstå i tjänsten och domartjänster tillämpas även på föredragandena vid högsta domstolen och på tjänsterna som föredragande.

Vad som i domstolslagen föreskrivs om domare och om domartjänster tillämpas även på föredragandena vid högsta domstolen och på tjänsterna som föredragande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av lagen om högsta förvaltningsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006) 10, 11, 14 och 15 §, av dem 14 §
sådan den lyder delvis ändrad i lag 510/2008, som följer:

10 §

Högsta förvaltningsdomstolen består utöver presidenten av minst 15 justitieråd som övriga ledamöter. Bestämmelser om utnämning av och behörighetsvillkoren för presidenten och ledamöterna vid högsta förvaltningsdomstolen finns i *domstolslagen* (/).

Bestämmelser om ledamöter i tjänsteförhållande för viss tid vid högsta förvaltningsdomstolen finns i domstolslagen.

11 §

Vid högsta förvaltningsdomstolen deltar två miljösakkunigråd i behandlingen av mål eller ärenden som gäller vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (527/2014) och lagen om vatten-
vårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) samt den upphävda vattenlagen (264/1961) och
den upphävda miljöskyddslagen (86/2000). Miljösakkunigråden deltar även i behandlingen av
motsvarande mål och ärenden som gäller miljöskydd och vattenfrågor med avseende på Åland.

Vid behandlingen av mål eller ärenden som gäller patent, nyttighetsmodellrätt eller kretsmönster för integrerade kretsar deltar två överingenjörsråd.

Bestämmelser om sakkunnigledamöternas behörighetsvillkor, förordnande till uppdraget och ställning, rätt att kvarstå i uppdraget samt skyldighet att redogöra för sina bindningar finns i 17 kap. i domstolslagen.

14 §

Föredragande vid högsta förvaltningsdomstolen är kanslichefen, referendarieråd och justitisekreterare.

Föredragandena utnämns av högsta förvaltningsdomstolen. På föredragandenas behörighetsvillkor och utnämningssgrunder samt på utnämning av föredraganden för viss tid tillämpas vad som i domstolslagen föreskrivs om domare.

Bestämmelser om övriga tjänster och tjänstemän vid högsta förvaltningsdomstolen finns i arbetsordningen.

15 §

Vad som i 103 § i grundlagen föreskrivs om domares rätt att kvarstå i tjänsten och domartjänster tillämpas även på föredragandena vid högsta förvaltningsdomstolen och tjänsterna som föredragande.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Vad som i domstolslagen föreskrivs om domare och domartjänster tillämpas även på föredragandena vid högsta förvaltningsdomstolen och på tjänsterna som föredragande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av lagen om Ålands förvaltningsdomstol

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Ålands förvaltningsdomstol (547/1994) 2, 3, 6 och 7 §, av dem 2 och 3 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 432/1999, 6 § sådan den lyder i lag 573/2015 och 7 § sådan den lyder i lag 432/1999, som följer:

2 §

Lagens förhållande till andra bestämmelser

På Ålands förvaltningsdomstol tillämpas vad som i domstolslagen (/) eller i någon annan lag eller förordning föreskrivs om förvaltningsdomstolar.

I landskapslag kan Ålands förvaltningsdomstol anförtros rättskipningsuppgifter i förvaltningsangelägenheter som hör till landskapets behörighet.

3 §

Administrativ chef

Lagmannen vid Ålands tingsrätt är administrativ chef för Ålands förvaltningsdomstol.

Lagmannen sköter de administrativa uppgifter som enligt domstolslagen ska skötas av förvaltningsdomstolens överdomare.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

6 §

Ersättare

Om en ordinarie ledamot har förhinder, kan förvaltningsdomstolen kalla en ersättare i hans eller hennes ställe. I ett sammanträde får det delta högst en ersättare.

Högsta förvaltningsdomstolen utser ett behövligt antal ersättare och bestämmer samtidigt i vilken ordning de träder i stället för en ledamot som har förhinder. Förvaltningsdomstolen gör framställning till högsta förvaltningsdomstolen för förordnande av ersättare. Ersättarna ska ha avlagt annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt. Ersättarna ska avge domarförsäkran, om de inte har gjort det tidigare. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen. Den som föreslås till ersättare ska innan han eller hon förordnas till uppdraget och under den tid uppdraget pågår lämna förvaltningsdomstolen sådan redogörelse för sina bindningar som avses i 11 kap. 12 § i domstolslagen.

På ersättares ställning och rätt att kvarstå i uppdraget tillämpas vad som föreskrivs om innehavare av domartjänst.

7 §

Utlåtande av Ålands landskapsregering

Utlåtande av Ålands landskapsregering ska inhämtas innan förvaltningsdomaren utnämns och ersättare utses. Samma förfarande gäller när sakkunnigledamöter som avses i 4 kap. 5 § 2 mom. i domstolslagen utses till Ålands förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i rättegångsbalken (4/1734) 2 kap. 2 och 3 a § samt 3 kap., av dem 2 kap. 2 och 3 a § sådana de lyder i lag 339/2014 och 3 kap. sådant det lyder i lagarna 354/1987 och 768/2002,

Betänkande LaUB 8/2016 rd

ändras 1 kap., 2 kap. 6, 9 och 11 § samt 26 kap. 13 §, av dem 2 kap. 6 § sådan den lyder i lagarna 1052/1991, 244/2006 och 372/2015, 9 och 11 § sådana de lyder i lag 666/2005 och 26 kap. 13 § sådan den lyder i lag 650/2010, samt fogas till 2 kap. nya 8 a och 12—14 §, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Denna lag tillämpas på rättegång i allmänna domstolar, om inte något annat följer av lagen om rättegång i brottmål (689/1997) eller av någon annan lag.

2 §

Allmänna domstolar är tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen.

2 kap.

Om domförhet

6 §

I brottmål är tingsrätten domför även med ordföranden ensam, om det inte för något av de enskilda brott som avses i åtalet under de omständigheter som anges där föreskrivs strängare straff än fängelse i högst två år, eller om det enskilda brott som avses i åtalet är något av följande brott:

- 1) våldsamt motstånd mot tjänsteman,
- 2) grov stöld,
- 3) grov förskingring,
- 4) grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel,
- 5) grovt häleri,
- 6) grov skadegörelse,
- 7) grovt bedrägeri,
- 8) grovt betalningsmedelsbedrägeri,
- 9) grovt dataintrång,
- 10) registeranteckningsbrott,
- 11) straffbart försök till något av de brott som nämns i 1—10 punkten.

Vid avgörande av brottmål i skriftligt förfarande enligt 5 a kap. i lagen om rättegång i brottmål är tingsrätten domför med ordföranden ensam.

8 a §

Avviker den rådande uppfattningen vid ett sammanträde i hovrätten, vid vilket överläggning om avgörandet i ett mål eller ärende sker, från de rättsgrundsatser eller den lagtolkning som högsta domstolen eller hovrätten eller någon annan hovrätt har omfattat, får saken eller en del av den hänskjutas till förstärkt sammanträde eller plenum för behandling. Även ett mål eller ärende som annars är av principiell betydelse eller vidsträckt kan i sin helhet eller till vissa delar hänskjutas

Betänkande LaUB 8/2016 rd

till plenum eller förstärkt sammanträde. Ett mål eller ärende i vilket muntlig förhandling har förrättats eller ska förrättas får inte utan särskild anledning hänskjutas till förstärkt sammanträde eller plenum för avgörande.

Beslut om hänskjutande av ett ärende till plenum eller förstärkt sammanträde fattas av hovrättens president.

I hovrättens plenum deltar presidenten, de ordinarie domarna och de hovrättsdomare som utnämnts för viss tid som är längre än ett år och även övriga ledamöter, om de tidigare har deltagit i behandlingen av ärendet. Plenum är domfört när minst hälften av de ledamöter som är i tjänst är närvarande.

I sammansättningen vid ett förstärkt sammanträde vid hovrätten ingår sju ledamöter. I ett förstärkt sammanträde ingår presidenten som ordförande och som ledamöter de ledamöter som tidigare behandlat saken och som ännu är i tjänst och ett behövligt antal ledamöter utsedda bland de ordinarie ledamöterna genom lottning.

9 §

Högsta domstolen är domfört med fem ledamöter, om inte någon annan sammansättning föreskrivs i lag. Bestämmelser om hänskjutande av ärenden till plenum eller förstärkt avdelning finns i lagen om högsta domstolen (665/2005).

Ärenden som gäller meddelande av besvärstillstånd behandlas och avgörs på en avdelning med två eller tre ledamöter. Om ett ärende behandlas på en avdelning med två ledamöter, ska det hänskjutas till en avdelning med tre ledamöter för avgörande, om avdelningens ledamöter så beslutar eller om ledamöterna inte är eniga om avgörandet. Om en ansökan om besvärstillstånd eller en del av den i enlighet med 30 kap. 3 § 4 mom. har överförts för att behandlas i samband med besvären, beslutar den avdelning som behandlar besvären om besvärstillståndet.

En avdelning med en ledamot får behandla och avgöra ett ärende som gäller en säkringsåtgärd eller förbud mot eller avbrytande av verkställighet, eller någon annan motsvarande interimistisk åtgärd.

11 §

En kollegial sammansättning vid en domstol kan förstärkas med ytterligare en lagfaren ledamot, om det är motiverat med hänsyn till målets eller ärendets art eller omfattning eller av någon annan särskild orsak. Under samma förutsättningar kan tingsrätten ha en tredje nämndeman.

12 §

Tingsrätten och hovrätten är domföra trots att en av ledamöterna i den kollegiala sammansättningen får förhinder efter det att huvudförhandlingen, den muntliga förhandlingen, sammanträdet eller synen har inletts. I sammansättningen ska dock alltid minst en lagfaren ledamot ingå. Tingsrätten är dessutom domfört med minst en nämndeman.

13 §

I en kollegial beslutssammansättning vid en domstol får det inte ingå ledamöter som är närstående till varandra i enlighet med 13 kap. 3 §.

14 §

Separata bestämmelser gäller för de allmänna domstolarnas domförhet i vissa mål och ärenden.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

26 kap.

Om fortsatt handläggning av besvärärenden i hovrätten

13 §

Vid huvudförhandlingen i hovrätten hörs parter, vittnen och sakkunniga och tas annan utredning emot.

Huvudförhandlingen kan begränsas så att den endast gäller en del av den sak som är föremål för besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 2 kap. 6 § träder dock i kraft redan den 20 .

12.

Lag

om ändring av lagen om förvaltningsdomstolarna

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 1 kap. och 4—6, 8, 8 a, 9, 10, 10 a, 11, 13 b, 17, 18, 20 och 23 §, av dem 4 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 211/2000, 5 § sådan den lyder i lagarna 211/2000 och 546/2014, 6 § sådan den lyder i lag 570/2015, 8 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 26/2012 och 570/2015, 8 a § sådan den lyder i lag 1206/2003, 10 § sådan den lyder i lagarna 106/2000 och 1206/2003, 10 a, 18 och 20 § sådana de lyder i lag 610/2011, 11 § sådan den lyder i lag 211/2000 och 13 b § sådan den lyder i lag 616/2011, samt

ändras 13, 13 a, 15 och 16 §, av dem 13 a, 15 och 16 § sådana de lyder i lag 616/2011, som följer:

13 §

Sammansättningen vid hinder för en ledamot

Förvaltningsdomstolen är domför även om en av ledamöterna i den kollegiala sammansättningen får förhinder efter det att den muntliga förhandlingen, sammanträdet eller synen har inletts. I sammansättningen ska det dock alltid ingå minst en lagfaren ledamot och i de fall som avses i 7 § 1 mom. också en sakkunnigledamot.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

13 a §

Förstärkning av sammansättningen med en extra ledamot

En kollegial sammansättning vid förvaltningsdomstolen kan förstärkas med ytterligare en lagfaren ledamot, om det är motiverat med hänsyn till målets eller ärendets art eller omfattning, eller av någon annan särskild orsak.

15 §

Fulltaligt avdelningssammanträde

I ett fulltaligt avdelningssammanträde deltar som ordförande överdomaren eller avdelningschefen och som andra ledamöter de tjänstgörande förvaltningsrättsdomare som var ledamöter på avdelningen när ärendet hänsköts till fulltaligt avdelningssammanträde. En assessor deltar i behandlingen vid fulltaligt avdelningssammanträde, om han eller hon tidigare har deltagit i behandlingen av målet eller ärendet. Om en sakkunnigledamot eller en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området enligt lagen ska delta i behandlingen av ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende, deltar han eller hon även i behandlingen av saken vid fulltaligt avdelningssammanträde.

Ett fulltaligt avdelningssammanträde är beslutfört med minst fem ledamöter. Om det i en sammansättning enligt 1 mom. finns mindre än fem ledamöter, ska ärendet hänskjutas till plenum.

16 §

Hänskjutande av ett ärende till plenum eller fulltaligt avdelningssammanträde

Ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende som med tanke på enhetlig rättskipning eller annars är av principiell betydelse eller vidsträckt kan i sin helhet eller till vissa delar hänskjutas till plenum eller fulltaligt avdelningssammanträde.

Beslut om hänskjutande av ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende till plenum fattas av överdomaren och beslut om hänskjutande av ett ärende till fulltaligt avdelningssammanträde av överdomaren eller avdelningschefen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning om förvaltningsdomstolarnas domkretsar (338/2013), som utfärdats med stöd av den upphävda 2 §, förblir i kraft.

13.

Lag

om ändring av statstjänstemannalagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i statstjänstemannalagen (750/1994) 18 a §, 12 kap., 53 a och 54 a §, av dem 18 a § så-
dan den lyder i lag 566/2015 samt 53 a och 54 a § sådana de lyder i lag 288/2009, och
ändras 4, 18, 20, 53 och 57 §, sådana de lyder, 4 § i lagarna 593/2005, 901/2009 och 1548/
2011, 18 § i lag 566/2015, 53 § delvis ändrad i lagarna 1088/2007 och 177/2013 och 57 § i lagar-
na 177/2013 och 283/2015, samt
fogas till lagen en ny 3 a § som följer:

1 kap.

Tillämpningsområde

3 a §

Denna lag tillämpas på domartjänster och domare, om inte något annat föreskrivs i lag.
Bestämmelser om utnämning av domare och deras tjänsteförhållanden finns dessutom i dom-
stolslagen (/).
Bestämmelserna i 9, 10, 20 och 22 §, 23 § 4 mom., 25, 26, 26 a och 27—34 §, 8 kap., 40 §
1 mom., 44 § och 66 § 3 mom. gäller inte domartjänster eller domare.
En domare kan inte ges rätt att kvarstå i en domartjänst efter avgångsåldern.

4 §

Tjänster kan inrättas med anslag som står till förfogande för avlöningar.
Bestämmelser om inrättande, indragning och ändring av tjänster utfärdas genom förordning av
statsrådet. Följande tjänster får inte inrättas eller dras in eller deras benämning ändras, om de inte
har specificerats särskilt i statsbudgeten:
1) tjänsterna som justitiekansler i statsrådet och biträdande justitiekansler samt tjänsten som
kanslichef vid justitiekanslersämbetet,
2) tjänsterna som domare vid högsta domstolen och domare vid högsta förvaltningsdomstolen,
3) tjänsterna som kommendör för försvarsmakten, chef för huvudstaben, general eller amiral,
försvarsmaktens chefsingenjör, försvarsmaktens överläkare, fältbiskop och assessor,
4) tjänsterna som chef och biträdande chef för gränsbevakningsväsendet samt som general el-
ler amiral vid gränsbevakningsväsendet.

18 §

En tjänsteman får inte ta emot eller inneha en bisyssla som kräver att arbetstid används för upp-
gifter som hör till bisysslan, om inte den berörda myndigheten på ansökan beviljar tjänstemannen

Betänkande LaUB 8/2016 rd

tillstånd till det. Tillstånd för bisyssla kan beviljas också för viss tid eller som begränsat. Tillståndet kan återkallas om det finns skäl till det. Bestämmelser om kravet på tillstånd för bisyssla när det gäller domare och föredragande vid domstol finns dessutom i 9 kap. och 19 kap. 8 § i domstolslagen.

Vid prövningen av om tillstånd för bisyssla ska beviljas ska det beaktas att tjänstemannen inte får bli jävig i sina uppgifter på grund av bisysslan. Bisysslan får inte heller äventyra förtroendet för en opartisk tjänsteutövning, annars inverka skadligt på skötseln av uppgifterna eller utgöra sådan konkurrerande verksamhet som uppenbart skadar arbetsgivaren.

En tjänsteman ska göra en anmälan till myndigheten om annan bisyssla än en sådan som avses i 1 mom. Myndigheten kan på de grunder som anges i 2 mom. förbjuda tjänstemannen att ta emot eller inneha en sådan bisyssla.

Med bisyssla avses i 1—3 mom. tjänst och sådant avlönat arbete eller avlönat uppdrag som tjänstemannen har rätt att avsäga sig samt yrke, näring och rörelse. Utöver bestämmelserna i denna paragraf ska de specialbestämmelser om bisysslor inom olika förvaltningsområden som ingår i lagar och förordningar iakttas.

De uppgifter som i samband med en anmälan om bisyssla eller ansökan om tillstånd för bisyssla läggs fram om parterna i en tvist som behandlas av skiljemän ska hemlighållas.

Närmare bestämmelser om myndigheter som beviljar tillstånd för bisyssla utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 §

En tjänsteman kan för viss tid förflyttas till arbete i ett annat ämbetsverk eller hos en annan arbetsgivare än staten, om förflyttningen förbättrar tjänstemannens förutsättningar att fullgöra sina tjänsteåligganden eller främjar varaktigheten i tjänstemannens anställningsförhållande eller samsättandet av tjänstemannen och om den mottagande arbetsgivaren samt tjänstemannen har gett sitt samtycke till förflyttningen. Under denna tid står tjänstemannen i tjänsteförhållande till det ämbetsverk från vilket han eller hon förflyttats.

53 §

Ett beslut av statsrådet genom vilket statsrådet har sagt upp en tjänsteman, hävt ett tjänsteförhållande, avstängt en tjänsteman från tjänsteutövning eller beslutat att avstängningen från tjänsteutövning fortfarande ska gälla får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Ett beslut genom vilket en annan myndighet än statsrådet har gett en tjänsteman en varning eller permitterat eller sagt upp en tjänsteman, hävt ett tjänsteförhållande eller ändrat ett tjänsteförhållande till en deltidsanställning, avstängt en tjänsteman från tjänsteutövning, beslutat att avstängningen från tjänsteutövning fortfarande ska gälla eller skilt en tjänsteman från tjänsteutövning för viss tid får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ändring i ett beslut som en domstol fattat om en domare söks på det sätt som föreskrivs i 23 kap. i domstolslagen.

Vad som föreskrivs i 2 mom. gäller inte beslut genom vilket republikens president har sagt upp en tjänsteman eller hävt en tjänstemans tjänsteförhållande eller genom vilket högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen har gett en tjänsteman en varning eller permitterat eller sagt upp en tjänsteman, hävt en tjänstemans tjänsteförhållande eller ändrat tjänsteförhållandet till en deltidsanställning eller avstängt en tjänsteman från tjänsteutövning.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

57 §

I ett beslut som gäller en tjänsteman och som statsrådet eller ett ämbetsverk har fattat får tjänstemannen söka ändring på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ändring i ett beslut som en domstol fattat om en domares eller föredragandes bisyssla söks i enlighet med 23 kap. 1 § i domstolslagen. Besvärstiden när det gäller beslut om uppsägning enligt 27 § 1 mom. börjar dock löpa först från uppsägningstidens utgång. Beslutet ska följas trots besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. Ärenden enligt 53 § ska behandlas skyndsamt i förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Också en myndighet får genom besvär söka ändring i ett beslut av en förvaltningsdomstol när beslutet är ett avgörande med anledning av besvär över ett beslut som myndigheten har fattat på grundval av denna lag eller när beslutet är ett avgörande i ett förvaltningstvistemål enligt 56 §.

I följande beslut som gäller en tjänsteman eller den som söker en tjänst får ändring inte sökas genom besvär, om inte något annat föreskrivs i lag:

- 1) utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande,
- 2) placering av en gemensam tjänst inom ämbetsverket,
- 3) beviljande eller förvägran av tjänstledighet som är beroende av prövning,
- 4) förordnande till en uppgift, om tjänstemannen har gett sitt samtycke till förordnandet.

Om ett beslut som avses i 3 mom. 2 eller 4 punkten innebär att placeringsorten för tjänsten ändras, får ändring i beslutet sökas på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Beslutet ska dock följas trots besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

I ett beslut om avstängning av en domare från tjänsteutövning som fattats före ikraftträdandet av denna lag får ändring sökas genom iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Detsamma gäller när ändring söks i ett beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag i fråga om entledigande av en föredragande vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen på grund av föredragandens arbetsoförmåga.

14.

Lag

om ändring av lagen om registret över domares bindningar och bisysslor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om registret över domares bindningar och bisysslor (565/2015) 1—3 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

1 §

Registrets ändamål och förvaltning

Rättsregistercentralen för ett för allmänt bruk avsett register över domares bindningar och bisysslor. Syftet med registerföringen är att tillgodose offentligheten för domarnas bindningar och bisysslor samt offentligheten för de bindningar som sakkunnigledamöterna och tingsrätternas nämndemän samt de bisysslor som föredragandena vid domstolarna har.

2 §

Anmälningsskyldighet

Skyldiga att anmäla uppgifter till registret är

- 1) de domare, sakkunnigledamöter vid domstolar och nämndemän vid tingsrätterna som är skyldiga att lämna i 11 kap. 12 § i domstolslagen (/) avsedd redogörelse för bindningar,
- 2) de domstolar som har beviljat ett tillstånd för bisyssla enligt 9 kap. 5 § i domstolslagen,
- 3) domare och föredragande vid domstolar som har fått i 9 kap. 7 § i domstolslagen avsedd inkomst från bisyssla.

Uppgifterna lämnas till Rättsregistercentralen. Uppgifterna kan lämnas genom att föra in dem i registret över domares bindningar och bisysslor.

3 §

Uppgifter som ska föras in i registret

I registret antecknas uppgifter om bindningar för domarna, sakkunnigledamöterna vid domstolarna och nämndemännen vid tingsrätterna samt uppgifter om de tillstånd för bisyssla som domarna och föredragandena har beviljats och inkomsterna från dessa bisysslor.

I registret antecknas den registrerades namn, tjänste- eller uppgiftsbenämning, uppgifter om den domstol där den registrerade arbetar samt datum när bisysslan inleddes eller en annan än en ekonomisk bindning uppstod och när bindningen eller bisysslan upphörde. I registret kan av tekniska skäl också personbeteckningen antecknas, som dock inte är en offentlig uppgift.

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag

om införande av lagen om registret över domares bindningar och bisysslor

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Införande av lagen om registret över domares bindningar och bisysslor

Lagen om registret över domares bindningar och bisysslor (565/2015) träder i kraft den 1 januari 2017.

2 §

Övergångsbestämmelse

Varje domare som enligt 11 kap. 12 § eller 12 kap. 5 § i domstolslagen (/) är skyldig att redogöra för sina bindningar ska göra det inom ett år från ikraftträdandet av lagen om registret över domares bindningar och bisysslor. Redogörelse ska lämnas oberoende av om redogörelse har lämnats tidigare. Detsamma gäller för sakkunnigledamöter och militära ledamöter vid domstolarna.

3 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

16.

Lag

om ändring av militära rättegångslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militära rättegångslagen (326/1983) 1, 11 och 12 §, av dem 11 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 517/2013 och 12 § sådan den lyder i lag 575/2015, som följer:

1 §

Militära rättegångsärenden behandlas vid allmänna domstolar i den ordning som föreskrivs för brottmål och med iakttagande ytterligare av vad som föreskrivs i denna lag. Bestämmelser om krigsrätter finns i 6 kap.

Underrätter som behandlar militära rättegångsärenden är Birkalands, Egentliga Finlands, Egentliga Tavastlands, Helsingfors, Kajanalands, Kymmenedalens, Lapplands, Mellersta Finlands, Norra Karelen, Norra Savolax, Päijänne-Tavastlands, Satakunta, Södra Karelen, Västra Nylands och Österbottens tingsrätter. Fullföljdsdomstol är Helsingfors hovrätt.

11 §

Militära ledamöter vid en underrätt och ett tillräckligt antal ersättare för dem förordnas av hovrätten på framställning av kommendören för armén.

Militära ledamöter vid en hovrätt och ersättarna för dem förordnas av högsta domstolen bland personer som föreslagits av försvarsministeriet.

Militära ledamöter vid högsta domstolen och ersättarna för dem förordnas av republikens president.

Mandatperioden för militära ledamöter är två år. De utnämns högst till dess att de uppnår den avgångsålder som föreskrivs för domare.

12 §

På militära ledamöters ställning och rätt att kvarstå i uppdraget tillämpas vad som i 17 kap. i domstolslagen (/) föreskrivs om sakkunnigledamöter.

Den som föreslås för uppdraget som militär ledamot ska före förordnandet till uppdraget och under den tid uppdraget pågår till domstolen lämna i 11 kap. 12 § i domstolslagen avsedd redogörelse för sina bindningar, med iakttagande av den paragrafen.

En militär ledamot ska innan han eller hon inleder sitt uppdrag avge domarförsäkran. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen.

En militär ledamot har rätt till arvode med iakttagande av vad som i 17 kap. 22 § i domstolslagen föreskrivs om arvode för sakkunnigledamöter vid domstolar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag

om ändring av 16 a och 26 § i språklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i språklagen (423/2003) 16 a och 26 §, sådana de lyder, 16 a § i lag 631/2005 och 26 § delvis ändrad i lag 631/2005, som följer

16 a §

Undantag från handläggningspråket i vissa fall

Vid en språkavdelning som inrättats vid en tvåspråkig domstol är handläggningspråket i ett mål eller ärende trots 13—16 § i språklagen minoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt, om inte domstolen med beaktande av parternas rätt och fördel bestämmer att majoritetsspråket i ämbetsdistriktet används som handläggningspråk.

26 §

Statliga myndigheters arbetspråk

Statliga myndigheter använder som sitt arbetspråk majoritetsspråket i ämbetsdistriktet, om det inte är mer ändamålsenligt att använda det andra nationalspråket eller båda språken eller av särskilda skäl ett främmande språk.

Trots det som föreskrivs i 1 mom. är arbetspråket vid en språkavdelning som inrättats vid en tvåspråkig domstol minoritetsspråket i domstolens ämbetsdistrikt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

18.

Lag

om ändring av lagen om stämmingsmän

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om stämmingsmän (505/1986) 1, 2, 4 a, 5 och 6 §, av dem 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 887/1996, 2 § sådan den lyder i lag 887/1996, 4 a § sådan den lyder i lag 1259/1999 och 6 § sådan den lyder i lag 636/2015, som följer:

1 §

Stämmingsmän

Stämmingsmän på tjänstens vägnar är förmännen för stämmingsmännen, stämmingsmännen och häradsutmätningsmännen.

Separata bestämmelser gäller för stämmingsmän i landskapet Åland.

2 §

Stämmingsmännens verksamhetsområde

Verksamhetsområdet för en stämmingsman som är anställd vid en domstol utgörs av domkretsen och för en häradsutmätningsman det berörda utskökningsverkets verksamhetsområde. För andra som enligt 6 § är berättigade att verkställa stämning och delgivning är verksamhetsområdet det ämbetsdistrikt där de är behöriga i sin huvudsyssla.

4 a §

Rätt att få kontaktinformation

Stämmingsmän och andra som enligt 6 § har rätt att verkställa delgivning har utan kostnad och trots sekretessbestämmelserna rätt att från myndigheter, samfund som sköter offentliga uppdrag samt inrättningar eller samfund som bedriver televerksamhet eller postförmedling få adress- och telefonuppgifterna till samt annan behövlig kontaktinformation om den person eller det samfund som delgivningen gäller, om uppgifterna behövs för att verkställa delgivningen.

De uppgifter som avses i 1 mom. kan lämnas via teknisk anslutning eller som en datamängd. Av statens medel kan ersättning betalas för de kostnader som upprättandet och underhållet av den tekniska anslutningen medför. Uppgiftsmottagaren har inte rätt att lämna vidare de uppgifter som fås som en datamängd eller via teknisk anslutning.

En stämmingsman och de som enligt 6 § har rätt att verkställa delgivning har trots sekretessbestämmelserna i enskilda fall på begäran rätt att från teleföretag och av sammanslutningsabonnen-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

ter få kontaktuppgifter för teleadresser som inte är upptagna i en offentlig katalog eller information som specificerar en teleadress eller teleterminalutrustning, om informationen behövs för att verkställa delgivningen. Stämmingsmän och andra som har rätt att verkställa delgivning har, trots förbud att lämna ut information, motsvarande rätt få information om utdelningsadresser från en sammanslutning som bedriver postverksamhet.

5 §

Handräckning

Stämmingsmän har rätt att få handräckning av polisen, om

- 1) stämmingsmannens arbetssäkerhet kan antas vara hotad,
- 2) en person vägrar att identifiera sig när stämmingsmannen verkställer ett delgivningsuppdrag,
- 3) en svarande i brottmål undviker delgivning på en hemfridskyddad eller någon annan plats, eller
- 4) handräckningen annars är nödvändig för verkställandet av delgivningsuppdraget.

6 §

Andra som har rätt att verkställa delgivning

Berättigad att, så som stämmingsman, verkställa stämning och delgivning är

- 1) polisman, åklagare, häradsfogde, gränsbevakningsman, anhållningsberättigad tullman eller till uppgiften förordnad annan tullman samt tingsnotarie,
- 2) en tjänsteman som har förordnats till det av chefen för en domstol, ett utsökningsverk eller en polisinrättning och som är anställd vid myndigheten i fråga,
- 3) en fängelsedirektör eller en tjänsteman vid ett fängelse som förordnats till det av en fängelsedirektör, när en myndighet begär det och den som ska stämmas eller ta emot delgivningen är en fånge,
- 4) inom försvarsmakten de tjänstemän som förordnats till det av kommandören för en truppavdelning eller en med denne jämställbar förman, när en myndighet begär det och den som ska stämmas eller ta emot delgivningen lyder under 45 kap. i strafflagen (39/1889), samt
- 5) vid finska beskickningar en av utrikesministeriet till uppgiften befullmäktigad honorärkonsul eller person som arbetar vid beskickningen.

Bestämmelser om polismäns, gränsbevakningsmäns och tullmäns skyldighet att verkställa delgivningar utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

19.

Lag

om ändring av 243 § i fastighetsbildningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fastighetsbildningslagen (554/1995) 243 §, sådan den lyder i lagarna 1180/2000, 1159/2005 och 575/2009, som följer:

243 §

I jorddomstolen är en lagfaren ledamot vid tingsrätten ordförande och jorddomstolens övriga ledamöter är en jordrättsingenjör samt två nämndemän. Vid jorddomstolen kan det dessutom finnas ytterligare en lagfaren ledamot, om detta med beaktande av målets eller ärendets art, omfattning eller av något annat särskilt skäl ska anses motiverat. Under samma förutsättningar kan det vid jorddomstolen finnas ytterligare en jordsrättsingenjör. Jorddomstolen är domför trots att en av ledamöterna i den kollegiala sammansättningen får förhinder efter det att huvudförhandlingen eller synen har inletts. I sammansättningen ska dock alltid minst en lagfaren ledamot ingå. Jorddomstolen är dessutom domför med minst en nämndeman.

Jorddomstolen är domför också med ordföranden ensam

1) när det är fråga om sådana förberedande åtgärder som avses i 232 § 3 mom., 235 eller 254—258 § eller därmed jämförliga åtgärder eller en sak som avses i 7 § 2 mom., 194 a § 2 mom., 240 eller 264 §, 265 § 1 eller 3 mom., 275 § 2 mom. eller 278 a §,

2) när jorddomstolen behandlar besvär över förrättningsmännens beslut varmed en jävsanmärkning mot en förrättningsman har förkastats, eller om besvären gäller ett beslut om sammanslagning av fastigheter, ett beslut av fastighetsregisterföraren enligt fastighetsregisterlagen eller ett rättelsebeslut som avses i 277 § 2 mom. i denna lag, samt

3) när en sak med stöd av 259 § 3 mom. avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet utan att huvudförhandling hålls.

Jordrättsingenjören deltar vid behov i beredningen av de mål eller ärenden som avses i 2 mom.

I ett inskrivningsärende är jorddomstolen domför med ordföranden ensam. Vid jorddomstolen kan det dessutom finnas ytterligare en lagfaren ledamot och en jordrättsingenjör, om detta med beaktande av målets eller ärendets omfattning eller av något annat särskilt skäl ska anses motiverat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

20.

Lag

om ändring av 37 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) 37 §, sådan den lyder i lag 662/2015, som följer:

37 §

Behandling av ärenden som gäller fastställelse av beslut och återlämnande av barn

Ärenden som gäller fastställelse av beslut som har meddelats i en främmande stat och återlämnande av barn ska behandlas skyndsamt. Om ett ärende som gäller återlämnande av ett barn inte har avgjorts inom sex veckor från det att ansökan gjordes, ska hovrätten på justitieministeriets eller sökandens begäran redogöra för orsakerna till dröjsmålet.

Behandlingen av en ansökan om återlämnande av ett barn kan uppskjutas eller avvisas, om det finns skäl att anta att barnet har förts till en annan stat. När hovrätten uppskjuter behandlingen av ärendet kan den förordna att behandlingen fortsätter först efter det att sökanden har gjort en anmälan om att barnet har återlämnats till Finland eller sökanden framfört andra omständigheter med stöd av vilka det kan anses motiverat att avgöra ärendet.

Vid rättegången ska i övrigt i tillämpliga delar iakttas vad som i denna lag föreskrivs om rättegång i ärenden som gäller vårdnad om barn eller umgängesrätt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

21.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

I enlighet med riksdagens beslut

Betänkande LaUB 8/2016 rd

ändras i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) 6 § som följer:

6 §

Behörighetsvillkor som gäller statsanställdas kunskaper i finska och svenska

Är högskoleexamen enligt lag eller förordning behörighetsvillkor för en statlig anställning, krävs det vid tvåspråkiga myndigheter utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket. Vid en enspråkig myndighet krävs utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i myndighetens språk samt nöjaktig förmåga att förstå det andra språket.

Bestämmelser om språkkunskapskrav för domartjänster finns i domstolslagen (/). Bestämmelser om krav på kunskaper i finska och svenska för officerstjänster utfärdas genom förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet kan undantag föreskrivas från de krav på kunskaper i finska och svenska som föreskrivs i 1 mom., om arbetsuppgifterna förutsätter detta eller om fördelningen hos myndigheten av de arbetsuppgifter som kräver användning av olika språk medger detta eller om det finns andra särskilt vägande skäl för undantag.

Bestämmelser om kunskaper i finska och svenska som krävs av annan personal än den som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet kan det också utfärdas bemyndigande att genom förordning av respektive ministerium föreskriva om krav på kunskaper i finska och svenska i de fall då några andra behörighetsvillkor utöver språkkunskapskrav inte har fastställts.

Separata bestämmelser gäller för kraven på kunskaper i finska och svenska för de anställda vid riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli.

Denna lag träder i kraft den 20 .

22.

Lag

om ändring av 17 § i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) 17 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

17 §

Utlämnande av uppgifter i elektronisk form

Utöver det som föreskrivs någon annanstans i lag kan Rättsregistercentralen med hjälp av teknisk anslutning eller annars på elektronisk väg lämna ut uppgifter ur justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem enligt följande:

1) ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden uppgifter till myndigheter för verkställighet av justitieförvaltningsmyndigheters avgöranden eller för registrering i myndighetsregister,

2) ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden samt ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter uppgifter som justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman behöver för laglighetskontroll av justitieförvaltningsmyndigheterna, för planering av kontrollverksamheten eller för behandling av anhängiga ärenden,

3) ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i sådana fall som avses i 15 § 1 mom. uppgifter till den som regelbundet behöver information för beviljande och övervakning av krediter eller till den som bedriver kreditupplysningsverksamhet.

Rättsregistercentralen får trots sekretessbestämmelserna sammanställa och till en hovrätt på dess begäran lämna ut sådant informationsmaterial ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden som hovrätten behöver för sina tillsynsuppgifter enligt domstolslagen (/).

Rättsregistercentralen får för redaktionella syften, också i form av kopior, elektroniska upptagningar eller genom teknisk anslutning, till medierna lämna ut sådana basuppgifter om rättegångar och andra diarieuppgifter ur rikssystemet för behandling av diarie- och ärendehanteringsuppgifter som är offentliga hos domstolen och vars utlämnande domstolen inte har begränsat med stöd av 16 § 3 mom. Uppgifter får i enlighet med vad som föreskrivs ovan lämnas ut om ärenden som inom en månad efter utlämnandet tas upp till muntlig förhandling eller förvaltningsdomstolen ordnar syneförrättning i, eller om ärenden som har blivit anhängiga månaden före den då uppgifterna lämnades ut eller vars behandlingsskeden medierna följer, enligt vad de registrerat i informationsförmedlingssystemet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

23.

Lag

om ändring av 17 a § i äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i äktenskapslagen (234/1929) 17 a §, sådan den lyder i lagarna 572/2008 och 611/2011,
som följer:

17 a §

Skyldig att förrätta borgerlig vigsel är

- 1) lagman, tingsdomare och tingsfiskal,
- 2) tingsnotarie som med stöd av lagen om domstolspraktik (/) är behörig att förrätta vigsel,
samt
- 3) chefen för en magistrat, häradsskrivare och notarius publicus i en magistrat.

Borgerlig vigsel får förrättas av den som har fått vigselrätt av en magistrat. Den som uppfyller villkoren i 17 b § kan få vigselrätt, om det behövs för att säkerställa att det finns ett tillräckligt antal borgerliga vigselförrättare inom magistratens verksamhetsområde.
Vigselrätt ges antingen tills vidare eller för viss tid.

Denna lag träder i kraft den 20 .

24.

Lag

om ändring av 237 § i lagen om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (459/2015) 237 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

237 §

Besvärinstanser

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för olycksfallsärenden, försäkringsdomstolen och högsta domstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för olycksfallsärenden finns i lagen om besvärsnämnden för olycksfallsärenden (1316/2010) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/). Bestämmelser om högsta domstolen finns i lagen om högsta domstolen (665/2005).

Denna lag träder i kraft den 20 .

25.

Lag

om ändring av 40 § i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) 40 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 614/2006 och 1284/2006, som följer:

40 §

I ett beslut som pensionsanstalten har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos den i 128 § i lagen om pension för arbetstagare angivna besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare och i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare och i förvaltningsprocesslagen. På undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut tillämpas 140 § i lagen om pension för arbetstagare samt lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare (396/2006).

Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/). De medlemmar i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden som förordnats med stöd av 103 § 1 mom. i lagen om pension för lantbruksföretagare företräder dem som försäkrats enligt lagen om pension för lantbruksföretagare även när denna lag tillämpas.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Har pensionsanstalten avslagit en pensionsansökan på grund av att de i 36 § 1 mom. 1—3 punkten nämnda förutsättningarna för pension inte föreligger, får ändring i pensionsanstaltens beslut inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

26.

Lag

om ändring av 32 § i lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om avträdelsetersättning för lantbruksföretagare (1330/1992) 32 §, sådan den lyder i lagarna 616/2006 och 1286/2006, som följer:

32 §

I ett beslut som pensionsanstalten har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos den i 128 § i lagen om pension för arbetstagare angivna besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare och i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare och i förvaltningsprocesslagen. På undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut tillämpas 140 § i lagen om pension för arbetstagare samt lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare (396/2006).

Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/). De medlemmar i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden som förordnats med stöd av 103 § 1 mom. i lagen om pension för lantbruksföretagare företräder dem som försäkrats enligt lagen om pension för lantbruksföretagare även när denna lag tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

27.

Lag

om ändring av 37 § i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) 37 §, sådan den lyder i lagarna 613/2006, 1283/2006 och 1473/2009, som följer:

37 §

I ett beslut som pensionsanstalten har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos den i 128 § i lagen om pension för arbetstagare angivna besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare och i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare och i förvaltningsprocesslagen. På undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut tillämpas 140 § i lagen om pension för arbetstagare samt lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare (396/2006).

Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/). De medlemmar i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden som förordnats med stöd av 103 § 1 mom. i lagen om pension för lantbruksföretagare företräder dem som försäkrats enligt lagen om pension för lantbruksföretagare även när denna lag tillämpas.

I ett utlåtande som kommunens landsbygdsnäringsmyndighet, närings-, trafik- och miljöcentralen eller Renbeteslagsföreningen har gett med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

28.

Lag

om ändring av 139 § i pensionslagen för den offentliga sektorn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) 139 § som följer:

139 §

Sökande av ändring

I ett beslut som Keva har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005).

I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden meddelat i ett besvärsskrift får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om försäkringsdomstolen och dess ledamöter finns i domstolslagen (/).

Parten ska inom tiden för sökande av ändring till Keva lämna en besvärsskrift om det beslut som Keva fattat och det beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden fattat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

29.

Lag

om ändring av 128 § i lagen om pension för arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) 128 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

128 §

Sökande av ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/). På framställning av social- och hälsovårdsministeriet förordnar statsrådet för högst fem år i sänder till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, av vilka minst fyra ska förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst fyra på förslag av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer.

I ett beslut som en pensionsanstalt eller Pensionsskyddscentralen meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden meddelat i ett besvärssärende får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen.

Ändring i Pensionsskyddscentralens beslut enligt 111 § 1 mom. om vilken pensionsanstalt som är behörig att behandla en pensionsansökan får inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

30.

Lag

om ändring av 57 § i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) 57 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

57 §

Sökande av ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/).

I ett beslut eller förhandsbeslut som pensionsanstalten meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden meddelat i ett besvärssärende får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

31.

Lag

om ändring av 124 § i lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om pension för företagare (1272/2006) 124 § som följer:

124 §

Att söka ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/). På framställning av social- och hälsovårdsministeriet förordnar statsrådet för fem år i sänder till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden två medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och som är förtrogna med företagareverksamhet och om vilka de mest representativa företagareorganisationerna gör framställning till social- och hälsovårdsministeriet.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

I ett beslut som en pensionsanstalt eller Pensionsskyddscentralen meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden meddelat i ett besvärssärende får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

32.

Lag

om ändring av 103 § i lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) 103 § som följer:

103 §

Att söka ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/). På framställning av social- och hälsovårdsministeriet förordnar statsrådet för fem år i sänder till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden två medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och som är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och om vilka de i 116 § 1 mom. avsedda organisationerna gör framställning till social- och hälsovårdsministeriet.

I ett beslut som en pensionsanstalt eller Pensionsskyddscentralen meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden meddelat i ett besvärssärende får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

33.

Lag

om ändring av 125 § i lagen om sjömanspensioner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjömanspensioner (1290/2006) 125 § som följer:

125 §

Att söka ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och nämndens medlemmar finns i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/).

I ett beslut som pensionskassan har meddelat med stöd av denna lag får en part söka ändring genom besvär hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett beslut som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har meddelat i ett besvärärende får en part söka ändring genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i denna lag och i förvaltningsprocesslagen.

I Pensionsskyddscentralens beslut enligt 108 § i denna lag och enligt 111 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare om vilken pensionsanstalt som är behörig att behandla en pensionsansökan får ändring inte sökas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

34.

Lag

om ändring av 77 § i folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen (568/2007) 77 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 358/2010, som följer:

77 §

Rätt att söka ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för social trygghet och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för social trygghet finns i lagen om besvärsnämnden för social trygghet (1299/2006) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/).

Den som är missnöjd med ett beslut som Folkpensionsanstalten meddelat med stöd av denna lag får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos besvärsnämnden för social trygghet. I besvärsnämndens beslut får ändring sökas genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Folkpensionsanstaltens beslut ska även om det överklagas följas till dess att ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut.

Ändring får inte sökas i ett interimistiskt beslut som Folkpensionsanstalten meddelat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

35.

Lag

om ändring av 36 § i lagen om handikappförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om handikappförmåner (570/2007) 36 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

36 §

Rätt att söka ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för social trygghet och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för social trygghet finns i lagen om besvärsnämnden för social trygghet (1299/2006) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/).

Den som är missnöjd med ett beslut som Folkpensionsanstalten meddelat med stöd av denna lag får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos besvärsnämnden för social trygghet. I besvärsnämndens beslut får ändring sökas genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Folkpensionsanstaltens beslut ska även om det överklagas följas till dess att ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut.

Ändring får inte sökas i ett interimistiskt beslut som Folkpensionsanstalten meddelat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

36.

Lag

om ändring av 35 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) 35 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1330/2011, som följer:

35 §

Rätt att söka ändring

För sökande av ändring finns besvärsnämnden för social trygghet och försäkringsdomstolen. Bestämmelser om besvärsnämnden för social trygghet finns i lagen om besvärsnämnden för social trygghet (1299/2006) och bestämmelser om försäkringsdomstolen i domstolslagen (/).

Den som är missnöjd med ett beslut som Folkpensionsanstalten meddelat med stöd av denna lag får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos besvärsnämnden för social trygghet. I besvärsnämndens beslut får ändring sökas genom besvär hos försäkringsdomstolen på det sätt

Betänkande LaUB 8/2016 rd

som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Folkpensionsanstaltens beslut ska även om det överklagas följas till dess att ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut.

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut som Folkpensionsanstalten meddelat, om det är interimistiskt eller meddelats med stöd av 25 a § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

37.

Lag

om ändring av 12 a kap. 2 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 12 a kap. 2 §, sådan den lyder i lag 1089/2006, som följer:

12 a kap.

Besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden

2 §

Ordförande och medlemmar

Besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden har en ordförande, som kan sköta uppdraget som huvudsyssla, samt ett behövligt antal vice ordförande, lagfarna medlemmar, läkarmedlemmar samt medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden och som handlar under domaransvar. För andra medlemmar än ordföranden och vice ordförandena förordnas personliga suppleanter.

Statsrådet förordnar ordföranden och vice ordförandena samt de övriga medlemmarna och deras suppleanter för fem år i sänder. Om en plats blir ledig under mandatperioden, utses en efterträdare för återstoden av perioden. I fråga om deras rätt att kvarstå i uppdraget tillämpas i övrigt vad som föreskrivs när det gäller innehavare av domartjänst. Av de medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden ska hälften utses på förslag av arbetsgi-

Betänkande LaUB 8/2016 rd

varföreningarnas mest representativa centralorganisationer och hälften på förslag av arbetstagar-
nas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer.

Medlemmarna i besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden ska vara förtrogna med frågor
som gäller utkomstskyddet för arbetslösa. Ordföranden, vice ordförandena och de lagfarna med-
lemmarna samt deras suppleanter ska dessutom ha avlagt examen som medför behörighet för do-
martjänst. Läkarmedlemmarna och deras suppleanter ska vara legitimerade läkare.

När de tillträder sitt uppdrag ska besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlem-
mar avge domarförsäkran, om de inte har gjort det tidigare. Bestämmelser om domarförsäkran
finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

38.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) 5 § som följer:

5 §

Domarförsäkran

Besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar ska avge domarförsäkran i be-
svärsnämnden, om de inte har gjort det tidigare. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap.
7 § i domstolslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

39.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om besvärnämnden för social trygghet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärnämnden för social trygghet (1299/2006) 6 § som följer:

6 §

Domarförsäkran och avgångsålder

Besvärnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar ska när de tillträder sitt uppdrag avge domarförsäkran, om de inte har gjort det tidigare. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen(/).

Ordföranden, vice ordförandena och medlemmarna är skyldiga att avgå vid utgången av den månad under vilken de fyller 68 år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

40.

Lag

om ändring av 32 § i lagen om bildprogram

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bildprogram (710/2011) 32 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

32 §

Bildprogramsämnden

Bildprogramsämnden består av en ordförande och en vice ordförande samt fyra andra medlemmar, som var och en ska ha en personlig ersättare. Statsrådet förordnar medlemmarna och ersättarna för tre år i sänder.

På jäv för nämndens medlemmar tillämpas bestämmelserna om jäv för domare. Medlemmarna ska avge domarförsäkran, om de inte har gjort det tidigare. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen (/).

Nämndens ordförande och vice ordförande ska ha avlagt högre högskoleexamen i juridik. Av de andra medlemmarna och ersättarna ska vissa vara förtrogna med frågor som gäller barns utveckling och vissa med visuell kommunikation. Nämnden kan anlita sakkunniga.

Nämnden är beslutförför då ordföranden eller vice ordföranden, en medlem som är förtrogen med frågor som gäller barns utveckling och minst en annan medlem är närvarande. Som nämndens beslut gäller den åsikt som flertalet av medlemmarna omfattar och, om rösterna faller lika, den åsikt som är förmånligare för den som anfört besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

41.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om rättsskyddsämnden för studerande

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättsskyddsämnden för studerande (956/2011) 4 § som följer:

4 §

Domarförsäkran

När medlemmarna tillträder sitt uppdrag ska de avge domarförsäkran, om de inte har gjort det tidigare. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

42.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om besvärsnämnden för studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för studiestöd (1080/2012) 6 § som följer:

6 §

Domarförsäkran

Ordföranden med uppdraget som huvudsyssla, vice ordföranden och medlemmarna ska avge domarförsäkran, om de inte har gjort det tidigare. Bestämmelser om domarförsäkran finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

43.

Lag

om ändring av 61 b § i upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i upphovsrättslagen (404/1961) 61 b §, sådan den lyder i lag 607/2015, som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

61 b §

Sakkunniga vid domstolen

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 61 a § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

44.

Lag

om ändring av 43 b § i varumärkeslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i varumärkeslagen (7/1964) 43 b §, sådan den lyder i lag 107/2013, som följer:

43 b §

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 43 § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande LaUB 8/2016 rd

45.

Lag

om ändring av 66 c § i patentlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i patentlagen (550/1967) 66 c §, sådan den lyder i lag 101/2013, som följer:

66 c §

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 66 § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

46.

Lag

om ändring av 43 c § i mönsterrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i mönsterrättslagen (221/1971) 43 c §, sådan den lyder i lag 109/2013, som följer:

43 c §

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 43 a § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

47.

Lag

om ändring av 11 a § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) 11 a §, sådan den lyder i lag 117/2013, som följer:

11 a §

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 11 § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

48.

Lag

om ändring av 29 b § i firmalagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i firmalagen (128/1979) 29 b §, sådan den lyder i lag 110/2013, som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

29 b §

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 29 § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

49.

Lag

om ändring av 6 d § i lagen om kollektivmärken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kollektivmärken (795/1980) 6 d §, sådan den lyder i lag 108/2013, som följer:

6 d §

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 6 b § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

50.

Lag

om ändring av 43 b § i lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991) 43 b §, sådan den lyder i lag 106/2013, som följer:

43 b §

Sakkunniga i brottmål

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 43 § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

51.

Lag

om ändring av 44 b § i lagen om nyttighetsmodellrätt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om nyttighetsmodellrätt (800/1991) 44 b §, sådan den lyder i lag 105/2013, som följer:

44 b §

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 44 § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

52.

Lag

om ändring av 47 b § i lagen om växtförädlarrätt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om växtförädlarrätt (1279/2009) 47 b §, sådan den lyder i lag 115/2013, som följer:

47 b §

Sakkunniga i brottmål

När tingsrätten behandlar ett mål som avses i 47 § får högst två sådana sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 10 § 2 mom. i domstolslagen (/) bistå rätten som sakkunniga.

De sakkunniga ska ge ett skriftligt utlåtande om de frågor som tingsrätten ställt till dem. En sakkunnig har rätt att ställa frågor till parter och vittnen. Innan målet avgörs ska tingsrätten ge parterna tillfälle att yttra sig om ett sakkunnigutlåtande.

Bestämmelser om en sakkunnigs rätt till arvode finns i 17 kap. 22 § i domstolslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

53.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om mätning av virke

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om mätning av virke (414/2013) 11 § som följer:

11 §

Domaransvar och jäv för officiella mätare och medlemmar i mätningsnämnden

Officiella mätare och medlemmarna i mätningsnämnden handlar under domaransvar. En officiell mätare och en medlem i mätningsnämnden ska innan han eller hon tillträder sitt uppdrag avge domarförsäkran vid en tingsrätt, om han eller hon inte har gjort det tidigare. En medlem i mätningsnämnden kan avge domarförsäkran även inför den medlem som är ordförande för nämnden. Bestämmelser om domarförsäkran i övrigt finns i 1 kap. 7 § i domstolslagen (/).

På jäv för en officiell mätare och för permanenta medlemmar i mätningsnämnden tillämpas vad som föreskrivs om domarjäv.

De alternerande expertmedlemmarna ska vara oavhängiga med hänsyn till det ärende som behandlas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

54.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om införande av en reform av sökande av ändring i landsbygdsnäringsärenden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om införande av en reform av sökande av ändring i landsbygdsnäringsärenden (75/2014) 6 § som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd

6§

Överföring av personal

De tjänster som lagskipningsråd som innehas av ordföranden och vice ordföranden för landsbygdsnäringsnämnd dras in vid lagens ikraftträdande.

De lagskipningsråd som har uppgiften vid landsbygdsnäringsnämnd som huvudsyssla och som uppfyller behörighetsvillkoren enligt 10 kap. 1 § i domstolslagen (/) kan vid den lagens ikraftträdande överföras till en tjänst som förvaltningsrättsdomare vid Tavastehus förvaltningsdomstol, dock högst till utgången av den nuvarande mandatperioden. Överföringen kräver samtycke av tjänstemannen.

De övriga tjänsterna vid nämnden och de personer som utnämnts till tjänsterna överförs med stöd av 5 a § i statstjänstemannalagen (750/1994) till Tavastehus förvaltningsdomstol. Detsamma gäller dem som vid den lagens ikraftträdande är anställda i ett tjänsteförhållande för viss tid fram till dess tjänsteförhållandet upphör. Överföringen kräver samtycke av den som saken gäller.

Denna lag träder i kraft den 20 .

55.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om diskriminerings- och jämställdhetsnämnden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om diskriminerings- och jämställdhetsnämnden (1327/2014) 3 § som följer:

3§

Behörighetsvillkor

Ordföranden ska ha god förtrogenhet med nämndens ansvarsområde, i praktiken visad ledarförmåga och sådan behörighet för domartjänst som föreskrivs i 10 kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen (/). De övriga medlemmarna och ersättarna ska ha god förtrogenhet med nämndens ansvarsområde. Av de lagfarna medlemmarna och deras ersättare krävs dessutom högre högskoleexamen i juridik eller en juridisk påbyggnadsexamen.

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

56.

Lag

om upphävande av lagen angående tillämpning med avseende å kvinna av vissa stadganden om jäv för domare och fullmäktig

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs lagen angående tillämpning med avseende å kvinna av vissa stadganden om jäv för domare och fullmäktig (113/1926).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

57.

Lag

om upphävande av lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden (327/1983).

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur reformen av domarutbildningen fungerar och vilka konsekvenser den har och då fäster särskild uppmärksamhet vid bland annat kostnaderna för reformen, domarutbildningsnämndens resurser, ansöknings- och utnämningförfarandet i fråga om assessorer och reformens konsekvenser för öppenheten inom domarkarriären, och lämnar en rapport om saken till utskottet före utgången av såväl 2020 som 2023.*

Helsingfors 14.6.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
vice ordförande Eva Biaudet sv
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Emma Kari gröna
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Sanna Marin sd
medlem Outi Mäkelä saml
medlem Mika Niikko saf
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Ville Tavio saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.

Betänkande LaUB 8/2016 rd Reservation

RESERVATION

Motivering

Regeringen föreslår att utbildningen av domare reformeras. För detta ändamål inrättas en ny domarutbildningsnämnd och utvecklas utbildningen av nya domare genom så kallade assessorstjänster. I Finland finns det för närvarande ingen egentlig domarutbildning och det är viktigt att vi får en sådan.

Resultatet av de reformer som nämns i propositionen skulle dock vara tvivelaktigt. Urvalsförfarandet för assessorer skulle bli tungt och byråkratiskt. Assessorerna skulle utnämnas för tre år åt gången. Antalet domare som utnämns för viss tid skulle öka, vilket inte kan anses vara önskvärt. Redan i dag får tingsdomarna vid många tingsrätter arbetsavtal för bara några månader åt gången. Ändringen skulle också strida mot likalönsprincipen, eftersom man skulle skapa en ny löneklass för dem som sköter domaruppgifter. Enligt förslaget ska samma behörighetsvillkor gälla för assessorerna som för domare och de ska vara ordförande i samma typer av mål och ärenden och med samma ansvar som domarna, men de får lägre lön. Det finns inte heller någon garanti för att en person utnämns till en domartjänst efter den tidsbestämda uppgiften på tre år. Ett mer hållbart sätt att utveckla domstolsväsendets verksamhet och minska arbetsmängden vore att inrätta nya domartjänster.

Alla de domstolar och ett flertal andra organisationer som hörts som sakkunniga har i sina utlåtanden motsatt sig systemet med assessorer. När det allmänna målet är att göra domarkarriären mer attraktiv kan man fråga sig hur det målet kan nås genom dessa reformer. Reformen skulle i praktiken leda till att domarkarriären skulle stängas för sökande utanför domstolsväsendet.

Det är också osäkert vilken nytta av att centralisera urvalet av notarier skulle vara. Också i framtiden bör tingsnotarieplatserna kunna sökas oftare än en gång om året. Det underlättar de sökandes möjligheter till karriärplanering och minskar eventuella arbetslöshetsperioder jämfört med förslaget.

I propositionen föreslås det att en utbildningsnämnd inrättas. Den får dock mycket begränsade resurser. Många av de sakkunniga har ifrågasatt de kalkyler som lagts fram. Nämnden skulle sakna faktiska förutsättningar att sköta de uppgifter som överförs till den.

Justitieministeriet håller på att bereda en proposition om ett nytt självständigt domstolsverk. Verket ska överta förvaltningsuppgifter som i dag sköts av domstolarna. Meningen är att propositionen ska lämnas till riksdagen hösten 2017. Det är inte befogat att reformera utbildningssystemet i detta nu. Eftersom domstolarnas förvaltning kommer att genomgå stora förändringar bör man behandla reformen av utbildningssystemet först i det sammanhanget.

Förslag

Vi föreslår

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men förkastar lagförslag 2 och godkänner lagförslag 1, 7 och 12 med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**).

Reservationens ändringsförslag

1.

Domstolslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap.

Allmänna bestämmelser om domstolar och domare

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om domstolar, domare, övriga domstolsledamöter och annan personal. I lagen finns även bestämmelser om domarförslagsnämnden och ~~dess domarutbildningsnämnden samt om deras~~ uppgifter och personal.

(2 och 3 mom. som i LaUB)

2—4 §

(Som i LaUB)

5 §

Domare

Domare är

(1—7 punkten som i LaUB)

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

8) vid försäkringsdomstolen som chefsdomare en överdomare och som övriga domare försäkringsrättsdomare.

~~9) vid hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen de assessorer som avses i 18 kap. (Ny 9 punkt)~~
(2 mom. som i LaUB)

6 och 7 §

(Som i LaUB)

AVDELNING II

DOMSTOLAR

2 kap.

Tingsrätter

1—7 §

(Som i LaUB)

3 kap.

Hovrätter

1—7 §

(Som i LaUB)

8 §

Hovrättens ledamöter

Ledamöter vid en hovrätt är presidenten och hovrättsråden. ~~Vid hovrätten kan det dessutom finnas assessorer.~~

(2 mom. som i LaUB)

4 kap.

Förvaltningsdomstolar

1—4 §

(Som i LaUB)

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

5 §

Förvaltningsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid en förvaltningsdomstol är överdomaren och förvaltningsrättsdomarna. ~~Vid förvaltningsdomstolen kan det dessutom finnas assessorer.~~
(2 mom. som i LaUB)

5 kap.

Marknadsdomstolen

1 §

(Som i LaUB)

2 §

Marknadsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid marknadsdomstolen är överdomaren, marknadsrättsdomarna och marknadsrätts-ingenjörerna. ~~Vid marknadsdomstolen kan det dessutom finnas assessorer.~~
(2 mom. som i LaUB)

6 kap.

Arbetsdomstolen

1 §

(Som i LaUB)

2 §

Arbetsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid arbetsdomstolen är presidenten och arbetsdomstolsrådet. ~~Vid arbetsdomstolen kan det dessutom finnas en assessor.~~
(2 mom. som i LaUB)

**Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation**

7 kap.

Försäkringsdomstolen

1 §

(Som i LaUB)

2 §

Försäkringsdomstolens ledamöter

Ledamöter vid försäkringsdomstolen är överdomaren och försäkringsrättsdomarna. ~~Vid försäkringsdomstolen kan det dessutom finnas assessorer.~~

(2 och 3 mom. som i LaUB)

8 kap.

Organisering av arbetet vid domstolarna samt ledning och administration

1—10 §

(Som i LaUB)

AVDELNING III

DOMARE

9 kap.

Domare som utövare av dömande makt och som tjänstemän

1—7 §

(Som i LaU B)

10 kap.

Behörighetsvillkor för domare

1—12 §

(Som i LaUB)

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

11 kap.

Utnämning av chefsdomare och ordinarie domare

1 §

Utnämning till domartjänst och till tjänsteförhållande för viss tid

(1 mom. som i LaUB)

~~Till tjänst som assessor utnämns för viss tid i enlighet med 18 kap. 1 §.~~

(3 mom. som i LaUB)

2—13 §

(Som i LaUB)

12 kap.

Utnämning av domare för viss tid

1—5 §

(Som i LaUB)

13 kap.

Tjänstledighet och vikariat

1—4 §

(Som i LaUB)

14 kap.

Tjänstgöring vid en annan domstol och förflyttning

1—4 §

(Som i LaUB)

15 kap.

Skriftlig varning och avstängning från tjänsteutövning

1 och 2 §

(Som i LaUB)

**Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation**

16 kap.

Upphörande av tjänsteförhållandet

1—3 §

(Som i LaUB)

AVDELNING IV

SAKKUNNIGLEDAMÖTER OCH ÖVRIG PERSONAL

17 kap.

Sakkunnigledamöter

1—22 §

(Som i LaUB)

18 kap.

Assessorer

1 §

Assessorstjänster

~~Vid hovrätten, förvaltningsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen kan det i utbildningssyfte finnas tjänster som assessor för viss tid och som tillsätts för tre år. Av särskilda skäl kan utnämningen till tjänsten förlängas med högst två år.~~

~~Den som genomgår domarutbildning och har tjänstgjort som assessor i två år får återstoden av sin mandattid även tjänstgöra i andra domaruppgifter eller som föredragande vid högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen.~~

~~Vid utnämning av assessor iakttas vad som i 12 kap. föreskrivs om utnämmande av domare till tjänsteförhållande för viss tid.~~

2 §

Behörighetsvillkor och utnämningsgrunder för assessorer

~~Till assessor kan det utnämnas en person som uppfyller vad som föreskrivs i 10 kap. 1 § och som har minst tre års erfarenhet som domare, föredragande eller beredare vid en domstol, som åklagare, advokat eller rättsbiträde eller av någon annan sådan juridisk uppgift som kan anses ge~~

Betänkande LaUB 8/2016 rd

Reservation

färdigheter för domaruppgiften. En förutsättning är dessutom att han eller hon med godkänt resultat har avlagt ett prov för påvisande av kunskaper om centrala bestämmelser och allmänna principer för tjänstgöring som domare.

På kraven på assessorerers kunskaper i finska och svenska tillämpas 10 kap. 9 §.

3 §

Assessorers behörighet

I domstolens kollegiala beslutssammansättning får vid en och samma tidpunkt endast en assessor ingå som ledamot.

En assessor får inte ingå som ledamot av beslutssammansättningen i mål som gäller tjänstebrott som begåtts av domare.

En assessor får vara ordförande för domstolen.

4 §

Utbildningsprogram för assessorer

Syftet med utbildningsprogrammet för assessorer är att fördjupa assessornas lagkunskaper och juridiska kunnande samt ge honom eller henne goda färdigheter för självständiga rättsliga avgöranden även i omfattande och svåra mål och ärenden.

Assessorn ska under sin mandattid delta i det utbildningsprogram som domarutbildningsnämnden utarbetat och följa den individuella studieplan som utarbetats för honom eller henne på utbildningsplatsen.

5 §

Avbrott i utbildningsprogrammet

Chefsdomaren kan av grundad anledning bevilja en assessor tillstånd att göra avbrott i utbildningsprogrammet. Ett program som avbrutits kan slutföras efter avbrottet.

6 §

Avslutande av utbildningsprogrammet

En assessor som genomgår domarutbildning ska efter att ha tjänstgjort i uppgiften den minimi-tid på tre år som avses i 1 § 1 mom. avfatta ett slutarbete eller avlägga ett slutprov där den kompetens och det kunnande som krävs i domaruppdraget bedöms. Provet anordnas av domarutbildningsnämnden.

Den som genomgått utbildningsprogrammet för assessorer och avfattet slutarbetet eller avlagt slutprovet med godkänt resultat kan beviljas rätt att använda titeln domarutbildad. Domarutbildningsnämnden beviljar rätten på ansökan.

Bestämmelser om domarutbildningsnämnden finns i 21 kap.

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

18~~19~~ kap.

1—9 §

(Som i LaUB)

AVDELNING V

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

19~~20~~ kap.

Domarförslagsnämnden

1—7 §

(Som i LaUB)

21 kap.

Domarutbildningsnämnden

1 §

Uppgifter

Domarutbildningsnämnden har till uppgift att

- 1) sköta planeringen av den utbildning som ordnas för domstolsledamöter, föredragande, beredare, tingsnotarier och övrig personal vid domstolarna i samarbete med justitieministeriet och domstolarna,
- 2) sköta planeringen och anordnandet av de prov och prestationer som avses i 18 kap. 2 § och 6 § 1 mom.,
- 3) sköta ordnandet av ansökningsförfarandet för assessorstjänster samt det förberedande urvalet av assessorer,
- 4) sköta ordnandet av det centraliserade förfarandet för ansökan om praktikplatser enligt lagen om domstolspraktik samt urvalet och utnämningen av tingsnotarier,
- 5) ~~ge~~ ~~hovrätterna, försäkringsdomstolarna, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen och försäkringsdomstolen~~ anvisningar om innehållet i den individuella studieplan för assessorer som avses i 18 kap. 4 § 2 mom.,
- 6) ~~ge~~ ~~tingsrätterna, hovrätterna och förvaltningsdomstolarna~~ anvisningar om innehållet i den praktikplan som avses i 12 § i lagen om domstolspraktik,
- 7) på begäran lämna utlåtande till justitieministeriet om de personer som ska väljas till ledarutbildning eller annan utbildning inom domstolsväsendet,
- 8) ~~bevilja den i 18 kap. 6 § 2 mom. avsedda rätten att använda titeln domarutbildad.~~

Betänkande LaUB 8/2016 rd Reservation

9) bevilja den i 18 § i lagen om domstolspraktik avsedda titeln vicehäradshövding.

2 §

Tillsättning och sammansättning

Domarutbildningsnämnden tillsätts av statsrådet för fem år i sänder.

Domarutbildningsnämnden har en ordförande, en vice ordförande och åtta övriga ledamöter. Ordföranden, vice ordföranden och fyra ledamöter ska vara domare som innehar ordinarie tjänst. Övriga ledamöter är en åklagare, en advokat, en ledamot som företräder den juridiska forskningen och undervisningen samt en ledamot som företräder justitieministeriet. Varje ledamot har en personlig ersättare.

Nämndens domarledamöter ska jämlikt företräda olika domstolar och minst en av domarledamöterna ska vara chefsdomare.

3 §

Nominering av ledamöter

Domarutbildningsnämnden tillsätts efter det att

1) domarförslagsnämnden utifrån anmälningar har nominerat ordförande, vice ordförande och övriga domarledamöter samt deras ersättare,

2) riksåklagaren har nominerat ledamot och ersättare att företräda åklagarna,

3) Finlands Advokatförbund bland sina medlemmar har nominerat ledamot och ersättare att företräda advokatkåren,

4) justitieministeriet har nominerat ledamot och ersättare att företräda den juridiska forskningen och undervisningen,

5) justitieministeriet har nominerat sin egen ledamot och ersättare.

Vad som i 20 kap. 3 § 1 och 3 mom. föreskrivs om nominering av ledamöter och ersättare i domarförslagsnämnden tillämpas även vid nominering av ledamöter och ersättare i domarutbildningsnämnden.

4 §

Ledamots avgång

Ledamöter och ersättare i domarutbildningsnämnden befrias från sitt uppdrag av statsrådet.

I stället för en ledamot som avgår utnämns med iakttagande av det förfarande som föreskrivs ovan en efterträdare för återstoden av mandattiden.

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

5 §

Beslutförhet

~~Domarutbildningsnämnden är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och minst fem andra ledamöter eller ersättare är närvarande. Utöver ordföranden eller vice ordföranden ska dessutom alltid minst tre andra domare vara närvarande.~~

6 §

Personal

~~Domarutbildningsnämnden har en sekreterare som bereder och föredrar de ärenden som behandlas i nämnden samt sköter organiseringen av nämndens övriga verksamhet. Sekreteraren ska ha lämplig högre högskoleexamen och god kännedom om domstolarnas verksamhet eller om vuxenutbildning.~~

~~Domarutbildningsnämnden utnämner sekreteraren.~~

~~Nämnden kan dessutom ha annan personal som anställs av sekreteraren.~~

7 §

Närmare föreskrifter

~~Närmare föreskrifter om domarutbildningsnämndens byrå och personal samt om organiseringen av arbetet och behandlingen av ärenden i nämnden kan meddelas i en arbetsordning som fastställs av nämnden.~~

2022 kap.

Mål som gäller tjänstebrott

1 §

(Som i LaUB)

2123 kap.

Ändringssökande

1—5 §

(Som i LaUB)

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

6 §

Sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut

Omprövning av bedömningen av prov som avses i 18 kap. 2 § eller 6 § 1 mom. får begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

~~Andra beslut som domarutbildningsnämnden har meddelat får överklagas hos förvaltningsdomstolen genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär. (Nytt 2 mom.)~~

2224 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1—7 §

(Som i LaUB)

7.

Lag

om ändring av lagen om arbetsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om arbetsdomstolen (646/1974) 2 a, 4—7, 10, 40 och 47 §, av dem 2 a och 5 § sådana de lyder i lag 572/2015, 6 § sådan den lyder i lagarna 1208/2003 och 561/2006, 40 § sådan den lyder i lag 959/2000 samt 47 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 572/2015, och

ändras lagens rubrik och 2, 3, 8 och 9 §, av dem 2 § sådan den lyder i lagarna 214/2000 och 561/2006, 8 § sådan den lyder i lagarna 1007/1982, 951/1993, 252/1994, 59/2001 och 445/2001 och 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1007/1982, som följer:

Lag

om rättegång i arbetsdomstolen

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

2 och 3 §

(Som i LaUB)

8 §

Om inte något annat följer av 2 mom., är arbetsdomstolen domför med presidenten eller arbetsdomstolsrådet som ordförande, den ena av de sakkunnigledamöter som avses i 6 kap. 2 § 2 mom. i domstolslagen och som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen, samt fyra av de sakkunnigledamöter som avses i det momentet och som är förtroga med arbetsförhållanden, varav två ska företräda arbetsgivar- och två arbetstagaridan. Arbetsdomstolsrådet kan vara ledamot då ett mål eller ärende behandlas med presidenten som ordförande. ~~Även en assessor som avses i 18 kap. i domstolslagen kan vara ledamot vid arbetsdomstolen. På arbetsdomstolsrådet och assessorn tillämpas i sådana fall vad som i domstolslagen föreskrivs om sakkunnigledamöter som inte företräder arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.~~ En frånvarande ledamot eller en ledamot som är ordförande ersätts vid behov av en ersättare.

(2—7 mom. som i LaUB)

9 §

(Som i LaUB)

Ikraftträdandebestämmelsen

(Som i LaUB)

12.

Lag

om ändring av lagen om förvaltningsdomstolarna

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 1 kap. och 4—6, 8, 8 a, 9, 10, 10 a, 11, 13 b, 17, 18, 20 och 23 §, av dem 4 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 211/2000, 5 § sådan den lyder i lagarna 211/2000 och 546/2014, 6 § sådan den lyder i lag 570/2015, 8 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 26/2012 och 570/2015, 8 a § sådan den lyder i lag 1206/2003, 10 § sådan den lyder i lagarna 106/2000 och 1206/2003, 10 a, 18 och 20 § sådana de lyder i lag 610/2011, 11 § sådan den lyder i lag 211/2000 och 13 b § sådan den lyder i lag 616/2011, samt

ändras 13, 13 a, 15 och 16 §, av dem 13 a, 15 och 16 § sådana de lyder i lag 616/2011, som följer:

Betänkande LaUB 8/2016 rd
Reservation

13 och 13 a §

(Som i LaUB)

15 §

Fulltaligt avdelningssammanträde

I ett fulltaligt avdelningssammanträde deltar som ordförande överdomaren eller avdelningschefen och som andra ledamöter de tjänstgörande förvaltningsrättsdomare som var ledamöter på avdelningen när ärendet hänsköts till fulltaligt avdelningssammanträde. ~~En assessor deltar i behandlingen vid fulltaligt avdelningssammanträde, om han eller hon tidigare har deltagit i behandlingen av målet eller ärendet.~~ Om en sakkunnigledamot eller en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området enligt lagen ska delta i behandlingen av ett rättskipningsmål eller rättskipningsärende, deltar han eller hon även i behandlingen av saken vid fulltaligt avdelningssammanträde.

(2 mom. som i LaUB)

16 §

(Som i LaUB)

Ikraftträdandebestämmelsen

(Som i LaUB)

Helsingfors 14.6.2016

Eva Biaudet sv
Johanna Ojala-Niemelä sd
Sanna Marin sd
Katja Hänninen vänst
Emma Kari gröna